

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Michaela ŠRAHŮLKOVÁ

CHORVATSKÁ MENŠINA V ČR

The Croatia minority in the Czech Republic

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2008

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně, a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Olomouc, 30. 12. 2007

.....

Děkuji svému vedoucímu RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za vstřícný přístup, věcné připomínky a odborné vedení mé diplomové práce. Také děkuji panu profesorovi Ivanu Dorovskému za rady a poskytnutí některých informací. V neposlední míře děkuji panu Herwigu Sitkovi, za čas, který si pro mě udělal, za poskytnuté informace a vzpomínky, které mi sdělil během rozhovorů a také za poskytnutou literaturu. Dále bych chtěla poděkovat ještě panu Ing. Miroslavovi Řípovi z Českého statistického úřadu za ochotu a pomoc při poskytování statistických údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 a OA v Mikulově.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Geografie

Školní rok: 2006/07

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student

Michaela ŠRAHŮLKOVÁ

obor

Biologie – Geografie

Název práce:

Chorvatská menšina v ČR

The Croatian minority in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je komplexní charakteristika vývoje a dnešního stavu chorvatské národnostní menšiny v České republice.

Struktura práce:

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Kritický přehled literatury
4. Chorvatí v ČR – jejich původ, vývoj počtu a rozmístění do roku 1948
5. Vysídlení Chorvatů z Dobrého Pole, Frélichova a Nového Přerova a následný vývoj menšiny
6. Současné právní postavení chorvatské menšiny v České republice, jejich menšinové aktivity
7. Shrnutí (v angličtině)
8. Seznam literatury, případné přílohy

Diplomová práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách: vytvoření výběrové bibliografie k tématu (únor 2007), rešerše literárních pramenů (červen 2007), analytická část práce (léto 2007), zpracování výsledků, kartografická prezentace (podzim a zima 2007), formulace závěrů (únor 2008), odevzdání DP (květen 2008).

Rozsah grafických prací: grafy a mapy v textu práce

Rozsah průvodní zprávy: 20 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

Seznam odborné literatury:

Botík, Ján ed.: *Chorvátska národnosť na Slovensku : história, onomastika, národopis*. Bratislava: Slovenské národné múzeum 1999.

Daniel, Milan: *Stalin na Moravě*. In: Literární noviny, č. 42/ 22. 9. 2003

Jeřábek, Richard ed.: *Moravští Charváti – dějiny a lidová kultura : antologie*. Brno: Ústav evropské etnologie Masarykovy univerzity 1991.

Lawitschka, Josef: *Lipo naše selo – paměti jihomoravského Chorvata*. Praha: Aequitas 2005.

Malinar, Ivan: *Nepopírám svoji rodnou krev* [z rukopisných vzpomínek vybrala, upravila a doslov napsala Dagmar Dorovská]. Brno: Společnost přátel jižních Slovanů v ČR [1995].

Pavličević, Dragutin: *Moravski Hrvati : povijest, život, kultura*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada 1994.

Sborník příspěvků ze semináře o implementaci zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin v ČR. Praha 2004.

Vedle dostupné literatury a archivních pramenů budou využity:

- a) stálá expozice k historii chorvatské národnostní menšiny na jižní Moravě v obci Jevišovka
- b) informace o aktuální situaci chorvatské národnostní menšiny z jednání vlády ČR, zejména: Informace o aktuální situaci německé národnostní menšiny a o vybraných otázkách chorvatské a polské národnostní menšiny v České republice, jednání vlády dne 12. února 2003 (č.j. 138/03).
- c) Usnesení vlády ze dne 6. října 1999 č. 1048, o současném postavení chorvatské menšiny v České republice, jímž vláda ČR vzala na vědomí faktografickou zprávu o Chorvatech v ČR a schválila prohlášení, v němž vyjádřila politování nad perzekučním aktem, bezprávím, které postihlo chorvatskou menšinu po únoru 1948.
- d) materiály, archiv a rozhovory s členy Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, sídlo: Herwig Sitek, K nádraží 349, 783 73 Grygov
- e) internetové stránky Josefa Lawitschky (Joza Lavička) – <http://www.lawitschka.at/>

Vedoucí diplomové práce: Miloš Fňukal

Datum zadání diplomové práce: 15. 11. 2006

Termín odevzdání diplomové práce: ne dříve než 17 měsíců od zadání

---

vedoucí katedry

---

vedoucí diplomové práce

OBSAH

1.	ÚVOD	8
2.	CÍLE PRÁCE.....	9
3.	KRITICKÝ PŘEHLED LITERATURY	11
4.	CHORVATI V ČR - JEJICH PŮVOD, VÝVOJ POČTU A ROZMÍSTĚNÍ DO ROKU 1948	18
	4.1. Původ Chorvatů v ČR	18
	4.1.1. Odkud Chorvaté přišli	19
	4.1.2. Život Chorvatů-kroje, tradice, jazyk	21
	4.1.2.1. Oděv a kroje Chorvatů.....	21
	4.1.2.2. Chorvatské tradice	22
	4.1.2.3. Chorvatský jazyk v jihomoravských sídlech.....	23
	4.2. Vývoj počtu a rozmístění Chorvatů do roku 1948.....	25
	4.2.1. Chorvatské osady na Mikulově	26
	4.2.1.1. Frélichov (dnešní Jevišovka)	27
	4.2.1.2. Dobré Pole	28
	4.2.1.3. Nový Přerov	29
	4.2.2. Další chorvatské osady na jižní Moravě	30
	4.2.3. Vývoj chorvatské menšiny na jižní Moravě v průběhu 17. století	31
	4.2.4. Moravsko-chorvatská sídla během 18. a 19. století	33
	4.2.5. Období v letech 1848–1918	34
	4.2.6. Období 1. Československé republiky, 1918–1938	38
	4.2.7. Období 2. světové války	43
5.	VYSÍDLENÍ CHORVATŮ U DOBRÉHO POLE, FRÉLICHOVA A NOVÉHO PŘEROVA A NÁSLEDNÝ VÝVOJ MENŠINY	46
	5.1. Situace Chorvatů v letech 1945–1951	46
	5.2. Kam byli jihomoravští Chorvati vysídleni	49
	5.3. Změny v národnostním složení chorvatských obcí	53
	5.4. Následný vývoj vystěhované menšiny	56
	5.5. Další příchod Chorvatů do ČR	59
6.	CHORVATÉ V ČESKÉ REPUBLICE PODLE STATISTICKÝCH ÚDAJŮ	60

6.1. Občané chorvatské národnosti podle SLDB 2001	60
6.1.1. Chorvaté podle věku a pohlaví	60
6.1.2. Chorvaté podle druhu pobytu	63
6.1.3. Chorvaté podle státního občanství	64
6.1.4. Chorvaté podle rodinného stavu	66
6.1.5. Chorvaté podle náboženského vyznání	67
6.1.6. Chorvaté podle místa narození	68
6.1.7. Chorvaté podle mateřského jazyka	69
6.1.8. Chorvaté podle nejvyššího dosaženého vzdělání	70
6.1.9. Chorvaté podle ekonomické aktivity	71
6.1.10. Chorvaté podle postavení v zaměstnání	73
6.1.11. Chorvaté podle vyjížděky do zaměstnání	75
6.1.12. Počet žen podle rodinného stavu, pořadí manželství a podle počtu dětí chorvatské národnosti	76
6.1.13. Censovní domácnosti občanů chorvatské národnosti	78
6.2. Cizinci v ČR s chorvatských státním občanstvím	78
6.2.1. Počet cizinců s chorvatským občanstvím podle druhu pobytu	79
6.2.2. Vzdělání Chorvatů	81
6.2.3. Zaměstnanost Chorvatů	81
6.2.3.1. Cizinci s živnostenským oprávněním	83
6.2.4. Kriminalita Chorvatů	84
6.3. Rozmístění občanů chorvatské národnosti v ČR	85
7. SOUČASNÉ PRÁVNÍ POSTAVENÍ CHORVATSKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICCE, JEJÍ MENŠINOVÉ AKTIVITY	88
7.1. Právní postavení menšiny	88
7.2. Účast v Radě vlády pro národnostní menšiny	90
7.3. Sdružení občanů chorvatské národnosti	91
7.4. Společnost přátel jižních Slovanů	93
7.5. Postoj vlády k chorvatské menšině v ČR	94
8. SHRUTÍ	97
9. POUŽITÉ ZDROJE	101
10. PŘÍLOHY	106

1. ÚVOD

Přítomnost chorvatské menšiny na našem území se datuje od 16. století, ale přesný rok příchodu Chorvatů k nám není jasně stanoven. Podle mnohých autorů můžeme počítat s rokem 1584, kdy se Chorvaté poprvé objevili v našich zemích a usídlili se převážně ve třech jihomoravských sídlech – Frélichově, dnešní Jevišovce, Dobrém Poli a Novém Přerově. Jejich skutečný příchod byla ale zřejmě o několik desetiletí dříve. Důvodem příchodu značného počtu Chorvatů byla turecká expanze a s ní spojený nátlak na chorvatské obyvatelstvo, neutěšený stav země a podle mnohých autorů také nabídky Kryštofa z Teufenbachu, který pozval chorvatské obyvatelstvo na svá opuštěná sídla v panství Drnholec. Odhaduje se, že Chorvaté k nám přišli hlavně z oblasti Slavonie, ale to je velmi těžko ověřitelné, pouze snad díky shodám v jazyce a výskytu příjmení.

V současnosti jsou Chorvaté rozptýleni po celé Moravě především díky násilnému vystěhování v roce 1945, kdy byli nuceni opustit svoje domovy na jižní Moravě a odejít do několika obcí na střední a severní Moravu. Tím došlo k jejich rozdělení, ale i přesto si většina z nich zachovala svůj rodný jazyk, kroj a hlavně národní cítění a nedovolila tak velké asimilaci. Mnoho z nich, hlavně mladší generace, se již považují za Čechy a svou chorvatskou minulost nijak neřeší. Zatímco zastánci starší generace se stále snaží o různá odškodnění a uznání jejich práv jako menšiny. To se jim daří jen částečně a zřejmě už nikdy to nebude zcela vyřešeno.

1. CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je komplexní charakteristika vývoje a současného stavu chorvatské menšiny v České republice, která se na našem území vyskytuje již téměř půl století.

První část práce se zaměřuje především na historický příchod Chorvatů na naše území, kolem kterého je ještě stále velké množství nejasností. Jedná s především o to, kdy a odkud k nám Chorvaté přišli, kde se usídlili a jakým stylem života žili. Největší koncentrace byla na jižní Moravě až do roku 1948 a proto se nesmí opomenout jejich lidové tradice, zvyky, jazyk a kroje, které silně ovlivnily současnou lidovou tvorbu a jihomoravský folklór na Břeclavsku.

Ve druhé části práce se pozornost obrací především na násilné vysídlení Chorvatů v letech 1948–1953 z tří jihomoravských chorvatských obcí-Frélichova, Dobrého Pole a Nového Přerova, důvody jejich vysídlení a analýzu toho, kam všude a v jakém počtu byli Chorvaté přestěhováni. Největší vlny vysídlení vedly do obcí a okresů na severní a střední Moravě, do zcela odlišného prostředí, které předtím obývali většinou Němci. Samozřejmě se zde objevuje také otázka, proč vlastně museli být vysídleni a kdo toto vysídlení přikázal a vedl. Je to velmi smutná kapitola chorvatských dějin u nás a proto i vzpomínky na tuto událost jsou velmi negativní a od toho se pak odvíjí u mnohých Chorvatů i současný postoj k české vládě a českému státu.

Následující část práce analyzuje data týkající se chorvatské menšiny, které získal Český statistický úřad při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001. Některé další údaje, které se zabývají aktuálními čísly, především co se týká zaměstnanosti, kriminality a vzdělání Chorvatů na našem území, vychází z dat Ministerstva vnitra, konkrétně Pohraniční a cizinecké policie a vztahují se většinou k roku 2006 a 2007.

Další a zároveň poslední část práce se zaměřuje na současné právní postavení chorvatské menšiny, jejich spolky, sdružení, aktivity a kulturní akce, z nichž má pro Chorvaty největší význam každoročně pořádaný Kulturní den v Jevišovce. Dá se říci, že jediným sdružením, které Chorvati vytvořili, je Sdružení občanů chorvatské národnosti, v jehož čele stojí pan Herwig Sitek. Současně se zde nezapomíná ani na možnost omluvy a finanční kompenzace ze strany státu za násilné vystěhování pod záminkou kolektivní viny a kolaborace s nacisty, které jsou hlavním bodem a cílem existence tohoto sdružení.

Jedná se tedy spíše o teoretickou práci bez použití nějakých dotazníků či jiných metod zjišťování informací přímo od vybraných korespondentů. Vycházím ale z rozhovorů s Chorvaty a jejich vzpomínek a názorů, přestože v jejich chování a vyjadřování bylo a je cítit velmi silnou negativní vazbu na český stát a nespokojenost s řešením jejich osudů po roce 1948. Ale na druhou stranu se jim ani moc nedivím, když si uvědomím, co všechno prožili a 20 let po revoluci není ještě jejich otázka odškodnění nebo alespoň částečné náhrady vyřešena a vlastně se ani pořádně řešit nezačala. Proto lze jejich hořkost částečně i pochopit a popřát jim jen, aby se toho brzy dočkali, vytěsnili ze své mysli ty špatné vzpomínky a uchovali si jen ty dobré.

3. KRITICKÝ PŘEHLED LITERATURY

Literární zdroje a informace o chorvatské menšině na území dnešní České republiky jsou velmi omezené. Většina z nich se zaměřuje na jejich minulost, na období jejich přistěhování k nám a jejich život až do 2. světové války. V pozdější době, během komunistické vlády, bylo zakázáno o chorvatské menšině psát jakékoliv publikace, knížky či vydávat články v novinách. Dokonce ani v zahraničí se to nesmělo. Proto je o Chorvatech v době komunismu jen velmi málo informací, spíše tedy vůbec žádné. Poslední práce o občanech chorvatské národnosti byly napsány před rokem 1948, pokud nebudeme brát v úvahu pár článků z 60. let, které se věnují ale více historii než aktuální situaci dané doby. Po 2. světové válce tedy osudy Chorvatů ve velké míře zpracovány nebyly. Pouze Richard Jeřábek vydává v roce 1966 dílo *Moravští Charváti v literatuře*, ve kterém jenom shrnuje to, co už bylo dříve napsáno. V 80. letech pak ještě vznikla v Etnografickém muzeu Národopisná práce paní Evy Večerkové, která se zaměřuje jenom na jejich zvyklosti, tradice a svátky v minulosti.

Novodobé zdroje jsou velmi ojedinělé, významnou úlohu na vydávání děl, která by se zabývala otázkou chorvatské menšiny mají především sami Chorvaté, jejich Sdružení občanů chorvatské národnosti a také někteří členové Společnosti přátel jižních Slovanů. Jen výjimečně lze nalézt nějaké články v novinách nebo časopisech. Nejedná se o zcela nová díla, ale spíše jen o soubory již dříve vydaných děl, vzpomínek a článků.

Stěžejním literárním zdrojem této práce se stalo především chorvatsky psané dílo Dragutina Pavličeviče *Moravski Hrvati: povijest, život, kultura*, které bylo vydáno v roce 1994 v Záhřebu. Toto dílo obsahuje jak popsanou historii příchodu Chorvatů na jižní Moravu, tak také jejich následný život v obklíčení německé a české společnosti. Autor se zabývá jejich životem z celkového hlediska do doby, než byli vysídleni a udává také cenné informace o jejich postupném vystěhování. Součástí díla je příloha, která obsahuje příspěvky dalších významných autorů a vzpomínky Chorvatů, kteří tak dotváří ucelený obraz o Chorvatech té doby. V díle se vyskytují také mapy týkající se výskytu Chorvatů a následného jejich odchodu z jižní Moravy a množství dobových fotografií. Jedná se zřejmě o jedinou publikaci, která shrnuje celou historii Chorvatů u nás od jejich počátku až po rok 1993. V mnohé míře se ale autor věnuje spíše historii chorvatského státu a jeho obyvatel a mezi jeho další díla můžeme zařadit např. *Povijest Hrvatske (Dějiny Chorvatska)* z roku 1989.

Další významné dílo novodobé historie napsal pan profesor Ivan Dorovský, který působí na Masarykově univerzitě v Brně, na katedře slavistiky a který se tak chorvatské otázce věnuje dlouhá léta a největším přínosem pro tuto práci byla jeho publikace Charvátů ještě žijí mezi námi, kterou vydala Společnost přátel jižních Slovanů v České republice za podpory Ministerstva kultury České republiky v roce 1996 v Brně. Jedná se o soubor studií a vzpomínek, na kterém se podílelo několik autorů současně. Největší měrou samozřejmě pan Dorovský, který se zaměřil především na problematiku kulturních, národnostních a etnických menšin v Evropě z obecného pohledu, na poválečné osudy jihomoravských Chorvatů, na jejich kroj, slovesnou tvorbu a vzhled jejich domů. Dalšími autory, kteří přispěli do Dorovského díla jsou například pan Oldřich Sirovátka, který se věnuje především problematice folklóru chorvatské menšiny v tehdejší Československu a také paní Eva Večerková, která se zaměřuje na kulturní stránku věci a její část se nazývá Etnokulturní vědomí moravských Charvátů a popisuje zde hlavně situaci týkající se sňatků a průběhu chorvatských svateb. O osídlení naší země Chorvaty píše pan Miloš Melzer, který se zaměřil na osídlení na Dražanské vysočině po roce 1948 a jeho příspěvek má název Osídlování bývalého německého jazykového ostrova na Dražanské vrchovině moravskými Charváty. Zabývá se počátkem jejich osídlení, ale také jejich životem, hospodařením, tradicemi a rodinnými slavnostmi. V neposlední řadě zařadil pan Dorovský do celkové podoby díla také vzpomínky Chorvatů, kteří byli vysídleni z jižní Moravy, jmenovitě paní Štěpánky Kopřivové, pana Františka Hubeného, pana Bedřicha Siče a pana Iva Malinara. Nutno podotknout, že většina informací, které udává pan Dorovský i pan Pavličević se shoduje, a proto je tedy možné je brát jako podložené a pravdivé. Je to zřejmě ale dáno tím, že oba dva autoři čerpali z podobných zdrojů.

Pan Dorovský vydal ještě několik děl, např. Česko-chorvatský slovník v roce 1996, K dějinám studia slovanských jazyků a literatur v Brně z roku 1999 nebo Slované a Evropa z roku 2000. V posledních letech se ale publikačně spíše než na historii zaměřil především na balkánskou literaturu a díla pro děti a mládež. Byl také vedoucím diplomanta pana Václava Trojana, jehož diplomová práce Osudy moravských Chorvatů po roce 1945 vychází především z práce s dotazníky, které rozeslal vysídleným moravským Chorvatům. Celá diplomová práce je tedy spíše analýzou 64 vyplněných dotazníků, dopisů a vzpomínek Chorvatů, které pan Trojan oslovil. Ne náhodou je tedy diplomová práce citově zabarvena, neboť názory a vyprávění Chorvatů nejsou nikterak pozitivní, a právě to se do celkové podoby práce silně promítlo.

Mezi další novodobá díla, která pojednávají o Chorvatech na našem území, můžeme zařadit knihu *Moravští Charváti, dějiny a lidová kultura (Antologie)*, kterou sestavil pan Richard Jeřábek a byla vydána v Brně v roce 1991. Pan profesor Richard Jeřábek taktéž působí na Masarykově univerzitě, v oblasti Ústavu evropské etnologie a zabývá se především etnografií, folkloristikou a etnologií. To je hlavní náplní již zmíněné antologie, která představuje přetisk starších i novějších prací o historii, kultuře a životě moravských Chorvatů, prací, které vznikly přibližně za posledních 150 let. Práce jsou řazeny chronologicky, novější navazují na ty starší. Do antologie jsou zařazeny rovněž i práce napsané v cizích jazycích, konkrétně v chorvatštině, němčině, francouzštině a azbuce. Na úplném úvodu díla je uveden příspěvek od pana Jeřábka *Moravští Charváti v literatuře*, který se zabývá otázkou výskytu chorvatské menšiny v literárních pramenech a dílech zabývajících se především folkloristikou a národopisem, a podotýká, že literatura o moravských Chorvatech je velmi nesystematická a v některých případech dokonce nespolehlivá. Stěžejní částí celé antologie jsou příspěvky od Jana Herbena a Adolfa Turka. Mezi další autorova díla zabývající se historií jižní Moravy patří *Etnické a etnografické skupiny a oblasti a Lidová kultura na Moravě* vydané ve *Vlastivědě Moravské* v roce 2000, popřípadě článek v *Národopisné revue Podluží a Podlužáci* před vznikem vědeckého národopisu na Moravě.

Jan Herben svým dílem *Tři chorvatské osady na Moravě*, které vydal v *Časopise Matice Moravské* v roce 1882, poukazuje především na kulturní život, tradice, řeč a písně jihomoravských Chorvatů. Používá zde velké množství slov, vět, frází a úryvků přímo v chorvatštině, což zase o něco více přibližuje čtenáře k chorvatskému obyvatelstvu, ale zřejmě největší radost z toho musí mít samotní Chorvaté. Historik a archivář Adolf Turek v díle *Charvátská kolonisace na Moravě*, která je rozdělena do jednotlivých kapitol, celkem podrobně popisuje život Chorvatů od jejich příchodu k nám po celé 16. a 17. století, jednotlivá chorvatská sídla, chorvatská příjmení a jejich tzv. čakavský dialekt. Dalším autorem, který byl zařazen do antologie je Alois Malec, dobropolský katolický kněz, který popisuje podrobně chorvatský kroj, jak sváteční, tak i pracovní a polemizuje s články Jana Herbena, se kterými víceméně nesouhlasí. Sám v *Dobřím Poli* léta působil a o život Chorvatů se velmi zajímal. Ke konci celé antologie zařadil pan Jeřábek příspěvek od paní Evy Večerkové *Obřady životního cyklu u moravských Charvatů*, konkrétně průběh svatby a všeho s tím spojeného, který byl vydán i *Moravským muzeem* na přelomu let 1989–1990. Kromě výše uvedených zde byla

zahrnuta i další díla, která se vyskytují v již výše zmíněném díle pana Dorovského, například příspěvky od pana Sirovátky a Melzera.

Dalším autorem, který se zabýval nejen chorvatskou otázkou na jižní Moravě, byl pan Jaroslav Školl, jehož práce byly zaměřeny především na oblast Břeclavska a jeho obyvatelstvo. Citovaným dílem v této práci je například Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938-1947, kde se v celku podrobně zabývá chorvatskou menšinou a i ostatní již dříve uvedení autoři čerpali z jeho děl. Mezi jeho další díla patří Nové osídlení okresu Břeclav po roce 1945 vydané opět v Břeclavi roku 1983 a další publikace o obyvatelstvu Břeclavska vydané buď knižně nebo ve sbírce Jižní Morava.

Další literární zdroje jsou již menšího rozsahu a věnují se spíše historické, kulturní a etnografické problematice chorvatské menšiny na jižní Moravě a jsou obohacena velkým, množstvím fotografií, které tak lépe přibližují čtenáři chorvatský kraj, život a tradice. Jedním z nich je i dílo napsané Josefem Klvaňou s názvem Moravští Chorváci vydané v časopise Moravské Slovensko v Praze v roce 1922. Autor v díle mapuje osídlení moravských Chorvatů na jižní Moravě, popisuje jejich osady, rodiny, mluvu, kroje a srovnává je s Podlužáky a hledá mezi nimi souvislosti. Odvozuje tak vliv Chorvatů na obyvatelstvo v okolí Břeclavi. Dílo obsahuje také podrobný popis chorvatských zvyků a hlavně krojů, kteří Chorvaté považují za svoji chloubu.

Mezi další použité články patří rovněž článek Osady chorvatské w Moravě od A. W. Šembery, který byl vydán v časopisu Týdeník-Listy poučné a zábavné v Brně 6. ledna roku 1848. Článek pojednává o třech chorvatských osadách na Moravě, jejich vzniku, obyvatelstvu, kulturním životě, kroji, jazyku a zvycích.

Z dalších dříve vydaných literárních zdrojů byl v práci použit Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných, který byl vydán v roce 1934 v Brně. Jedná se o souhrn 16 příspěvků psaných především Čechy, kteří buď pobývali v chorvatských sídlech nebo se problematice chorvatské menšiny věnují. Pouze 2 přílohy byly napsány Chorvaty. První chorvatskou přílohu napsal Josip Šalamoun a druhou Joza Sičan, sedlák a předseda české Národní jednoty ve Frélichově. Je považována za nejlepší přílohu v celém Almanachu a má vysokou dokumentární hodnotu, protože je celá psaná v tehdejší chorvatském jazyce. Tento sborník byl vydán u příležitosti domnělého třisetpadesátého jubilea příchodu Chorvatů na Moravu. Je to dílo, kde se objevily i příspěvky Adolfa Turka, ve kterých se veřejně zmiňuje o teorii, že k nám Chorvaté přišli mnohem dříve než roku 1584. Další přílohy se věnují především popisu tří

chorvatských obcí z hlediska správního i hospodářského, historii chorvatské menšiny, jejich školství a kulturních akcích.

V neposlední řadě má velmi cenné informace a články časopis Český lid, který se zaměřuje především na etnickou, folklórní a kulturní stránku věci. Nejčastěji v něm byly vydávány články Aloise Malce, který se podrobně zabývá chorvatským folklórem, především velký důraz klade na jejich kroj, dále sebevědomím a vzájemnými vztahy Chorvatů s Němci a Čechy. Navíc popisuje důkladně chorvatská obydlí v jednotlivých chorvatských vesnicích, jejich zvláštnosti, výzdobu a půdorys. Všechny články byly v časopise vydány na přelomu 19. a 20. století.

Všechna zatím uvedená literatura se zabývala zejména historií a etnokulturní charakteristikou chorvatské menšiny. Následující zdroje se zaměřují především na pohled Chorvatů v dnešní společnosti, jejich právní postavení, aktivity a život v České republice. Je nutné dodat, že těchto pramenů mnoho není, jejich počet je velmi omezený a většinou se jedná o analýzy a zprávy vytvořené na žádost vlády ČR.

Novodobou migrací do České republiky se zabývá práce Jaroslava Otčenáška z let 2000–2001, kterou pojmenoval Imigranti z vybraných zemí bývalé Jugoslávie (po roce 1991) – Chorvaté, Srbové, Muslimové a Makedonci. Zadavatelem této práce bylo Ministerstvo vnitra a vydal ji Etnologický ústav AV ČR. Úvod práce stručně rekapituluje migraci ve 2. polovině 20. století a až dále jsou podrobněji rozpracovány otázky týkající se integrace cizinců, jejich ekonomické aktivity, náboženství i kulturní potřeby. Jedná se o celistvou, ale krátkou práci o integraci a akulturaci imigračních skupin v našem státě.

Vesměř všechny ostatní zprávy, analýzy a sborníky se zaměřují v podstatě na jediné téma. Tím je současné postavení chorvatské menšiny, její aktivity, vztah s českou vládou a hlavně otázka omluvy a finančního či jiného odškodnění za křivdy, které byly na Chorvatech spáchány během násilného vysídlení komunisty v letech 1948–1953. Restitučním řízením a odškodněním ze strany státu se zabývá Analýza činnosti národnostních menšinových občanských sdružení v ČR, kterou vypracovala v květnu 2005 paní Helena Pichová pro sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny. Hlavním předmětem zprávy je Sdružení občanů chorvatské národnosti a rozhovor s jeho předsedou panem Herwigem Sitkem. Píše tedy nejen o kulturní činnosti sdružení, ale zejména o vztahu, který má sdružení a vlastně chorvatská menšina s českou vládou a o nesplněných restitučních nárocích. Podobné téma zpracovala také Zpráva

o současném postavení chorvatské menšiny v České republice a Sborník příspěvků ze semináře o implementaci zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin v ČR z roku 2003. Do sborníku přispěl svým článkem také pan Herwig Sitek, který svým vlastním postojem stručně rekapituluje chorvatskou menšinu a její požadavky na český stát.

Chorvatská menšina byla řešena také na jednání vlády 12. února 2003, ze kterého pochází Informace o aktuální situaci německé národnostní menšiny a o vybraných otázkách chorvatské a polské národnostní menšiny v České republice. Tato zpráva obsahuje převážně stejné poznatky a údaje, které byly uvedeny v ostatních zprávách a analýzách.

Kulturní aktivitou chorvatského Sdružení se zabývá zpráva Informace o stálé expozici k historii chorvatské národnostní menšiny na jižní Moravě v Obci Jevišovka. Na úvod stručně rekapituluje historický vývoj menšiny, ale drtivá většina zprávy je orientována na vytvoření stále muzejní expozice o chorvatské menšině na jižní Moravě v roce 2002 v bývalé chorvatské obci Jevišovka.

Novodobé články, které byly použity, byly vydány v chorvatských nebo českých novinách. Literární noviny otiskly v roce 2003 článek Stalin na Moravě od Daniela Milana. Článek se pozastavuje nad vysídlením Chorvatů, postupným osídlováním nových vesnic a životem v jiné krajině po vysídlení, než na jakou byli zvyklí. Zabývá se také dalším postojem české vlády a její neochotou řešit toto téma či nějak vynahradit Chorvatům jejich škody nebo vrátit majetek. Uvádí, že někteří Chorvaté se chtějí vrátit zpět na jižní Moravu, ale proti tomu jsou jak soudy, tak i obyvatelé, kteří získali jejich obydlí a majetky. V článku vzpomíná jak autor Daniel Milan, tak také Herwig Sitek.

Ještě předtím, v roce 2001 otiskly Lidové noviny článek Nedobrovolná cesta, z které není návratu, který pojednává o vystěhování Chorvatů do obce Huzová na Jesenicku. Rekapituluje ve zkratce vývoj menšiny a zaměřuje se hlavně na názor mluvčí Huzovských Chorvatů Marie Utli a předsedy Sdružení občanů chorvatské národnosti pana Herwiga Siteka, kteří popisují násilné vysídlení a vyjadřují svůj postoj k řešení otázky odškodnění a omluvy ze strany české vlády.

Z chorvatských novin Sedam Dana jsem použila článek Moravski Hrvati još očekuju obeštćenje za imovinu oduzetu nakon 1948, který byl vydán v roce 2001 a který znovu otevírá otázku problematiky odškodnění Chorvatů za násilné přestěhování a odebrání majetku.

Nakonec je nutno říci, že novodobější literatura psaná jak českými, tak i zahraničními autory, byla ovlivněna negativním postojem Chorvatů k jejich minulosti, především vysídlením a zrcadlila se v nich jejich hrdost na to, že jsou Chorvati a ale zároveň křivda a nespokojenost se situací jejich menšiny, ať už dříve nebo v současnosti.

4. CHORVATI V ČR – JEJICH PŮVOD, VÝVOJ POČTU A ROZMÍSTĚNÍ DO ROKU 1948

4.1. Původ Chorvatů v ČR

Předpokládaným počátkem výskytu Chorvatů na našem území je rok 1584, kdy zřejmě vznikly první chorvatské osady na území jižní Moravy. Objevují se ale i názory, že k nám Chorvaté přišli o něco dříve, a to v roce 1538, což udává například Jurja Hartmann z Lichtensteina. Zmiňuje se o tom v dodatcích i Jan Herben, který roku 1882 nachází zápisy ve školském spisu ve Frélichově.¹ Také Adolf Turek píše o tom, že Chorvaté na naše území přišli mnohem dříve, protože v urbári z roku 1570 jsou přesné zprávy o chorvatské kolonizaci. Již v roce 1539 se na Valticku nacházely dvě chorvatské obce a lze tedy předpokládat, že Frélichov byl kolonizován Chorvaty zároveň s Poštornou a Chorvatskou Novou Vsí. Hlavní proud Chorvatů do osad Nový Přerov a Dobré Pole byl až v roce 1570.²

Jedním z důvodů jejich příchodu bylo pozvání držitele tehdejšího panství Drnholec Kryštofa z Teuffenbachu, který se snažil znovu osídlit svůj kraj postižený v roce 1582 morem, který koupil rok předtím od Hartmanna z Lichtensteina a jehož původní obyvatelstvo bylo z větší části vyhubeno. Jelikož tehdy neměl k dispozici dostatek domácího obyvatelstva, obrátil se na Slované z tehdejšího tureckého Chorvatska, kteří pozvání rádi přijali, neboť byli tehdy právě pod tureckým tlakem.

Podle jiných byla hlavním důvodem turecká expanze na území Chorvatska a neutěšená situace chorvatského obyvatelstva. Jednalo se o tzv. malou válku na turecké hranici. Už při prvním vzpomínkách Chorvatů na Moravě, ke konci 18. století, sami Chorvaté odpovídali na otázku, proč odešli z vlasti tím, že jako křesťané byli kvůli tureckému napadení pod neustálým tlakem a obavou nebezpečí života, a proto odešli ze Slavonie.

Oblast Drnohleckého panství byla pustá a osídlilo ji asi 1 200 Chorvatů, z toho největšími chorvatskými osadami, které vznikly, byly Frélichov (dnešní Jevišovka), Dobré Pole a Nový Přerov. Celkem Chorvaté vytvořili novou chorvatskou enklávu na území asi 20 obcí.

---

¹ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

² Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

4.1.1. Odkud Chorvaté přišli

Stěhování Chorvatů probíhalo především do oblastí západního Uherska, Dolního Rakouska, dnešního západního Slovenska a na jižní Moravu. Nejsou známy přesné údaje a informace o místech původu moravských Chorvatů a o tom, odkud k nám Chorvaté ve skutečnosti přišli. Proto se autoři opírají především o výskyt shodných nebo podobných příjmení u nás a v Chorvatsku a také o nalezení podobností a shodných slov v jazyce, kterým mluví moravští Chorvati a obyvatelé jednotlivých částí Chorvatska. Jedná se především o používání lokálních nářečí. Chorvatští badatelé považují za vlast jihomoravských Chorvatů západ Chorvatska a jeho přímoří, avšak čeští a němečtí autoři se domnívají, že Chorvaté pocházejí z oblasti Slavonie.³

Migraci z oblastí především dnešního Chorvatska můžeme rozdělit do několika etap:⁴

- První vlna migrace začala po porážce uherského vojska roku 1526 u Moháče a po občanské válce mezi stoupenci Ferdinanda Habsburského a Jana Zápolského ve Vídni 1529–1532. Při pádu Jajce a Banja Luky v letech 1527–1528 emigrovalo především obyvatelstvo západní Bosny a východního Chorvatska.
- Druhá vlna emigrace se uskutečnila v letech 1536–1537 po pádu města Požega a Novi Sad na severu Bosny a Hercegoviny
- Třetí vlna započala pádem Moslaviny roku 1543 a trvala do zničení Kostajnice roku 1556, kterou Chorvaté nazvali jako půvabná „Vrata Chorvatska“, čili bránu Chorvatska.
- Čtvrtá a poslední vlna byla důsledkem pádu Bihaće roku 1592.

V rámci hlavních vln migrace existovala i menší stěhování, např. po zničení Virotovice a Čazmy roku 1552, po porážce u Budačkogu v oblasti Kordunu roku 1574, po pádu města Slunj roku 1576 a po napadení oblasti Veliké Kladuše roku 1592 a Banské krajiny mezi řekou Korana u města Skrada a Zrinskou horou blízko řeky Uny.⁵

Od roku 1565 do 1579 emigrovali lidé z oblasti měst Slunj, Primišlja, Krstinje a Kladuše v Kordunu především do oblastí v okolí Bratislavy a na Moravské pole. Existovala ale i možnost, že jedna část emigrantů přešla Moravu a Dyji a nastěhovala se například do Dobrého Pole a Nového Přerova, kde jedno z nejpočetnějších příjmení bylo Slunjski.

³ Turek, A.: Několik kapitol o jihomoravských Charvátech v 16. století. Almanach moravských Charvátů (1584-1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁴ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁵ Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

Už při prvních zmínkách o Chorvatech na Moravě ke konci 18. století se objevuje otázka, odkud se sem vlastně přistěhovali. Někteří tvrdí, že přišli z Chorvatska a ne ze Slavonie. A to tedy znamená, že pocházejí z kraje jižně od řeky Kupy a Petrovy Hory. Což dokládá podstatná část příjmení Horvat, Horvatović, Hrvatinović, Hrovat, ale i Biščan, Slunjski, Petrinjak a další.⁶

Chorvatský historik Ivan Kukuljević tvrdí⁷, že moravští Chorvati pochází z kraje mezi řekami Kupa a Una, tedy z oblasti známé pod jménem Banská krajina. Ovšem český historik a politik Jan Herben⁸ se přiklání k tezi, že ti, co se přistěhovali v době, kdy panství vlastnil Kryštof Teuffenbachu, pocházeli z oblasti Vojenské Krajiny. Někteří spisovatelé dokonce uvádějí, že Chorvaté došli z oblasti provincií Sisak a Virotovic, další z Kvarnerského zálivu a Ivan Milčetić⁹ se domnívá, že by moravští Chorvati mohli přijít z biskupství východně od města Ogulin, jižně od provincie Karlovac až z okolí města Slunj.

Obr. č. 1: Vymezení oblasti v Chorvatsku, odkud zřejmě pocházejí jihomoravští Chorvaté

Dokonce i český vědec z Dobrého Pole Alois Malec píše o tom, že Chorvaté pochází z oblasti mezi městy Sisak, Karlovac, Ogulin a Senj.¹⁰

⁶ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁷ Kukuljević, I.: Hrvatska naselbina u Moravskoj, 1873 In: Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁸ Herben, J.: Tri hrvatska sela u Moravskoj, 1882 In: Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁹ Milčetić, I.: Tri dana medju Moravskimi Hrvati, 1884 In: Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

¹⁰ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

Dalším kritériem podle kterého vědci určují místo původu moravských Chorvatů je kromě příjmení také jejich rodný jazyk. Chorvatský jazyk má tři nářečí: kajavské, štokavské a čakavské. Podle toho, jak se Chorvaté ptají otázkou „co?“, zda „kaj“, „što“ nebo „ča“. Nářečí se od sebe velmi liší. Základem spisovné řeči je štokavské nářečí, ale moravští Chorvaté mluvili ikavskou čakavštinou. Kromě ikavštiny existuje ještě také ekavština a jekavština. Tyto tři typy dialektu se rozlišují podle výslovnosti praslovanského slova „jat“, neboli co. Ekavština „jat“ vyslovuje jako „é“, jekavština jako „ě“ a ikavština jako „i“.¹¹ Oblastí, kde se hovořilo ikavskou čakavštinou, je chorvatské přímoří. Český vědec Adolf Turek, který se věnuje tomuto tématu, upozorňuje¹², že čakavština byla známá a rozšířená a že se jí hovořilo od Istrie až po poloostrov Pelješac a na blízkých ostrovech. Čakavská je například část Slavonie kolem města Senj, ze které v 16. století emigrovali Čakavci a na počátku 17. století jižní Štokavci -Bunjevci a Vlaši.

Podle toho tedy přišli Chorvati z území, kde se od 16. století hovořilo čakavsky a ne až dnes, a tím bylo povodí řek Kupa, Korana, Glina a možná i Ilova a Pakra.

Další autor, Rudolf Strokal píše o tom, že moravští Chorvati dosídlili oblasti Goskog Kotara. Celkově se zdá, že mluva používaná v oblasti Ogulinu v župě Karlovac měla s mluvou moravských Chorvatů asi 7 shodných užívaných forem.¹³

Závěrem by se mohlo tedy shrnout, že moravští Chorvati dosídlili z povodí řeky Kupy a jejich přítoků, hlavně Dobry a Mrežnice, ale podstatně blíže moři než se obvykle tvrdí. To dokazují i občasná italská slova, která se vyskytovala v mluvě moravských Chorvatů.

4.1.2. Život Chorvatů - kroje, tradice, jazyk

4.1.2.1. Oděv a kroje Chorvatů

Nejvíce podob mezi Chorvaty a zdejšími dnešními Podlužáky bylo a je dosud v kroji.¹⁴ O čemž se můžeme přesvědčit například při pořádání různých folklórních akcí, kterých se účastní také Chorvaté oblečení do svých tradičních krojů. Josef Klvaňa se dokonce domnívá, že chorvatský kroj můžeme považovat za původní kroj Břeclavska, který jihomoravané později převzali a jen málo pozměnili.¹⁵

---

¹¹ <http://chorvatsko.luksoft.cz/srbochorvatstina.html>

¹² Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

¹³ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

¹⁴ Malec, A.: Kroj moravských Hrvátů. Český lid IX, 1900

¹⁵ Klvaňa, J.: Moravští Charváti. Moravské Slovensko II, Praha, 1922

Chorvatský kroj veselých a pestrých barev neovlivnil jenom Podluží, ale rozšířil se i dále na sever a červené nohavice pokračovaly pozvolna až do Svatobořic. Až sem a do Milovic se nosily také velké čtyřhranné ženské límce, tzv. obojky.¹⁶ Ještě dále na sever od Kyjova až k Bukovanům a Břesovicím se před rokem 1867 nosily plátěné černomodré vyšívání fěrtůšky s chorvatskými krajkami červenomodře (chorvatsky) a po tomto roce červenozeleně (uhersky) proplétanými. Starý ornament chorvatských výšivek se podobal velmi dávnému ornamentu tvrdoňských a hovoranských výšivek.¹⁷

Sváteční oděv Chorvatů se skládal z košile (košulja) s otevřenými vyšíváními rukávy a límcem, fialovými nohavicemi (hlače), hedvábné ozdobně vyšívání vesty (lajbl) a bílého na rukávech a u límce červeně vyšívání kabátku (lajbl s rukávy). Na nohou nosili čizmy s dlouhým fialovým štrápcem s dutými vysokými podkůvkami. Hlavu jim pokrýval vysoký kuželovitý klobouk, který byl rozlišovacím znakem. Chasníci na něm nosili červenou pentli a pštrosí pero (kosirak), ženatí stříbrnou nebo zlatou pentli.¹⁸

Na všední den nosili široké plátěné soukenné kalhoty, v zimě flanelový kabát, vysoké boty a na hlavě klobouk se širokou střešou. Kožichy byly dlouhé, buď úplně bílé, na zádech bílými nitěmi zdobené, podobné kožichům hanáckých Slováků od Bílovic a Podivína, nebo hnědé. Zavedeny byly teprve kolem roku 1850.¹⁹

Chorvatky nosily krátkou košili (opletje) z tenkého plátna se širokým vyšíváním límcem a širokými nad loktem přitaženými rukávy a na ní hedvábný vyšívání živůtek. Dále volnou spodničku, tmavomodrou sukni a fěrtoch. Jako obuv nosily čizmy na způsob mužských, ale bez podkůvek a bez štrápcu. Mladá děvčata si ozdobovala hlavu zvláštní úpravou z pentlí vzadu ve vlasech, ženy čepcem z tuhého papíru s bílým šátkem a přes to uvázaným šátkem pod bradu. Takto uvázaný šátek na babku se nazývá „hanačka.“

4.1.2.2. Chorvatské tradice

Nejvíce se chorvatské tradice udržovaly především při křesťanských svátcích a obřadech souvisejících s průběhem roku a životních událostech. Drnholečtí Chorvaté zachovávali tradice nejvíce při svatbách a při pohřbech.²⁰

¹⁶ Malec, A.: Kroj moravských Hrvátů. Český Lid, č. IX, 1900

¹⁷ Klvaňa, J.: Moravští Charváti. Moravské Slovensko II, Praha, 1922

¹⁸ Jeřábek, R.: Moravští Charváti-dějiny a lidová kultura: antologie. Brno, 1991

¹⁹ Klvaňa, J.: Moravští Charváti. Moravské Slovensko II, Praha, 1922

²⁰ Malec, A.: O moravských Hrvátech. Český Lid, svazek VII, 1900

Svatba probíhala takto.²¹ Večer před svatbou se sešly ženy v domě nevěsty k pletení věnců. Další den ráno se před domem nevěsty i ženicha postavila vysoká ozdobená korouhev. Pak pro ženicha přišli mládenci a hudebníci a pokračovali společně k domu nevěsty, kde se podávala snídaně. Při snídani odprosila nevěsta i ženich rodiče a svatba pokračovala v kostele. Po oddávkách se průvod vracel k nevěstě. Nevěsta před domem vzala velký, věnci podobný koláč, třikrát s ním zatočila a hodila přes rameno mezi shromážděné hosty. Pak se u nevěsty hodovalo a večer byla nevěsta tzv. odčepená, to znamená, že ženy jí sundaly z hlavy panenský čepec, přepletly vlasy a daly jí na hlavu čepec ozdobný. Následoval tanec nevěsty se všemi mládenci, při kterém se vybíraly od hostů peníze nebo nějaké dary na znamení toho, že vykupují nevěstu. Hostina pokračovala až do brzkých ranních hodin, kdy se mládenci vkrádali do domů hostů a snažili se jim odnést nějaké věci. Takto odcizené věci odnesli před dům nevěsty a prodávali je jejich původním majitelům.

Při pohřbech se zachoval obyčej, že pokud umřel mladík, tak jeho kmotra nesla lucernu s hořící svíčkou za rakví a u hrobu svíčku zhasla. Pokud zemřel někdo starší, lucernu nesl jiný jeho příbuzný. Po pohřbu se v domě zemřelého slavila malá hostina, nazvaná karmina.²²

Kromě těchto původně chorvatských obyčejů slavili Drnholečtí Chorvaté ještě nějaké jiné zvyky společné s Moravany, jako třeba velikonoční pomlázku, strojení ohňů na sv. Jana Křtitele a osvíceneckou slavnost neboli hody.

4.1.2.3. Chorvatský jazyk v bývalých jihomoravských chorvatských sídlech

Ačkoliv byli Chorvaté přes čtyři století odtrženi od své vlasti a obklíčení Němci, přesto si zachovávali své zvyky a obyčeje, zřejmě hlavně díky tomu, že uzavírali manželství jenom mezi sebou a nedocházelo ke sňatkům mezi Chorvaty a Němci. Jan Herben by ovšem namítl, že to není pravda a že docházelo i ke sňatkům, kdy se smíchaly dvě národnosti.²³ Podle matriky Frélichova z let 1875–1881 došlo totiž k několika sňatkům mezi Němkou a Chorvatem a naopak. Ve většině případů docházelo k tomu, že z Němce se stal Chorvat, naopak jen výjimečně.

---

²¹ Večerková, E.: Obřady životního cyklu u Moravských Charvátů. Moravské muzeum-Etnografické muzeum, 1989/1990

²² Klvaňa, J.: Moravští Charváti. Moravské Slovensko II, Praha, 1922

²³ Herben, J.: Tři chorvatské osady na Moravě. In: Jeřábek, R.: Moravští Charváti-dějiny a lidová kultura: antologie. Brno, 1991

Hodně Chorvatů se poněmčovalo spíše z jiných důvodů. Jedním z nich bylo cestování do ciziny za prací, kdy se Chorvaté přizpůsobovali oblečením i řečí a postupně se „odnárodňovali“. Zůstali nakonec v cizině, kam se i přizpůsobili a do svého chorvatského kraje se už nevrátili. Ze strany místních jihomoravských Chorvatů se nedočkali žádné negativní reakce. Ti to totiž považovali za samozřejmost. Mnozí z těch, kteří zůstali v cizině, se oblékali i mluvili německy, ale v chorvatských osadách byli stále pravými Chorvaty. Ostatní Chorvaté si jich pak za to vážili a považovali je za své přátele ve světě.²⁴

Mezi Chorvaty ve Frélichově, Dobrém Poli a Novém Přerově se mluvilo na začátku 19. století jenom chorvatsky. Mateřský jazyk používali Chorvaté často především v domácnosti a mezi sebou. Číst a psát chorvatsky uměli ale jenom ti, kteří se to sami naučili z knížek, protože ve škole se vyučovalo německy. Vedle mateřského jazyka mluvili i slovensky, protože se slovenština určitou dobu užívala v kostelech. Chorvatská řeč ve třech chorvatských sídlech byla za jejich pobytu přesto velmi čistá, na rozdíl od sousedů z Hlohovce na Valticku, kteří přijali mnoho slov ze slovenštiny.²⁵ Později byl jejich jazyk ovlivněn postupnou čechizací a germanizací, která vytěsnila používání chorvatštiny nejenom ve školách, úřadech a kostelích, ale také v domácí mluvě. Kolem roku 1860 se začal projevovat silný vliv němčiny, kdy se některá chorvatská jména začala používat v německé verzi. Například Malinar se stal Müllerem, Vrana se jmenoval Krähe, Vuković byl nazýván Volfem, Grachovina byl Arbestroh. Ale brzy i to přešlo.²⁶ Ještě na počátku 19. století mluvili staří lidé v Chorvatské Nové Vsi chorvatskou čakavštinou, na přelomu století pak mluvili už slovensky. Na konci 19. století mluvilo chorvatsky ještě několik starých lidí v Hlohovci a od té doby se chorvatská řeč, tradice a kroje udržely jenom ve třech chorvatských sídlech.²⁷

Udržení si svého jazyka, tradic a kroje bylo umožněno zřejmě tím, že všude kolem byli jenom Němci a Chorvaté se tak nedostali do kontaktu s tehdejšími Čechoslováky, dalšími Slovany. V jiných obcích, které leží jižně a jihovýchodně od tří chorvatských osad na Mikulovsku došlo k tomu, že byť to byly původně obce chorvatské, dnes jsou kromě Hlohovce čistě české. V Hlohovci se nacházelo v roce 1991 ještě asi 20 osob, které

---

²⁴ Herben, J.: Tři chorvatské osady na Moravě. In: Jeřábek, R.: Moravští Charváti-dějiny a lidová kultura: antologie. Brno, 1991

²⁵ Šembera, A.W.: Osudy chorvátské na Moravě. Týdeník-listy poučné a zábavné. Brno, 1848

²⁶ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

²⁷ Klvaňa, J.: Moravští Charváti. Moravské Slovensko II, Praha, 1922

mluvily mezi sebou chorvatsky. Dnes zde mluví mezi sebou stará generace chorvatsky a také jsou zde četná chorvatská jména.²⁸

4.2. Vývoj počtu a rozmístění Chorvatů do roku 1948

Chorvaté, kteří v 16. století dosídlili jižní Moravu, zasáhli až na Kyjovsko. Největší koncentrace chorvatského osídlení byla však v okolí Břeclavi, jak dosvědčují i názvy některých obcí (Charvátská Nová Ves).

Druhou oblastí největší koncentrace Chorvatů bylo Mikulovsko, především tři obce na moravsko-rakouských hranicích: Dobré Pole (Gutfjeld), Frélichov (Frjelištorf, nyní Jevišovka) a Nový Přerov (Nova Prerava).

Obr. č. 2: Jihomoravské chorvatské obce (Frélichov, Dobré Pole a Nový Přerov) v okrese Břeclav

Zatímco Chorvaté na Břeclavsku a podobně i na dnešním dolnorakouském Moravském poli (Marchfeldu) ve slovanském prostředí časem zcela splynuli s domácím obyvatelstvem, Chorvaté na Mikulovsku na bývalém drnholeckém panství ve shora uvedených obcích, obklopených německy mluvícím obyvatelstvem, si udrželi svoji řeč, kroje, zvyky, hudbu, písně a tance až do roku 1948, kdy byli rozptýleně rozsídleni do četných lokalit dnešního jihomoravského a Moravskoslezského kraje. Jejich původní

²⁸ Jeřábek, R.: Moravští Charváti-dějiny a lidová kultura (Antologie). Brno, 1991

bydliště byla osídlována novým obyvatelstvem podobně jako ostatní vysídlené jihomoravské obce a města.

Chorvaté se neusadili jenom na jižní Moravě, přestože to byl nejsevernější bod jejich dosídlení, vytvořili i jiné osady v dalších částech střední Evropy. Druhou oblastí jejich pobytu bylo západní Slovensko, třetí Moravské pole v Dolním Rakousku a čtvrtá byla v západním Maďarsku, kde je roku 1918 rozdělili na rakouskou a maďarskou část, na hradištské neboli burgenlandské (v Burgenlandu) a uherské Chorvaty. Zdejší i rakouští Chorvati se pozvolna rozšířili až na Kloboucko, ke Kyjovu a za Hodonín, jak tomu nasvědčují chorvatská jména jako Valkovič, Krekovič, Gregorovič, Jankovič atd.²⁹

Hlavním průvodcem hledání Chorvatů v diasporách byla tedy chorvatská příjmení. Muselo se ale dávat pozor na rozdílná psaní v německé, maďarské nebo česko-slovenské jazykové oblasti. Například Chorvat v Rakousku býval nazýván Krobot nebo Kroat, v maďarštině Horvat a v češtině Charvát. Podobné je to i s přepisem jejich příjmení, které se píše různým jazykem, hlavně hlásky č, ć, ž a š. Některá příjmení se svatbou přenesla na Němce nebo Čecha a jejich zase na Chorvata. Proto tedy nemůžeme říci jistě, že každý, kdo měl chorvatské příjmení byl od narození Chorvatem.³⁰

4.2.1. Chorvatské osady na Mikulovsku

I mnoho vesnic se s příchodem Chorvatů buď přejmenovalo nebo získalo část chorvatského názvu, jako například Chorvatsky Grob či Chorvatská Nová Ves. V souvislosti s promíšením obyvatelstva docházelo i ke změnám názvů a konkrétně na jižní Moravě existovaly vždy tři názvy obce - německý, český a chorvatský.

Všechny tři chorvatské osady (Frélichov, Dobré Pole a Nový Přerov) byly řadové. Chorvaté žili na našem území většinou v rodinných domech, kam se vešlo až 10 lidí. Domky, tzv. „hiže“, se od ostatních domů v sousedních německých osadách lišily svou barevností a krásným malováním kolem dveří a oken, tzv. „gelbemi“ (žundry). Podobaly se tak stavením na Podluží a podle Klvani jim byly dokonce vzorem.³¹ Stejně tak byly barevně vyzdobeny domácnosti s malovaným nábytkem. Stavení byla postavena z nepálených cihel a kryta doškami. Rozloha domu měla tvar obdélníku, v němž kratší

²⁹ Klvaňa, J.: Moravští Chorvátí, kapitola XIII. Moravské Slovensko, sv. II. Praha, 1922

³⁰ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

³¹ Klvaňa, J.: Moravští Chorvátí, kapitola XIII. Moravské Slovensko, sv. II. Praha, 1922

strany tvořilo obydlí a stodola na zahradě a delší první stranu tvořila hospodářská stavení, rozložená více než přes polovinu plochy, a podél druhé strany se jezdilo z domovních vrat po dvoře na zahradu do stodoly. Stavení tedy o sobě, bez dvora a stodoly, činilo pravý úhel, v němž delší rameno zabírala hospodářská stavení, a kratší rameno obytná část. Každý dům byl rozsáhlý a rozložitý a jeho zevnějšek svědčil o sedlákově zámožnosti, hospodaření, výživě, domácím životě atd. Průčelní stěna měla dvě nebo tři okna obrácená na náves („ploc“) a na jednom konci vrata do dvora.

Staré domy měly zpravidla výklenek a před domem zahrádku. Byly rozmanitě omalovány, v Dobrém Poli kolem oken a dveří až k zemi barvou červenou, v Novém Přerově a ve Frélichově obkládali domovní vrata modrými tabulkami střídavě se žlutými a červenými, ostatní průčelí domu vyzdobovali malbami srdcí, kvítí, hroznů, hvězd a jiných tvarů.³²

Chorvaté cestovali pomocí koňských spřežení a vozů. Většina dosídleného chorvatského obyvatelstva byla chovateli dobytka s jistými nomádky zvyky. Jejich hlavní živností bylo rolnictví, vinohradnictví a chov dobytka. Nejvíce chovali koně, které také prodávali do vojska a rakouským koňářům. Z dobytka chovali nejvíce ovce a krávy. Mezi vinohrady se nacházelo četné množství sklepů („pivnic“), které tak byly důkazem dobrého pěstování vína. Chorvaté se svou pílí stali postupně majetnými a částečně bohatými občany, což se nelíbilo Němcům a Čechům, kteří jen velmi neradi přenechávali volnou půdu právě Chorvatům. Nakonec můžeme říct, že se Chorvaté řadili mezi zámožnější část obyvatelstva. Pramenilo to nejenom z jejich úspěšnosti v zemědělství, ale také z jisté ekonomické nezávislosti na německém obyvatelstvu, přestože obchodní spolupráce s ním byla nezbytná.

4.2.1.1. Frélichov (dnešní Jevišovka)

Historie názvu Frélichov je velmi bohatá. Zpočátku se obec jmenovala německy Fröllersdorf, Frielištorf, Frielištuf, od roku 1906 Frelichov a od roku 1924 se začal užívat název Frélichov. Po roce 1945 se přejmenoval na Charvátskou a od roku 1949 se obec nazývá Jevišovka.

Jevišovka vznikla kolonizací německým obyvatelstvem někdy na počátku 13. století. První písemná zmínka o vsi je dochována až o sto let později, z r. 1353. Na konci 14. století ves přikoupili Lichtenštejnové, kterým tehdy patřil nedaleký drnholecký statek,

---

³² Malec, A.: Chorvatské osady na Moravě – Hiže. Český lid, svazek XIII. Praha, 1899

v jejichž panství setrvala až do r. 1848. Za česko-uherských válek na konci patnáctého století ves zpustla a byla osazena v první polovině 16. století Chorvaty podobně jako nedaleký Nový Přerov a Dobré Pole. Od poloviny 16. století se rozlišoval na Nový a Starý Frélichov.

V prvních osadách v Drnholeckém panství bylo na začátku zhruba 1 200 Chorvatů, z toho ve Frélichově 500 z celkového počtu 796 obyvatel. Ostatní obyvatelé byli Němci a Slováci.³³ Podle Frélichovské kroniky z roku 1584 dosídlilo do obce celkem 10 rodin. Nejznámější byli Jurdić, Suparić, Stavarić, Sić, Vranešić, Drobilić, Kuzmić a jiní. Ale bohužel není zapsáno, kdo z nich se přistěhoval dříve a kdo později.

Osadu Frélichov tvořila hlavní ulice podél řeky Jevišovky. Za působení chorvatského obyvatelstva vypadala vesnice tak, že dům stál vedle domu, jakoby je všechny kryla jedna střecha. Většinou byly sněhobílé s červenou nebo modrou podrovnávkou při zemi, zvenku byly „hiže“ kolem hlavních dveří, oken anebo vrat červeně, modře, nebo oběma barvami ručně nebo podle šablony malované. Většinou je kryly břidlice, sem tam i došky. V nejvyšším místě, kde se nachází kostel, se hlavní ulice rozbíhala do několika menších, z nichž v jedné stála budova trojtřídní školy.

Do roku 1961 patřila obec do okresu Mikulov, ale pak s zařadila mezi obce okresu Břeclav.

4.2.1.2. Dobré Pole

Vesnice je původu kolonizačního z první půle 13. století. Poprvé se v písemných pramenech vyskytuje až v roce 1350, kdy je uváděna u drnholeckého panství s nímž sdílela osudy až do zániku patrimoniální správy v roce 1848. Po zpustnutí vesnice v 15. století byla ves znovu osídlena v letech 1569–1571 chorvatským obyvatelstvem vedle dalších kolonistů českého a německého původu, kdy bylo v Dobrém Poli 300 Chorvatů z celkového počtu 667 obyvatel.³⁴ Tvar obce byl podobný jako ve Frélichově. Domy tvořily řadové ulice a byly kryty doškami nebo taškami. Konec ulice zdobila socha sv. Jana se železným zábradlím a přetínala jej silnice z Mikulova do Drnoholce. Na západ od sídla bylo několik domků v jedné řadě, na východě pak stál malý kostel, spíše kaple. Kousek od kostela stála při cestě fara a před ní socha sv. Floriana. U kostela přes cestu se nacházela jednopatrová budova školy s nápisem: „Volksschule“.

---

³³ Šembera, A.W.: Osady chorvatské na Moravě, Týdeník-listy poučné a zábavné, Brno, 1848

³⁴ Šembera, A.W.: Osady chorvatské na Moravě, Týdeník-listy poučné a zábavné, Brno, 1848

Nejznámějším a pro Chorvaty zřejmě nevýznamnějším rodákem byl farář Alois Malec, který se velmi silně angažoval v udržení chorvatských tradic, řeči a života. Největší zásluhu má především na zavedení náboženských zpěvníků, které byly vyhotoveny v jazyku českém, německém a také chorvatském.

Obec byla do roku 1950 součástí okresu Mikulov, od roku 1961 patří do okresu Břeclav.

4.2.1.3. Nový Přerov

Obec původně ležela na jiném místě, než kde je dnes, na rakouské straně hranic jako Alt Prerau (Starý Přerov). Původní Starý Přerov patřící k drnholeckému panství se poprvé v písemných pramenech připomíná v r. 1350. Za českouherských válek po polovině 15. století zpustl na celé jedno století. Kolem roku 1570 už na novém místě vznikl Nový Přerov obydlený chorvatským obyvatelstvem, které se zde udrželo až do poloviny 20. století. Při jejím osídlení zde bylo 486 obyvatel, z toho 400 bylo Chorvatů.

Nový Přerov byl nejchorvatštější ze všech tří osad.³⁵ Již zevnějšek domů tomu nasvědčoval. Domy byly nízké s doškovou střechou, malými okny orientovanými na náves a s překrásným malováním nejen zvenku, ale i uvnitř domů, jaké bylo možno ve Frélichově a Dobrém Poli spatřit jen ojediněle.

Uprostřed osady stál kostel se štíhlou věží, který byl v jubilejním roce 1885 rozšířen neúměrnou snahou místního faráře, dp. Kroupy, nákladem 14.000 zl. od osadníků a uvnitř vkusně vyzdoben. Hned při něm z řady domu vystupovala fara. Za kostelem stála při silnici německá dvojtřídní škola, do které chodilo asi 170 dětí.

Zvláštností je také hřbitov obdélníkového tvaru, který má na hlavním kříži chorvatský nápis: „O gospodine Ježuše Kristuše, kada prideš suditi živé i mrtvé, onđá ene nepogubi, nego nevoljnomu grišniku milosrdan otac budi. O dobři Ježuše, o sladki Ježuše, o preblagi Jezuse“. Slouží jako důkaz bývalé přítomnosti chorvatského obyvatelstva. V dalších bývalých chorvatských sídlech nic podobného nenajdeme.

V roce 1938 byla obec, stejně jako všechny ostatní obce Mikulovska, zabrána Němci, což zřejmě způsobilo jejich etnickou izolaci. Po válce byli místní obyvatelé přesídleni na severní Moravu a obec byla dosídlena reemigranty z Bulharska.³⁶

V letech 1869–1950 patřila obec do okresu Mikulov, ale od roku 1961 náleží do okresu Břeclav.

---

³⁵ Malec, A.: O Moravských Hrvátech. Český lid, svazek VII, Praha, 1898

³⁶ <http://www.slovacko.cz/obec/obec.py?idobce=OBC62>

4.2.2. Další chorvatské osady na jižní Moravě

Přestože za nejvýznamnější chorvatské osady jsou považovány právě tři výše zmíněné, neznamená to, že by Chorvaté osídlili jenom tyto tři. Právě naopak. Kromě panství Drnholec, kde se nacházely tři hlavní osady moravských Chorvatů, dostěhovali se Chorvaté také do dalších obcí.

Jednou z nich byly Hrušovany (tehdy Grussbach), kde ale Chorvaté netvořili zřejmě významnou složku obyvatelstva. Po roce 1657 došlo k značnému přílivu německého obyvatelstva a Slované se tak nakonec přizpůsobili svému okolí. S někdejším výskytem Chorvatů v Hrušovanech ale souvisí název pole Kroatenfeld.³⁷

Východně od Frélichova se na západním břehu řeky Dyje nachází Lednice. V 16. století se na tomto lednickém panství objevují první Chorvaté v souvislosti s blízkostí sousedního Valticka a Drnholecka. Ve 2. polovině 16. století se v obci nacházelo z 500 jmen více chorvatských než českých, a to v poměru 60:40. O 100 let později se počet českých jmen zvyšoval a nakonec bylo z 92 sedláků 14 chorvatských a 21 českých.³⁸

Severovýchodně od Frélichova se nachází obec Pasohlávky (dříve Uherčice, Auršice, Aurčice), jejíž současný název pochází zřejmě z chorvatského názvu Pasoglavci. Osada byla tehdy nazývána Chorvaty česky Pasohlavky nebo německy Krabotendorf. První zmínka o chorvatském osídlení zde byla až z roku 1564 a v urbáři prštického a vlasatického panství z roku 1574. Zřejmě nikdy nedojde k přesnému datu kolonizace, ale přesto zůstávají Pasohlávky považovány za nejstarší chorvatskou obec, společně s Frélichovem. Pasohlávky připadaly do panství Wositz (Vlasatice) a v roce 1574 byla převážná většina obyvatelstva chorvatská, z 19 jmen bylo asi 10 jmen chorvatských, 7 českých a 2 německá.³⁹ Od roku 1574 do třicetileté války chorvatských jmen přibývalo. Před válkou byla ½ Chorvatů a ½ Čechů, po válce ½ Slovanů a ½ Němců. Není ale vyloučeno, že některá jména byla v rejstříku poněmčena, protože v letech 1672–1691 se Pasohlávky označovaly ještě jako chorvatské vesnice.⁴⁰

Ale v průběhu 19. století se chorvatské názvy nevyskytují dokonce ani v topografii. Jenom Adolf Turek našel roku 1867 na jedné mapě název Krawatenberg.

³⁷ Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

³⁸ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

³⁹ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁴⁰ Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

Mezi další bývalé chorvatské osady patří Hovorany (Howoran) a Valtice (Feldsberg) nedaleko Břeclavi. Roku 1604 zde byla většina příjmení chorvatská a z malé části potom česká. I zde, stejně jako v další obcích, došlo v průběhu 30leté války k asimilaci obyvatelstva a k dosídlení Čechů.

Na valtickém panství u moravských hranic se nacházely další chorvatské vsi: Poštorná (Unter-Themenau), Charvatská Nová Ves (Ober-Themenau) a Hlohovec (Bischofwart). První písemná zmínka o Chorvatech na Valticku je z roku 1539, ale zdrojů je velmi málo a jedinými stopami jsou většinou jenom chorvatská příjmení.

Chorvaté se postupně počestili, ale přesto po nich zůstaly stopy v chorvatských příjmeních, názvech luk, kopců a osad, které v průběhu 19. století nosily dvojí název a které je možné nalézt na starých topografických mapách z Tereziánského a Josefínského katastru z 2. poloviny 18. století a také na mapách Františkánského katastru vydaných v letech 1820–1836. První název byl chorvatský a druhý buď německý nebo český. Například skupina domů v obci Uherčice u Jemnice se nazývala ještě roku 1893 Krawatendörfel neboli Chorvatská vesnička, déle louka u Drnoholce se nazývala Kroatenwiesen a nebo vinařská oblast Charvátská hora u Trboušan.

Jednotlivce mající chorvatská jména nalézáme na Moravě v 16. a 17. století i jinde. Již před hlavní vlnou kolonizace je doklad z roku 1566 o skupince Chorvatů a Slováků z Čachtína pod Holíčem.⁴¹ Chorvaté se šířili o do jiných obcí, takže kolem poloviny 17. století se setkáváme se jmény chorvatského původu na celé jižní Moravě.

4.2.3. Vývoj chorvatské menšiny na jižní Moravě v průběhu 17. století

Na počátku 17. století měla chorvatská kolonizace na jižní Moravě poměrně značný rozsah. Bylo zde 9 obcí zcela chorvatských a dalších 5 mělo značnou chorvatskou menšinu.⁴² Nejstarší kniha křtů v chorvatských obcích pochází z roku 1686, kdy se vedla ještě v latině. V ní se píše, že na panství Drnholec, kde je hospodářem baron Kryštof z Teuffenbachu, žije chorvatská menšina, která sem přišla v roce 1584.⁴³

Důkazem jejich přítomnosti byla četná chorvatská příjmení, především kněžská, která byla v průběhu 17. století na tomto území zaznamenána. Příjmení s koncovkou –ić byla zapsána v různých podobách jako: -it, -itš, -itz, -ič, -ich. Například v roce 1616 byla

⁴¹ Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

⁴² Jeřábek, R.: Moravští Charváti-dějiny a lidová kultura: antologie. Brno, 1991

⁴³ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

na panství Drnholec zapsaná tato konkrétní příjmení: Bosnić (2), Višnić (2), Kulačić, Jančić, Čačić, Pasiković, Vrtičić. Kromě uvedených to byli ještě: Korić, Maurović, Cvitičić, Křižanić, Keglević, Halavić, Jelešić, Blašković, Varolić, Jilešić a Libić.⁴⁴

V době 30leté války přišlo do Frélichova 36 lidí. Z toho bylo 14 Chorvatů, 14 Čechů a 8 neznámých, pravděpodobně ale Němců. A to i přesto, že za třicetileté války trpěla osada vysokými kontribucemi, ale podobně jako další obce drnholeckého panství nebyla tehdy vylidněna.

Na konci války se národnostní struktura ve 3 jihomoravských sídlech velmi změnila ve prospěch Chorvatů. Například ve Frélichově na statky Čechů či Němců přijeli Spaniří, Brekalići, Křižanići, Vojnošići nebo Zurići. Jenom velmi zřídka se stalo, že by chorvatské jméno ustoupilo německému nebo českému.

V Novém Přerově byla roku 1650 zapsaná tato chorvatská jména: Bosnić, Babić, Jelešić, Vranešić, Dučić, Jurdić, Račić, Kulešić, Dragšić, Sušić, Vuković a další.

V Dobrém Poli žili Kuznić (5), Matković (2), Sić, Cvitković, Dučić, Lalović, Brinšić, Slunjski, Domčić, Andrešić a ještě několik obyvatel s německým a českým příjmením. Některá příjmení se dokonce poněmčila, jako třeba Vuković se nazýval německy Volf.⁴⁵

Za 70 let od počátku války počet Chorvatů vzrostl na 25 a počet Čechů se snížil na pouhé 4 občany. Podobně to dokládá i Dobré Pole a Nový Přerov, kde v té době bylo 19 chorvatských jmen a jenom 3 česká.⁴⁶

Během 17. století se mnoho chorvatských obyvatel téměř úplně asimilovalo. Například v Drnholecku to byli Drobilići, Grandići, Grbavčići, Havlovići, Hodići a Jankovići. V Hovoranech pak Filipovići (3), Ivičići (3), Fabijančić, Zavijatić, Košutić, Benković, Kokotić, Ladić a další. Podobné bychom mohli najít i v Lednici, Hrušovanech a dalších chorvatských obcích.⁴⁷ Ke konci 17. století byla největší koncentrace Chorvatů ve třech sídlech, kterými byly Frélichov, Dobré Pole a Nový Přerov. Což dokládá i zpráva o počtu obyvatel z let 1691–1692.

---

⁴⁴ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁴⁵ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvatů. Brno, 1996

⁴⁶ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁴⁷ Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské 61, 1937

Tab. č. 1.: Národnostní struktura v chorvat. sídlech v letech 1691–1692

	Chorvatí	Češi	Němci
Frélichov	20	9	7
Dobré Pole	14	7	10
Nový Přerov	17	3	6
celkem	51	19	23

Zdroj: Pavličević, 1994

V celkovém součtu tvořili Chorvaté většinu, kolem 60 % obyvatel všech 3 sídel a to potom i v následujícím století.

Na konci 17. století dosídlil na jižní Moravu větší počet Čechů, což způsobilo postupnou čechizaci v některých sídlech. Mezi ně patřila třeba Poštorná, kde byla v letech 1688–1695 celá ¼ Chorvatů a v Chorvatské Nové Vsi a Hlohovci dokonce celá polovina. Počet příjmení ale neodpovídal počtu rodin, a proto lze odhadovat, že počet Chorvatů byl ve skutečnosti větší.⁴⁸

Ve Frélichově, Dobrém Poli a Novém Přerově byla zapsána příjmení, která se uchovala až do 19. století. Jsou to např. Sić nebo Silan, kteří se psali jako Sitch, dále Fabijani(ić), Skokanić, Godinić, Vuk(ović), Kuzmić, Dučić, ale také česká jména Němec, Hubený, Šalamoun a další.⁴⁹

První chorvatská občanská škola, která sloužila pro děti ze všech tří chorvatských obcí na počátku 17. století byla otevřena ve Frélichově a podle jejich údajů se do roku 1805 učilo chorvatsky, německy i česky. V dalších desetiletích se pak vedla výuka výlučně v němčině. Potom brněnský biskup V.J. Schrattenbach, německý hrabě, rozhodl, že výuka a dokonce i církevní obřady budou probíhat jen v německém jazyce.⁵⁰

4.2.4. Moravsko-chorvatská sídla během 18. a 19. století

V této době se podstatně změnilo geopolitické postavení chorvatské diaspory v západním Maďarsku, Dolním Rakousku, na Moravě a dnešním Slovensku. Chorvaté mohli svobodně rozvíjet své hospodářství, komunikovat s okolím a nebyli už v tak velkém pozadí jako dříve. Mezitím se vedla válka kolem otázky následníka trůnu po ženské linii v době Marie Terezie (1740–1780) a zachvátila oblast, ve které žili moravští Chorvaté. První, tzv. Dědická válka (1741–1748) a druhá, 7letá válka (1756–1763) přímo zasáhly

⁴⁸ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁴⁹ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁵⁰ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

jižní Moravu a východní část Moravského pole, kde měli rozhodující úlohu Chorvaté z Chorvatska, Slavonie a Vojenské Krajiny.

V sedmileté válce, která se vedla proti Prusku v českých a německých zemích sehráli Chorvaté důležitou roli. Účastnili se také války proti Francii v letech 1792–1815, kdy přecházeli mnoho oblastí, do kterých emigrovali jiní Chorvaté v 16. století, a oni je poznali podle jejich kultury a částečně podobného jazyka.

Bohužel o emigraci Chorvatů v 17.–19. století není k dispozici tolik dat, jako z doby 16. století. Pod panství Drnholec spadaly v té době zámek Drnholec, Nový Přerov, osada Frélichov, Dobré Pole, Bratelsbrunn, Brod na Dyji (Guldenfurt), Novo Selo (Neudorf) a Starý Frélichov. Obyvatelé panství museli platit daně a odvádět určité částky původně v peněžní formě, později v naturáliích, hlavně obilí. I přes veškeré potíže se počet Chorvatů nesnižoval ale zůstával relativně stálý a to hlavně díky jejich vysoké plodnosti a také dostěhování ostatních obyvatel ze sousedních krajů.

V letech 1749–1754 byl počet obyvatel podle národnostní struktury, hlavně podle příjmení takový:

Tab. č. 2.: Národnostní struktura v chorvat. sídlech v letech 1749–1754

	Chorvati	Němci	Češi
Frélichov	58	13	12
Dobré Pole	30	11	5
Nový Přerov	18	10	14
Celkem	106	34	31

Zdroj: Pavličević, 1994

Srovnáním s údaji z let 1691–1692 můžeme říci, že počet obyvatel chorvatské národnosti se zvýšil ve Frélichově o 38, v Dobrém Poli o 16 a v Novém Přerově o 1 obyvatele. Celkem vzrostl jejich počet za 60 let o více než 100 %, místo 50 na 106 obyvatel.

V době vlády Marie Terezie při sčítání lidu v roce 1763 žilo ve Frélichově 371 osob v 71 rodinách, což znamenalo v podstatě zdvojnásobení počtu obyvatel během devadesáti let.⁵¹

4.2.5. Období v letech 1848–1918

Toto období se může nazvat jako obdobím mezi poněmčením a čechizací nebo dobou objevení národního chorvatského vědomí.

⁵¹ <http://www.obec-jevisovka.cz/>

Od roku 1848–1945 se život moravských a slovenských Chorvatů odvíjel v trojúhelníku mezi chorvatským, německým a českým jazykem, kulturou, národní příslušností a způsobem života.

Rozhodující úlohu v této době mělo školství, které bylo Chorvatům poskytnuto jenom v německém jazyce, pak také církve, kdy mše svaté a kázání probíhaly v německém i českém jazyce a nakonec obecní správa, která se vedla v němčině. Chorvaté tak neměli možnost rozvíjet a dál se vzdělávat ve svém rodném jazyce. Svě udělalo také často agresivní prostředí, absence chorvatských knih a novin, což rozbíjelo ještě více doposud vytvořené domácí prostředí. Pokud chtěl někdo uspět, bylo dobré mluvit služebním jazykem a umět se jím vyjadřovat také písemně.

Převaha německého vlivu vůči jiným menšinám, které lpěly na tradičních formách, byla dána tím, že Němci ve svých rukou soustřeďovali instituce (školy, úřady, spolky), politickou moc a byli nositelem městského života a nových společensko-politických trendů. Přestože se ve školách vyučovalo německy, výuka náboženství probíhala v Dobrém Poli a ve Frélichově v chorvatštině⁵² a v Novém Přerově v češtině.⁵³

Z kroniky obce Frélichov se dovídáme, že se v roce 1848 stali dosavadní obyvatelé svobodnými sedláky a také to, že v roce 1854 otevřeli v Hrušovanech, tehdejším Rušpurku, továrnu na výrobu cukru z řepy, ve které pracoval velký počet Chorvatů z Frélichova Dobrého Pole a Nového Přerova. Významnou roli měl v této oblasti také Dobrovolný hasičský sbor z Frélichova, který roku 1885 zakládal náčelník Ivan (Johann) Slunsky a byl jeho velitelem.⁵⁴

Při úředním sčítání lidu z roku 1880 německé úřady zjistily, že největší chorvatskou obcí je Frélichov, který měl 768 Chorvatů, 274 Němců a 84 Čechů. V obci Nový Přerov tehdy žilo 549 Chorvatů, 98 Němců a 26 Čechů. A v Dobrém Poli se nacházelo 388 Chorvatů, 215 Němců a 54 Čechů.⁵⁵ Podle těchto údajů z roku 1880 bylo ve třech sídlech podle národnosti 1705 Chorvatů, 587 Němců, 164 Čechů a celkem zde bylo tedy 2 456 obyvatel.⁵⁶

Na konci 19. století se ještě zcela jistě myslelo, že Chorvaté na Moravu přišli roku 1584 pod vedením krajského důstojníka Touffenbacha. A na tuto počest zorganizoval

---

⁵² Andresič, P.: Dobré Pole. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁵³ Nečas, F.: Nový Přerov. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁵⁴ Pavličevič, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁵⁵ Noháč, J.: K jubilejním oslavám našich Charvátů. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁵⁶ Pavličevič, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

21. 9. 1884 starosta Frélichova Johann Slunsky slavnost 300 výročí. Byl pozdvížen obelisk z mramoru s nápisem v němčině a s medailí z bronzu s nadpisem, který připomínal tuto důležitou událost. Památník byl ohraničen a na stejném místě se pak roku 1934 uspořádala oslava 350. výročí.

Roku 1898 byla dokončena regulace Dyje a Jevišovky, na které se podíleli ve větší míře Chorvaté a která změnila celou hospodářskou strukturu kraje. Nebylo už tolik záplav na jaro na konci tání sněhu a zlepšila se kvalita vody ve studních.

Obyvatelé Frélichova, Dobrého Pole a Nového Přerova se začali zaměřovat na výrobu pálených cihel pro vlastní potřebu i na prodej. Roku 1887 otevřel Josef Sitek (Sić) ve Frélichově první pekařskou pec v kraji. Nakonec ji ale musel zavřít, protože cihle byly kvůli nízké kvalitě hlíny velmi lámavé. Ale dodnes se to místo nazývá jako Ciglarska pec. Chorvaté v té době zastávali vysoké posty, například mezi lety 1860–1884 vedli obec Frélichov Josef Sitch a Anton Jurditsch.⁵⁷

Podle Aloise Malece byl počet chorvatských obyvatel na Mikulovsku následující. Osada Frélichov měla 220 čísel s 1200 obyvateli. Z toho bylo 210 domů chorvatských a 10 německých. Do školy chodilo 200 dětí, až na 20 vesměs chorvatských.⁵⁸ Ke konci 19. století mělo Dobré Pole 117 domů se 700 obyvateli, 35 rodin bylo německých, 4 české, 78 chorvatských, rodilých Němců bylo 190, Čechů 30 a Chorvatů 480. Nový Přerov měl na konci 19. století při působení Chorvatů 126 domů se 760 obyvateli. Z toho bylo pět domů českých, šest německých a ostatní byly všechny chorvatské.⁵⁹

Odlišné počty obyvatel můžeme sledovat již v roce 1900, jak uvádí Josef Klvaňa. Podle něj bylo ve Frélichově 814 chorvatských, 292 německých a 53 slovenských obyvatel. Nejmenší obcí bylo tehdy Dobré Pole, jehož obyvatelstvo tvořilo 405 Chorvatů, 215 Němců a 28 Čechů. Nejzachovalejší chorvatskou obcí té doby byl Nový Přerov se 604 chorvatskými obyvateli, 123 Němci a 53 Čechy. Nutno podotknout, že mezi německými obyvateli bylo mnoho takových, kteří svá jména jenom poněmčili a v místní politice se přidávali na stranu Němců. Jednalo se o tzv. nepravé Němce.⁶⁰

Chorvatské obce nebyly v té době etnicky zcela homogenní, ani úplně endogamní, i když se může endogamie považovat za převažující formu manželských svazků. V letech

---

⁵⁷ Schallamon, M.: Obec Frélichov po stránce hospodářské a správní. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁵⁸ Malec, A.: O Moravských Chorvatech. Český lid, svazek VII, Praha, 1898

⁵⁹ Malec, A.: O Moravských Chorvatech. Český lid, svazek VII, Praha, 1898

⁶⁰ Klvaňa, J.: Moravští Chorváti, kapitola XIII. Moravské Slovensko, sv. II. Praha, 1922

1901–1917 bylo ve Frélichově uzavřeno 68,8 % sňatků v rámci obce a ze 42 exogamních sňatků pocházel v 16 případech ženich z Dobrého Pole nebo Nového Přerova. V letech 1901–1936 bylo v Novém Přerově uzavřeno celkem 232 sňatků, z toho 149 bylo endogenních, což představuje více než polovinu, tedy 64 %. V Dobrém Poli bylo uzavřeno celých 57 % čili 106 endogenních sňatků z celkového počtu 187 sňatků.⁶¹ Do sňatků s chorvatskými dívkami vstupovali jak Moravané, tak částečně také Slováci z Uher nebo Němci.⁶² Příchod „cizích“ ženichů byl během 19. století stálý a rozhodně ho nemůžeme považovat za nepodstatný. Nejnižší počet endogenních sňatků byl zaznamenán v 60. letech 19. století, kdy smíšené sňatky představovaly pouhých 19 % z celkového počtu.⁶³ Endogamie převažovala zvláště mezi těmi nejbohatšími a nejstaršími chorvatskými rody, kde se kladl větší důraz na tradiční formy života. Tyto zámožné rody soustřeďovaly ve svých rukou velký majetek a většinou měly dominantní postavení ve správě obce.⁶⁴

V průběhu 1. světové války se uplatnili Chorvaté ve vojsku. Například roku 1899 z 15 nováčků z Frélichova jich vzali k vojsku 13 a další rok byl z 12 odmítnut jen jeden. Z 36 obcí, které tehdy spadaly pod tehdejší biskupství, dosahovali Chorvaté z Frélichova, Dobrého Pole a Nového Přerova nejlepší výsledky ve vojenském cvičení. Během války ale zemřelo ve 4 letech celkem 46 mužů a mnohem více se jich vrátilo zraněných. Mezi zahynulými bylo 5 Slunjských, 2 Jurtići, 2 Slavići, 1 Babić, Kuzmić, Skokanić, Suparić, ale i další, jako např. Hubený, Pavlata, Regen, Šalamoun, Schneider, kteří sice neměli chorvatské příjmení, ale Chorvaty byli.⁶⁵

Přestože byla chorvatská menšina postižena válkou, na počet chorvatských příjmení to mělo paradoxně spíše pozitivní vliv. Počet obyvatel s chorvatským příjmením na konci války se oproti roku 1900 zvýšil, což je patrné z následující tabulky.

---

⁶¹ Večerková, E.: Obřady životního cyklu u moravských Charvátů. Časopis Moravského Muzea-Folia Ethnographica, 23-24, 1989–1990

⁶² Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁶³ Večerková, E.: Etnosociální charakter charvátské diaspory na jižní Moravě z hlediska sňatkových vztahů. Časopis Moravského muzea- Folia Ethnographica, 1995

⁶⁴ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁶⁵ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

Tab. č. 3. Počet obyvatel s chorvatským příjmením v letech 1900 a 1943

	1900	1943	navýšení
Slunjski	22	33	11
Hubený	6	17	11
Jurdić	6	11	5
Suparić	2	7	5
Čechovski	4	10	6
Šalamoun	5	10	5
Kunicki	2	6	4
Babić	2	5	3
Kulešić	2	5	3
Stavarić	2	3	1
Tomšić	1	3	2

Zdroj: Pavličević, 1994

4.2.6. Období 1. Československé republiky, 1918–1938

Chorvati byli v průběhu 19. a na začátku 20. století Němci nazýváni posměvačně „Krobóti“ a nepovažovali se za germanizovaný národ. Později se to ale změnilo. Ti, kteří dokončili lidovou školu, psali v němčině, ve které vedli i své obecní a spolkové zápisníky. A pak tedy můžeme říct, že moravští Chorvati připadli do roku 1918 více německému než českému kulturnímu vlivu. Kvůli tomu také menší část po česky orientovaných věřila v obrat po roce 1918 s příchodem českého státu, který „spasí“ Chorvaty. Za dobu rušných dní roku 1918, kdy se rozpadala Habsburská monarchie, panovala v chorvatských sídlech na Moravě veliká nejistota, zda připadnou Rakousku nebo Československu.

Vytvoření českého státu v roce 1918 začalo národně počesťovat Němce a Chorvaty a slovenské Maďary na Slovensku. Ale Němci a Maďaři byli příliš silní a početní, měli svoje kulturní instituce, školy i politické strany a proto čechizaci lépe odolali. Chorvaté na Moravě a na Slovensku takové možnosti neměli a byli tak první, na koho začala působit česká škola a kulturní politika, která byla provedena v domnělém spojení s Jugoslávií, hlavně se srbským státem. Hlavní roli v čechizaci měla tedy škola, církve a nakonec i administrativa obcí a vyšších správních jednotek.

Nový český stát na konci 1. světové války nejdříve přetvořil doposud německé osnovy škol v české, přivedl počet českých učitelů a snažil se děti, které přišly, naučit česky a potom je zařadit do „České jednoty“ a „Sokola“. To vše probíhalo nejenom ve Frélichově, ale také v Dobrém Poli a Novém Přerově a v ostatních obcích. Podobné akce se podnikaly i cestou náboženství a povoláním českého faráře, ale to nebylo tak úspěšné, protože chorvatský národ si hlídal svoje tradice a těžko přivykal českým mším.

Politika nového státu podnikala také nová hospodářská opatření, kterými by podrobila obyvatelstvo. Bylo například opraveno několik cest, ve Frélichově byla v roce 1924 otevřena velká česká obecná a měšťanská škola, která fungovala až do zaboru v roce 1938. a pak i nový velký a moderní kostel. Pracovalo se také na elektrifikaci a kanalizaci a v letech 1923–1933 byla provedena meliorace půdy. Čechizace se dočkala také prvních výsledků například ve vedení obecní správy, kde se do roku 1932 vedly ústní projevy v chorvatštině a písemné v němčině, ale od roku 1933 se v písemných projevech začala používat čeština, přestože ústní podání se ponechalo ještě v chorvatštině.⁶⁶

Počet obyvatel v roce 1918 narostl na 2 771, o 266 více než v roce 1880. Zatímco na přelomu 19. a 20. století počet německého obyvatelstva ve Frélichově rostl, po roce 1918 začal klesat. Přestože měli Chorvaté nejvyšší přirozený přírůstek, jejich počet se snížil o 23, počet Němců o 55 a počet Čechů naopak vzrostl o 321 obyvatel.⁶⁷

Podle sčítání lidu z roku 1921 se poměry v národnostní struktuře obyvatelstva tří hlavních chorvatských obcí značně změnily.⁶⁸

Tab. č. 4: Národnostní struktura v chorvatských sídlech v roce 1921

	Chorvatí	Němci	Češi
Frélichov	788	202	178
Dobré Pole	323	175	220
Nový Přerov	571	155	154
celkem	1682	532	557

Podle údajů ze sčítání můžeme vidět, že ve všech třech chorvatských sídlech počet Čechů stoupl a počet Němců klesl, s výjimkou Nového Přerova, kde se jejich počet zvýšil. Jakkoliv bylo dosídlení intenzivní, podle počtu můžeme odvodit, že na konci převratu se velký počet Chorvatů a možná i Němců zapsal jako Češi.

Češi nejenom částečně bohemizovali, ale v úplnosti zničili chorvatskou menšinu na jižní Moravě. Proces čechizace byl zřejmě plánovaný. Chorvatský publicista Petar Jandrišević

⁶⁶ Schallamon, M.: Obec Frélichov po stránce hospodářské a správní. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

⁶⁷ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁶⁸ Noháč, J.: K jubilejním oslavám našich Charvátů. Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných. Brno, 1934

píše: „Pod Rakouskem se přes 400 let udrželi a teď po dvě generace skončili.“, což jenom potvrzuje, jak byl proces českizace rychlý a důsledný.⁶⁹

České prameny tvrdí, že Němci ze sousedního Mikulova dělali politické nátlaky proti českému státu a že se bouřili proti vysokým daním za vinohrady a nakonec byli společně s Chorvaty nespokojeni se zavíráním německých škol. Prý navedli Chorvaty proti nové české vlasti.⁷⁰ To se projevilo zřejmě ve volbách do Národního shromáždění (1920), kde Češi prohráli ve všech třech sídlech:

Tab. č. 5: Počet hlasů podle národnosti ve volbách do Národního shromáždění v roce 1920

	Češi	Němci
Frélichov	48	564
Dobré Pole	151	209
Nový Přerov	37	473
Celkem	236	1246

Zdroj: Pavličević, 1994

Podobné to bylo i ve volbách do senátu:

Tab. č. 6: Počet hlasů podle národnosti ve volbách do senátu v roce 1920

	Češi	Němci
Frélichov	75	465
Dobré Pole	170	169
Nový Přerov	74	382
Celkem	319	1016

Zdroj: Pavličević, 1994

Údaje nám tedy ukazují, že Chorvaty hlasovali pro německou stranu a že jako většina měli ve svých třech obcích, kromě Dobrého Pole, obecní správu i svého předsedu.

Roku 1928, 10 let po konci 1. světové války, se Chorvaty rozhodli ve Frélichově pozvednout památník obětem padlých vojáků v 1. světové válce. Byla na něj napsána píseň

Hrvatsko selo
Hrvatsko ljude,
Hrvatski jazik
Hrvat Ljubi.

⁶⁹ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁷⁰ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

Hrvat si hodno more reć,
da je nikdo ništa već
nek ti si, nek brat tvojoj
od lieta selienja broj

Ta píseň se jim velmi líbila a tak se rozhodli, že bude napsána nejenom chorvatsky, ale také z jedné strany památníku česky a z druhé německy. Vedení obce bylo ovšem proti tomuto návrhu a nedovolilo jim píseň použít. Chorvaté tento zákaz ignorovali a v roce 1938 tu píseň na památník napsali ve třech jazycích. Památník se udržel, ale násilím byl vymazán nápis v němčině a češtině. Roku 1991 byl památník obnoven.

Moravští Chorvaté měli z minulosti časté styky s Vídní, kde někdy pracovali a mnozí Vídeňané přijížděli v létě do chorvatských sídel na dovolenou. Jedním z nich byl i slavný vídeňský malíř českého původu Othmar Růžička. Jako památku nechal v hale kostela sv. Kunhuty pietu, jako vzpomínku za padlé z Frélichova v 1. světové válce, která je tam dodnes. Nacházelo se zde velké množství obrazů, které zachycují Chorvaty v jejich národních barvách a krojích a mohou nám dnes posloužit jako obrazové dokumenty ze života chorvatské menšiny na konci 20. let 20. století. Většinu těchto obrazů ale odkoupil do své soukromé sbírky vídeňský frélichovec Josef Lawitschka.

Podle sčítání v roce 1930 žilo ve Frélichově už 932 občanů chorvatské národnosti z celkového počtu 1268 obyvatel. Němců bylo pak 213 a Čechů jen 108. V Dobrém Poli bylo v roce 1930 323 Chorvatů a 216 Čechů, 156 Němců a celkový počet obyvatel byl tedy 699 osob. Nový Přerov měl toho roku 880 obyvatel, z toho 564 Chorvatů, 151 Čechů a 153 Němců.⁷¹ Podle statistik tedy žilo v roce 1930 ve Frélichově asi 73 % občanů chorvatské národnosti, v Novém Přerově 64 % a v Dobrém Poli 46,2 Chorvatů.⁷² Zbytek tvořili kromě Chorvatů, Čechů a Němců ostatní cizince a osoby s židovskou národností.

Roku 1934 byl vydán Almanach moravských Charvátů (1584–1934) o 16 přílohách, které výlučně psali Češi a jenom 2 psali domácí Chorvati. První, chorvatskou přílohu napsal Josip Šalamoun a druhou Joza Sičan, sedlák a předseda české Národní jednoty ve Frélichově. Tato příloha má vysokou dokumentární hodnotu, protože je celá psaná v tehdejší chorvatském jazyce.

⁷¹ Školl, J.: Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938–1947- Břeclav, 1983

⁷² Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

Téhož roku, 50 let po první oslavě 300. výročí dosídlení Chorvatů na Moravu, která se konala ve Frélichově roku 1884, proběhla další oslava ve třech chorvatských sídlech, ale její centrum bylo opět ve Frélichově. Celá oslava byla státně i politicky domluvená a plánovaná v Bělěhradě a v Praze a byla více česko-srbská než česko-jugoslávská. Oslavy se zúčastnili například dr. František Staněk, předseda Poslaneckého domu Československého Parlamentu Jan Černý, předseda vlády Sergej Vojcechovský a velvyslanec Království Jugoslávie v Praze dr. Prvislav Grisogono, ale také zástupci hradišťanských Chorvatů z Rakouska, např. Petar Jandrišević.

V Dobrém Poli byl při té příležitosti pozvednut památník, na kterém je napsáno: „Na památku 350. výročí dosídlení Chorvatů v Dobrém Poli v letech 1584–1934.“ Níže, vpravo na čtverhranném památníku z malého obelisku jsou napsány verše:

350 let je dlouhá doba
Co Chorvat byl obrán o národ a jazyk
Hlídal, aby nikdy nezapomnělo
Za chorvatská slova – v boj.

Následujícího roku 1935 v Zábřehu zpopularizovala moravské Chorvaty Jugoslávsko-česká liga, pro kterou ing. Franjo Kolibaš uspořádal přednášku⁷³. On jako první dal význam výsledkům Adolfa Turka, který byl přesvědčen, že Chorvaté nepřišli na Moravu v roce 1584, nýbrž o něco dříve, a to roku 1538.

Stejně jako všechny ostatní obce Mikulovska byly v roce 1938 také vesnice Frélichov, Dobré Pole a Nový Přerov zabrány Němci. Mnozí jedinci se ze strachu nebo pod tlakem přihlásili k německé národnosti, jiní tak učinili proto, že jejich manželství byla smíšená a někteří možná také proto, že tzv. Nezávislý chorvatský stát patřil ke spojencům hitlerovského Německa. Výsledkem toho ovšem bylo to, že někteří z nich nebo jejich děti, museli narukovat do německé armády a bojovat na frontách. Nezřídka se ovšem tito Chorvati přihlásili ke službě v německé armádě u vybraných jednotek SS dobrovolně.⁷⁴ Po roce 1945 to byl ovšem jeden z důvodů vystěhování občanů chorvatské národnosti z uvedených obcí do moravského a českého vnitrozemí.

---

⁷³ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁷⁴ <http://www.dobrepole.cz/index.php?IdKat=2>

4.2.7. Období 2. světové války

Když v roce 1938 došlo po převratu ke změně české v německou vlast, proměnila se i obecní správa v chorvatských sídlech, např. ve Frélichově místo obecního starosty Chorvata Johanna Bauera došel Němec Stefan Titscher, který tam působil od roku 1940 do konce války. Do škol byli povoláni němečtí učitelé a výuka se začínala provádět místo v češtině v němčině. I v duchovním životě nastoupila změna a mše svaté se prováděly latinsky a německy. Chorvatské obce se tedy staly součástí německého státu a jejich obyvatelé, kteří neodešli ze svých domovů, nabyli automaticky německou státní příslušnost. Vnitřní vztahy Chorvatů v sídlech a průběh 2. sv. války byly snesitelné. Nebylo žádných větších sporů mezi Němci, vládnoucím národem, Chorvaty a Čechy.

Německá říše velmi brzo zavedla administrativní služby v chorvatských sídlech, například matriku. Na podzim roku 1938 vydali dokumenty v němčině a ověřovali je německou pečeti. Tak se z křestního listu Ivana Jurdića (Johann Jurditsch) narozeného 21. 10. 1877 dozvídáme, že sídlo Frélichov připadlo 10. 12. 1938 správnímu okresu Mikulov, že jako země bylo zapsáno Dolní Rakousko, okres i biskupství bylo v Brně a nejbližší poštou byly Hrušovany.⁷⁵ Když byl v roce 1939 zaveden na úřady a do škol německý jazyk, znamenalo to velké problémy především pro mladé Chorvaty do 30-40 let, kteří se ve škole učili jenom česky a doma mluvili chorvatsky. Dobře německy uměli jenom starší, kteří do roku 1918 navštěvovali německé školy.⁷⁶

Protektorát přerušil poslední staré dopravní, hospodářské a kulturní spojení s Rakouskem, které bylo obnoveno roku 1918, hlavně s městem Vídeň. Můžeme tedy říci, že v době existence Třetí říše byla v těchto třech chorvatských sídlech germanizace závažnější než čechizace mezi dvěma světovými válkami.

Jako němečtí občané museli Chorvaté sloužit ve Wehrmachtu nebo jako běžní vojáci Německé říše. Jenom z Frélichova v průběhu 2. světové války zahynulo 135 lidí a více jak sto jich bylo zraněno.⁷⁷ Jak hradiští, tak i moravští Chorvaté byli více povoláváni na bojiště na ruském nebo jugoslávském území, protože většina z nich mluvila dobře německy a navíc i chorvatsky a česky, a mohli se tak lehce domluvit s ostatními slovanskými národy. Potvrdili to i mnozí chorvatští vojáci, kteří se v průběhu války potkali s dalšími, hlavně v důstojnické škole ve Stockerau na okraji Vídně, kde se

---

⁷⁵ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁷⁶ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Chorvatů. Brno, 1996

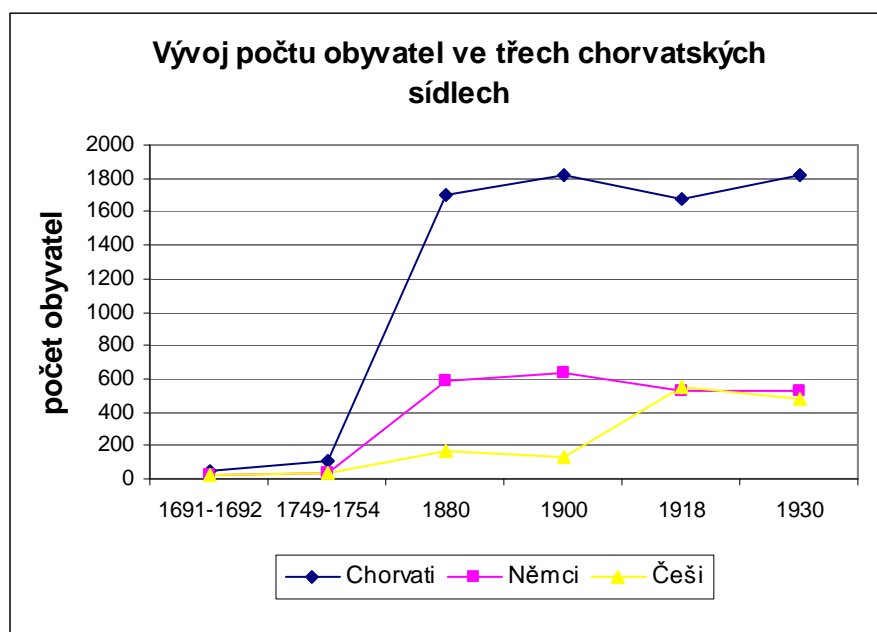
⁷⁷ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

vzdělávali vojáci z Chorvatska. O tom existuje i písemné svědectví Petra Blaškoviće z roku 1942.⁷⁸

Po konci války se většina moravských Chorvatů vracela do svých domovů, ale někteří z nich se neměli kam vrátit, protože v jejich domech už byli nastěhovaní čeští dosídlenci z Bulharska a Jugoslávie. Někteří utekli do Rakouska anebo s německým vojskem zůstali v Německu. Byli i takoví, kteří vstoupili do obnoveného vojska nové Československé Republiky.

Počet obyvatel chorvatské národnosti v jihomoravských chorvatských obcích se neustále měnil. Obecně lze říci, že se spíše zvyšoval, i přes nemalé vlivy válek, germanizace a čechizace. Nejvíce se samozřejmě sledoval počet Chorvatů v mikulovských sídlech Frélichov, Dobré pole a Nový Přerov, kde se Chorvaté koncentrovali nejvíce a po nejdelší dobu. V následujícím grafu je znázorněno porovnání počtu Chorvatů s počtem německého a českého obyvatelstva.

Obr. č. 3: Vývoj počtu chorvatských obyvatel ve třech chorvatských sídlech

Bohužel chybí podrobnější údaje o počtu obyvatel, především z první poloviny 19. století, což vývoj poněkud zkrusluje. Přesto můžeme sledovat nárůst počtu všech tří národností především během 19. století, od kdy se počet obyvatel již výrazně neměnil. Výjimkou jsou snad jen Češi, jejichž počet se v letech 1900–1918 výrazně zvýšil, což bylo zřejmě

⁷⁸ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

způsobeno koncem 1. světové války a nadcházejícím vznikem samostatného Československého státu. Počet Chorvatů byl neustále mnohem vyšší než počet zbývajících dvou národností, ovšem po konci 2. světové války došlo k jejich výraznému poklesu, čímž už se zabývá následující kapitola.

5. VYSÍDLENÍ CHORVATŮ Z DOBRÉHO POLE, FRÉLICOVA A NOVÉHO PŘEROVA A NÁSLEDNÝ VÝVOJ MENŠINY

5.1. Příčiny a odůvodnění vystěhování

Kontroverzní etapou v dějinách moravských Chorvatů bylo období druhé světové války. Po mnichovském diktátu v roce 1938 připadly chorvatské obce do německého záboru a jejich obyvatelé, kteří neodešli ze svých domovů, tedy většina, odešli pouze státní zaměstnanci (četníci, učitelé, železničáři), nabyli automaticky německou státní příslušnost. Československé občanství získali zpět až v roce 1949, resp. až podle zákona č.34/1953 Sb.

Období let 1947–1953 je pro Chorvaty v České republice pocházejících z obcí na jižní Moravě podle jejich slov tou nejhorší etapou jejich života, protože byli násilně vysídleni ze svých domovů bez nějakého logického vysvětlení. Z ničeho nic se ocitli úplně v jiném prostředí a museli začít budovat od začátku své živobytí. Odpovídali tak jihomoravští Chorvaté v dotazníku, který mezi ně rozeslal pan Václav Trojan pro svou diplomovou práci v roce 1992.⁷⁹

Všechno se odvíjelo od historické situace, která v naší zemi nastala po 2. světové válce. Část jižní Moravy, od Mikulova po Znojmo, která byla od roku 1938 v zajištění Německé Říše, připadla po válce Československu. To znamenalo, že se moravští Chorvati znovu setkali s Čechy a Slováky v jednom státě, ale trvale se odloučili od burgenlandských Chorvatů. Byli totiž odděleni železnou oponou, která tehdy rozdělovala východní komunistickou a západní občansko-demokratickou část Evropy.

Po konci druhé světové války, když se k moci dostali komunisté, došlo k násilnému vystěhování Chorvatů z jižní Moravy do obcí na severní a střední Moravě. Již 18. září 1945 rozpustil Zemský národní výbor v Brně dosavadní správní orgány všech tří obcí a jmenoval vládní komisaře. Pro Dobré Pole Josefa Zavadila, účetního tajemníka u úřadu Zemského národního výboru v Brně, pro Nový Přerov Františka Krajíčka, účetního tajemníka u úřadu Zemského národního výboru v Brně a pro Jevišovku Františka Veselého, účetního ředitele v.v.v Brně. Otázka vystěhování Chorvatů z jižní Moravy se řešila ve 2 etapách. První etapa vystěhování byla provedena v letech 1946–1947 a druhá

---

⁷⁹ Trojan, V.: Osudy moravských Chorvatů po roce 1945. Brno, 1992

v letech 1948–1950. Na práci vysídlení byla Radou Zemského národního výboru v Brně jmenována roku 1946 Komise na řešení chorvatské otázky, která ve Frélichově, Dobrém Poli a Novém Přerově zkoumala obyvatelstvo a rozdělila Chorvaty na „přizpůsobivé“ a „nepřizpůsobivé“. Právě tato Rada Zemského národního výboru v Brně prohlásila, že návrh Komise na řešení chorvatské otázky musí být uskutečněn, a tak se začalo s vysídlováním chorvatských obcí. Vycházelo se přitom ze šetření Sboru národní bezpečnosti (SNB), který sestavoval seznamy „spolehlivých“ Chorvatů a seznamy kolaborantů s cílem jejich vysídlení. Proti tomuto rozhodnutí o vystěhování se Chorvatů zastalo i místní obyvatelstvo a společně s vládním komisařem sepsalo Memorandum na obranu Chorvatů ze dne 30. května 1946, v němž vyvracelo tvrzení SNB jako smyšlená a vykonstruovaná. Proti stěhování se postavily také strany občansko-demokratické orientace, např. Národní strana, Sociální demokraté a Národní sociální strana, ale byly bohužel jen v menšině.

Jedním z důvodů nesnášenlivosti proti Chorvatům byl jejich dobrý majetkový stav, bohatství 3 sídel, hlavně ve srovnání s ostatními, kde žili Němci.⁸⁰ Stejně tak to vidí i paní Marie Utli, mluvčí a kronikářka moravských Chorvatů, která byla přesídlena do obce Huzová na Bruntálsku. Podle ní byl hlavním důvodem zájem státu o jejich majetek a pole a tak si „ho jednoduše vzali“. Princip kolektivní viny, kdy byli všichni Chorvati považováni za kolaboranty, odmítá.⁸¹ Podle některých bylo pro další vysídlení zase rozhodující skutečností to, že r. 1948 vystoupila Jugoslávie ze socialistické strany,⁸² což socialistický stát jakým bylo tehdejší Československo samozřejmě nemohl přijmout bez povšimnutí. Nedůvěra vládních, krajských i místních správních orgánů k občanům chorvatské národnosti vyplývala podle pana Dorovského také z toho, že někteří mladí Chorvaté sloužili buď dobrovolně nebo nuceně v německé armádě, a že někteří byli aktivními členy NSDAP a SS.⁸³ S tím souhlasí také pan František Hubený, Chorvat z Dobrého Pole. On sám přiznává, že „...někteří Chorvaté byli členy NSDAP hlavně proto, že si mysleli, že jim to pomůže k lepšímu postavení ve společnosti. Jednalo se hlavně o ty, kteří se před rokem 1938 zapsali jako Němci.“⁸⁴

Úmysl tehdejších komunistických státních představitelů byl podle většiny pozorovatelů jasný. Potrestat rázně jihomoravské Chorvaty za jejich loajální postavení podél hranice

---

⁸⁰ Informace o stále expozici k historii národnostní menšiny na jižní Moravě v obci Jevišovka

⁸¹ Lidové noviny: Nedobrovolná cesta, z které není návratu. 24. listopad 2001

⁸² Dorovský, I.: Charvátí ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

⁸³ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁸⁴ Vzpomínky moravských Charvátů In: Dorovský, I.: Charvátí ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

Rakouska-Uherska do roku 1918, jako i za proněmecké působení v letech 1918–1945.⁸⁵ Komunisté také věděli, že u Chorvatů nemají velkou podporu, což se potvrdilo ve volbách v roce 1946, kdy získali všude většinu hlasů, až na tři chorvatská sídla. V Jevišovce, Dobrém Poli i Novém Přerově vyhrála a získala tak významné pozice lidová strana, z toho v Jevišovce (63 %) a v Novém Přerově (69 %) měla absolutní většinu a v Dobrém Poli pak vedoucí postavení (47 %)⁸⁶ a Chorvat, sedlák Matija Slunjsky byl v Jevišovce zvolen starostou. Schopní mladíci byli odvedeni do československé armády nebo byli rozděleni v tzv. pracovní brigádě a posláni do ostravských dolů.

Podle řešení Okresního úřadu v Mikulově z 5. 7. 1948 můžeme říci, že československý stát odůvodnil toto násilné vystěhování jako čin státního charakteru, kterým chtěl zajistit bezpečnost českého pohraničí.

Například odůvodnění vystěhování, které získala paní Magda Lavičková z Frélichova č. p. 41, zní:⁸⁷

Podle rozhodnutí Okresního národního výboru v Mikulově od 24. 2. 1948 do 30. 7. 1948, schválení Krajským národním výborem v Brně, se společně s členy vaší rodiny postupně přesídlíte na státní náklady do vnitrozemí. Tento postup provádí stát kvůli státnímu zájmu a zabezpečení pohraniční oblasti.

Proti tomuto rozhodnutí se můžete odvolat na Zemském národním výboru v Brně prostřednictvím Okresního národního výboru v Mikulově do 15 dnů ode dne přijetí tohoto vyrozumění. Prodloužení lhůty splnění rozhodnutí se vylučuje kvůli státnímu zájmu podle čl. 77 odst. 2. vládního nařízení č. 8/1928 Sb. Proti rozhodnutí, které vylučuje prodloužení lhůty splnění, žaloba není dovolena.

Předseda Okresního národního výboru
Josef Škrášek

V dotaznících, které pan Trojan rozeslal v roce 1992 mezi Chorvaty ve střední a severní Moravě⁸⁸, položil respondentům otázku, kdo má podle nich největší podíl na jejich vystěhování. Zjistil, že Chorvaté dávají největší vinu členům tehdejší KSČ, Akčnímu výboru v Mikulově a potom také prý za to můžou někteří úředníci ONV a pracovníci Bezpečnosti v Mikulově.

---

⁸⁵ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

⁸⁶ Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960: okresy: Znojmo, Moravský Krumlov, Hustopeče, Mikulov, 1984

⁸⁷ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁸⁸ Trojan, V.: Osudy moravských Charvátů po roce 1945. Brno, 1992

Rozhodnutí o vysídlení chorvatské společnosti z jihomoravských obcí nemělo ani tehdejší zákonnou oporu a šlo zjevně o svévolný akt mocenské vůle. Celá akce byla zlegalizována až dodatečně 21. července 1948 zákonem č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů, který nabyl účinnosti dne 8. srpna 1948.⁸⁹ Zákon je ve srovnání s dnešní Listinou základních práv a svobod zcela protiústavní, což byl zřejmě i tehdy.

Obyvatelstvo mělo být přestěhováno do obcí po Sudetských Němcích a to vždy jen tři rodiny do jedné obce, aby se co nejdříve sžilo s českým národem a počestilo.⁹⁰ Naštěstí pro Chorvaty se do obcí nakonec dostalo více než jen tři původně zamýšlené rodiny. Nákladné přesídlení na sebe převzal stát, provedly jej civilní orgány.

Někteří Chorvaté, kteří zažili toto vystěhování, tvrdí, že nebyla použita žádná hrubá síla, ale další zase tvrdí, že vojáci nedbali žádného slušného chování a vystěhování pro ně bylo utrpením nejenom psychickým, ale také fyzickým. Dokonce prý byli i takoví Češi, kteří jim pomáhali, ale někteří komunisti zase šířili špatnou pověst o Chorvatech, nabádali Čechy proti nim a požadovali úplnou emigraci. Někteří Chorvaté během té kampaně proti nim přešli tajně hranici a utekli do Rakouska, kde jsou dodnes. Jednou z nejhorších věcí na tom podle Chorvatů bylo hlavně to, že v té době panovala velká zima a jejich cesta, která trvala několik dní, tak byla velmi náročná především pro malé děti a starší lidi. Navíc ani domy, do kterých měli přijít, nebyly nijak zvlášť zařízené. Také proto jsou vzpomínky na tyto nové těžké začátky tak smutné.⁹¹

5.2. Cílové oblasti, do kterých byli jihomoravští Chorvati vysídleni

Rada zemského národního výboru v Brně akceptovala rozhodnutí komise o vystěhování a v roce 1947 dala pokyn okresnímu národnímu výboru v Mikulově, aby konfiskoval usedlosti 65 majitelům v Jevišovce, 65 v Novém Přerově a 6 v Dobrém Poli. Tato konfiskace byla následně neprodleně provedena. Celkem mělo tehdy odejít do vnitrozemí z uvedených tří obcí 168 osob. Proto odešlo do vnitrozemí nebo bylo přestěhováno 118 osob, z toho 25. a 26. září 1947 na Olomoucko 86 osob, dále 29. října 1947 dalších 10 osob na Vyškovsko, zbytek 22 osob odešel po obdržení výměru dobrovolně. Ve svých

---

⁸⁹ Sitek, H.: Chorvati v České republice. Sborník příspěvků ze semináře o implementaci zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin v ČR, Koloděje, 2003 a také Informace o stálé expozici k historii chorvatské národnostní menšiny na jižní Moravě v obci Jevišovka

⁹⁰ Sedam dana: Nedobrovolná cesta, z které není návratu. 24. listopad 2001

⁹¹ Vzpomínky moravských Charvátů In: Dorovský, I.: Charváti ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

domech zůstalo 10 starých a nemocných lidí⁹² a 40 jich sice přesídlit mělo, ale buď utekli za hranice do Rakouska, nebo byli nezávěsní či ve vězení.⁹³

V červnu 1948 přišla tzv. druhá fáze odsunu, ve které Okresní akční výbor Národní fronty v Mikulově dne 25. února 1948 rozhodl o vysídlení veškerého zbylého chorvatského obyvatelstva obcí Dobré Pole, Jevišovka a Nový Přerov, byl zabaven pozemkový majetek a rodinám byly doručeny výměry o vysídlení. Třináctičlenná komise Zemského národního výboru dne 11. června 1948 dohodla na Okresním národním výboru v Mikulově zásady vysídlení Chorvatů, ve kterých se mimo jiné píše: „Zemský národní výbor činí opatření, aby s odsunutými osobami bylo zacházeno jako s příslušníky slovanské chorvatské větve, kteří vlivem dlouholetého pobytu ve zněmčeném prostředí částečně podlehli německým vlivům, postrádají jako dosavadní usedlíci v těsném pohraničí potřebné množství odolnosti vůči německým vlivům, o nichž je však pevná naděje, že se v novém ryze českém prostředí v nejbližší době s českým živlem úplně zžijí.“⁹⁴

Tak bylo rozhodnuto o přestěhování všech obyvatel chorvatské národnosti a během měsíců červen, říjen a listopad roku 1948 bylo přesídleno 171 rodin z Jevišovky, z Nového Přerova 83 a z Dobrého Pole 52. Celkem tedy 306 rodin, více než 1000 lidí. Například z Jevišovky bylo k 1. červnu 1948 vysídleno 78 mužů, 102 žena 162 dětí, celkem tedy 342 osob. Z tohoto počtu jen nepatrná část, 14 osob, odešla již v průběhu roku 1947 především do sběrného střediska v Olomouci.⁹⁵ K dalšímu, zřejmě poslednímu stěhování, došlo po roce 1950, kdy bylo vystěhování již dokončeno a v jihomoravských sídlech zůstalo nakonec jen několik málo jednotlivců chorvatské národnosti.

Největší část rodin (20) z Jevišovky byla vystěhována do obce Německá Huzová v okrese Rýmařov, starší občané do Domova Charvátů v Zábřehu (16), dále 11 rodin zůstalo ve sběrném středisku Olomouc, 8 rodin v okrese Šternberk a v dalších okresech byly usídleny tyto počty rodin: v Litovli 6, v Třebíči 6, v Opavě 5, v Uničově 4, v Přerově 3, ve Velkém Meziříčí 3 a pak ještě v dalších okresech. Tento stav se ale do počátku padesátých let podstatně změnil. Do roku 1953 byli chorvatští obyvatelé Jevišovky vysídleni do dalších moravských okresů, kdy jich bylo nejvíce v okrese Vítkov (39 rodin), především v obci Radkov (24 rodin), Vítkov (6), Hartmanice (4) a Budišov (2). Do okresu Rýmařov došlo pak ještě 25 rodin, hlavně do obce Německá Huzová 22 rodin a do Dětrichové 3 rodiny, do okresu Šternberk 23, v něm do obce Jívová 6, do Domašova

⁹² Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Charvátů*. Brno, 1996

⁹³ OA Mikulov

⁹⁴ Školl, J.: *Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938–1947*, Břeclav, 1983

⁹⁵ Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Charvátů*. Brno, 1996

5, do obce Sedm Dvorů a Paseky 3, do Uničova 2 a ještě do čtyř obcí po jedné rodině. V okrese Svitavy bylo usazeno 20 rodin, nejvíce v Moravské Lačnově 8, Javorníku 6, Opatově 4 a ve Svitavách 2 rodiny. Do okresu Litovel bylo nastěhováno 18 rodin, do okresu Mikulov 14, Židlochovice 13 a ještě několik rodin do 10 dalších okresů. V součtu byli tedy lidé z Frélichova rozmístěni do asi 50 obcí.⁹⁶

Chorvatští obyvatelé **Nového Přerova** byli vysídleni do 44 moravských obcí ve 22 okresech. Nejvíce jich bylo v okrese Šternberk - 21 rodin, z toho nejvíce v obci Dětrichov a Domašov nad Bystřicí shodně 4 rodiny, v Pasekách 3 rodiny, v Hraničních Petrovicích a Horních Loděnicích po dvou rodinách a ještě 4 rodiny do dalších obcí. V okrese Šumperk bylo nastěhováno 15 rodin, do okresu Rýmařov přišlo 13 rodin, z toho 12 do obce Německá Huzová. Další Chorvaté byli nasídleni do okresů Litovel 8, v něm do obce Skřípov 7, do okresů Vítkov 6, Zábřeh, Brno a Bruntál 4, Opava 3, Boskovice, Mikulov, Přerov 2, Břeclav a Hustopeče 1 rodina a další ještě v několika dalších okresech.⁹⁷

Poslední obcí, ze které bylo chorvatské obyvatelstvo přesídleno, je **Dobrého Pole**. Celkem bylo vysídleno 52 chorvatských rodin do 24 obcí a 17 moravských okresů, nejvíce do okresu Vítkov 27 a do Bruntálu 9. Do okresu Nový Jičín a Židlochovice se přestěhovalo po třech rodinách. Po jedné rodině odešlo do okresů Šternberk, Kyjov, Moravský Krumlov, Olomouc, Brno-venkov, Brno-město a Břeclav a jedna rodina se odstěhovala do Rakouska.⁹⁸

V závěrečném zhodnocení se zjistilo, že nejvíce chorvatských rodin bylo v letech 1947–1953 přesídleno do okresů Vítkov - 72 (hlavně do obcí Radkov, Hartmanice, Budišov nad Budišovkou, Kaménka, Heřmanice, Odry, Melč, Véska), Šternberk - 50, Rýmařov - 33, Litovel - 26, Šumperk - 17 a Bruntál - 14. Tedy do oblasti Oderských vrchů a Nízkého Jeseníku, do krajů zcela odlišných jak klimaticky tak i zemědělsky, než na jaké byli zvyklí.

---

⁹⁶ Školl, L.: Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938–1947. Břeclav, 1983

⁹⁷ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Charvátů. Brno, 1996

⁹⁸ Školl, L.: Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938–1947. Břeclav, 1983

Obr. č. 4: Mapa vysídlení Chorvatů v letech 1947-1953

Celkem byla tři chorvatská sídla vysídlena do 118 obcí a 34 okresů (viz příloha č. 3, kde je uveden přehled o počtu vysídlených Chorvatů a jejich umístění) a podle československých pramenů bylo uděláno tak proto, aby se chorvatské obyvatelstvo rozbilo na velký počet obcí, což mělo vyvolat ztrátu své národnosti a chorvatské významnosti a způsobit asimilaci. Někteří měli štěstí a mohli si vzít s sebou všechno, jiným zase nebylo dovoleno nic. Většina Chorvatů se dnes ale shoduje na tom, že si mohli vzít téměř veškerý movitý majetek a pouze nemovitý majetek a zařízení pro vinařství museli nechat doma.⁹⁹ Například pan Hubený má dokonce i doklady a nákladní listiny, na kterých má sepsaný veškerý svůj majetek i dobytek, který mu byl naložen na vagóny a mohl si ho vzít s sebou do svého nového bydliště.¹⁰⁰

Na konci 40. let nedocházelo jenom k osídlení severní a střední Moravy, ale také severní oblasti Dražanské vrchoviny, jihozápadně od Konice. Jednalo se o oblast osídlenou v minulosti Němci a proto je nazývána jako tzv. německý jazykový ostrov. Osídlení bylo do té doby etnicky téměř homogenní s převažujícím podílem Němců a pouze s malým

⁹⁹ Trojan, V.: Osudy moravských Charvátů po roce 1945. Brno, 1992

¹⁰⁰ Vzpomínky moravských Charvátů In: Dorovský, I.: Charvátí ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

počtem Čechů a Slováků. Podstatnou změnu ale zaznamenala tato oblast v roce 1948 a 1949, kdy se sem nastěhovali Chorvati z jižní Moravy. Přistěhovalo se sem celkem 24 rodin z Frélichova a Nového Přerova, které měly dohromady 78 členů.¹⁰¹

Ve strachu z likvidace uteklo také několik stovek Chorvatů na Moravě k moravským Chorvatům do Rakouska nebo Německa a odtud do zaoceánských zemí. Uvažuje se, že ze tří chorvatských osad uteklo do Rakouska, hlavně do Vídně okolo 200 lidí.¹⁰²

K rozptýlu chorvatské menšiny došlo však jen na české straně, chorvatské vesnice na jihozápadním Slovensku zůstaly nedotčeny a existují dodnes.

5.3. Změny v národnostním složení chorvatských obcí

Srovnáním sčítání z roku 1930 a následného z roku 1950 ukazuje, jak moc se změnil poměr národností obyvatelstva v bývalých chorvatských sídlech. Ve Jevišovce bylo v roce 1930 celkem 1 268 osob a z toho 932 (73,5 %) Chorvatů, 213 (16,7 %) Němců a jen 108 (8,5 %) Čechů. Jevišovka byla ovšem obcí, ve které změny v národnostní struktuře obyvatelstva nebyly ještě do března roku 1950 skončeny. Dokazují to výsledky sčítání lidu z 1.3.1950. Tehdy byl zjištěn celkový počet obyvatel 808 osob a z toho starousedlíků bylo 121 (Chorvatů 97, Čechů 24). Z uvedeného počtu starousedlíků je zřejmé, že sice všichni osoby německé národnosti byly již odsunuty, ale ještě 10 % z původního počtu chorvatských obyvatel zůstalo v obci a jejich přestěhování na severní Moravu se uskutečnilo až v průběhu roku 1950. Stejně jako u ostatních chorvatských obcí, tak i v Jevišovce byl majetek osob chorvatské národnosti zkonfiskován nebo vykoupen a celková rozloha půdy (1 296 ha) byla připojena ke státnímu statku Drnholec. Proud přistěhovalců do jevišovky byl značný, celkem 627 osob našlo v Jevišovce nový domov. Příliv nových obyvatel z Moravy, Čech nebo ze Slovenska byl relativně slabý, v součtu tvořili asi 26 % všech nově přistěhovalých. Mimořádně vysoký byl totiž podíl reemigrantů z ciziny, kteří tak tvořili 74 % všech přistěhovalých. Nejvíce se jich přistěhovalo z Bulharska (445 osob), z čehož byla většina slovenské národnosti (428 osob), dále v menší míře z Jugoslávie a Maďarska. Národnostní složení jevišovky bylo v roce 1950 tedy velmi pestré. Z celkového počtu 808 občanů bylo 460 osob (57 %) slovenské národnosti, 235 osob (29%) české, 99 osob (12 %) chorvatské a 14 osob bulharské národnosti (2 %). Jevišovka byla tedy obcí, kde reemigranti tvořili

---

¹⁰¹ Melzer, M: Osídlování bývalého německého jazykového ostrova na Drahanské vrchovině moravskými Charváty. In: Dorovský, I.: Charváti ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

¹⁰² Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

po odstěhování Chorvatů absolutní většinu obce. Byla navíc také jedinou obcí, kde většinu obyvatel tvoří osoby české národnosti, nýbrž slovenské.¹⁰³

Nový Přerov měl v roce 1930 880 obyvatel a i zde se po roce 1950 změnila struktura obyvatelstva obce. Při sčítání v roce 1950 měla obec jen 510 obyvatel a celkem značný počet starousedlíků - 68 (13 %), kdy 42 z nich mělo českou, 19 chorvatskou, 4 slovenskou a 3 německou národnost. Chorvatů tak v roce 1950 zůstala pouhá 3,3 % z původního počtu.¹⁰⁴

Proud přistěhovalců byl u v tomto případě velký, přišlo sem 423 osob. Stejně jako u Jevišovky, i zde byl počet přistěhovalců z Moravy a Čech relativně malý (22 %), zato počet reemigrantů byl zcela dominující, 328 osob (78 %). Až na jednoho navrátilce z Francie přišli všichni z Bulharska, většinou české a slovenské národnosti. Podle sčítání v roce 1950 se tedy zjistila velmi pestrá národnostní struktura obyvatel, kdy z celkového počtu 510 občanů bylo 407 (80 %) české, 66 osob (13 %) slovenské, 19 osob (4 %) chorvatské a zbytek bulharské, německé a ruské národnosti. Počet Chorvatů tak klesl na minimum a jejich přestěhování na severní Moravu bylo až na několik jedinců v podstatě dokončeno.

Třetí obcí, která měla chorvatské osídlení bylo Dobré Pole. Podle sčítání z roku 1930 měla obec 699 obyvatel, z toho 323 osob (46 %) chorvatské národnosti, ovšem v roce 1950 při sčítání byl zjištěn pokles obyvatelstva na 460 osob, z čehož byl velmi značný počet starousedlíků, 196 (46 %) osob. Nejvíce, 133 jich bylo s chorvatskou národností, 58 s českou, 3 se slovenskou a 2 s německou národností. Počet obyvatel chorvatské národnosti sice také poklesl, ale ne tolik jako v případě obcí Jevišovka a Nový Přerov. Ještě v březnu roku 1950 bylo v obci 139 Chorvatů, což bylo 30,2 % veškerého obyvatelstva obce.¹⁰⁵ Teprve v průběhu roku 1950 byli všichni zbývající obyvatelé chorvatské národnosti přesídleni především na severomoravské okresy Vítkov a Bruntál. Díky vysokému počtu starousedlíků zde nedošlo k tak velkému přílivu přistěhovalců, z nichž převažovali přistěhovalci z moravských okresů jako je Vsetín, Hodonín, Břeclav, Mikulov a Uherské Hradiště. Do března 1950 se do Dobrého Pole přistěhovali dokonce i 4 občané chorvatské národnosti. Přestože byl počet nově příchozích reemigrantů vyšší než počet nových obyvatel z Čech a Slovenska, jejich počet je ve srovnání s předchozími obcemi výrazně nižší. Jednalo se hlavně o reemigranty z Jugoslávie a Rakouska.

---

¹⁰³ Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Charvátů*. Brno, 1996

¹⁰⁴ Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Charvátů*. Brno, 1996

¹⁰⁵ Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Charvátů*. Brno, 1996

V roce 1950 bylo tedy v Dobrém Poli 460 osob, z toho 360 (67 %) české, 139 (30 %) chorvatské, 11 (2 %) slovenské a 4 osoby německé národnosti.

Dobré Pole bylo tedy obcí, kde ještě v roce 1950 nebylo přestěhování Chorvatů zdaleka dokončeno. Na rozdíl od Jevišovky a Nového Přerova zde tvořili většinu noví obyvatelé z Valašska, nikoliv reemigranti.

Do března roku 1950 zůstalo ve Jevišovce, Dobrém Poli a Novém Přerově z celkového počtu 1819 osob pouze 257 Chorvatů, to znamená 14,1 % předválečného počtu.

Národnostní struktura obyvatel jihomoravských chorvatských obcí v okrese Břeclav (do roku 1961 v okrese Mikulov) se tedy po vystěhování občanů Chorvatské národnosti silně změnila. Zvýšil se počet občanů slovenské národnosti, kteří v roce 1961 tvořili v Novém Přerově 27 %, v Dobrém Poli pouhých 4,4 %, ale v Jevišovce měli více než 2/3 převahu a tvořili 70 % všech obyvatel. I přesto se zde objevovali ještě i nějakí Chorvaté, kteří v jihomoravských vesnicích zůstali. Podle údajů z roku 1961 bylo v okrese Břeclav přihlášeno 110 občanů chorvatské národnosti, ale i ti byli roztroušeni do 8 obcí. Nejvíce jich bylo ve Vlasaticích 22, v Mikulově 19, Břeclavi 10, v Brodu nad Dyjí 9, v Nové Vsi a Velkých Pavlovicích 4 Chorvaté. V Jevišovce se zapsalo 19 osob jako Chorvatů, v Novém Přerově jen 1 a v Dobrém Poli ani jeden.¹⁰⁶

Z města a vesnic, kam byli Chorvaté vysídleni, odcházeli někteří v dalších letech do jiných moravských i českých obcí a měst (Ostrava, Sokolov, Chomutov, Liberec), většinou za vidinou lepšího živobytí. Tato rozptýlenost ale způsobila, že došlo k přerušení komunikace v chorvatském jazyce a k postupnému splynutí s českým prostředím, ve kterém se Chorvaté asimilovali a začali ztrácet své etnické odlišnosti. Povědomí etnické příslušnosti však zcela neztratili.

Podle dotazníku, který byl proveden v roce 1994 seminářem balkanistiky Filosofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně spolu s organizací Společnost přátel jižních Slovanů, můžeme rozdělit přestěhované Chorvaty podle zájmu o návrat do svých domovů na jižní Moravě do tří skupin.¹⁰⁷ První skupinu tvoří občané chorvatské národnosti, kteří by se chtěli do svých původních domovů na jižní Moravě vrátit. Jedná se ale spíše jenom o jednotlivce. Druhá skupina je také velmi málo početná a tvoří ji Chorvaté, kteří by se sice chtěli vrátit, ale nemají kam, protože jejich domy už neexistují nebo v nich bydlí jiní přistěhovalci. Třetí poslední a nejčtenější skupinu pak tvoří Chorvaté, kteří se už do svých

¹⁰⁶ Školl, J.: Nové osídlení okresu Břeclav po roce 1945. Břeclav, 1983

¹⁰⁷ Dorovský, I.: Poválečné osudy jihomoravských Chorvatů. Brno, 1996

původních domovů v obcích na jižní Moravě vrátit nechtějí, protože si našli nový domov v současném místě jejich bydliště. Navíc ani jejich děti nemají zájem vrátit se do rodných míst, protože je neznají a jsou spokojeni tam, kde jsou. Velké množství vystěhovaných Chorvatů ale připouští, že své rodné obce navštívili už několikrát, většinou v souvislosti s kulturním setkáním, tzv. „srazem rodáků“ v Jevišovce.

5.4. Následný vývoj vystěhované menšiny

Když se vláda v 50. letech zabývala otázkou vysídlení Chorvatů, tak ministerstvo zemědělství v důvěrném sdělení ze dne 17. srpna 1954, adresovanému Krajskému národnímu výboru v Ostravě, konstatuje, že¹⁰⁸ „...přesídlení Chorvatů z jihomoravských obcí nebylo provedeno podle zásad platných pro přemístění osob z pohraničí nebo zakázaného pásma. Přemístění provedl svého času samovolně Okresní národní výbor v Mikulově (v obcích Jevišovka, Dobré Pole a Nový Přerov, které ani nespadají do zakázaného nebo pohraničního pásma) a proto majetko-právní vyrovnání s přesídleneckými Chorvaty bylo nutno prošetřit již jako danou věc...“ Otázkou Chorvatů se zabývalo specificky i tehdejší Ministerstvo vnitra – odbor pro věci národních výborů. Jeho zástupce projednal ve dnech 27. a 28. června 1956 s tajemníkem a místopředsedou tehdejšího Okresního národního výboru Mikulov požadavek chorvatských přesídlenců, aby se mohli vrátit do svých původních domovů. Tito funkcionáři se postavili proti jakékoliv možnosti návratu Chorvatů do jihomoravských obcí a své odmítavé stanovisko zdůvodnili tím, že chorvatské majetky (usedlosti) již nejsou volné, v několika případech neobydlené domy zchátraly nebo byly dokonce zdemolovány. Nato 3. července 1956 vydal Odbor pro věci národních výborů Ministerstva vnitra stanovisko o nelegálnosti odsunu chorvatských rodin do vnitrozemí, ale finanční kompenzace se uskutečnily pouze částečně a mnohdy byly odmítnuty¹⁰⁹. Během celého komunistického režimu byl chorvatské menšině zakázán přístup k univerzitnímu vzdělání a zakázáno veřejně hovořit čakavským nářečím chorvatštiny, což tvrdí především samotní vystěhovaní Chorvaté.

Většina Chorvatů přesídlila z diametrálně odlišných přírodních geografických a klimatologických podmínek, které do značné míry formovaly jejich tehdejší život. Na jižní Moravě bylo jejich hlavním zaměstnáním zemědělství, pro které měli vhodné klima a podmínky. Do podhorské oblasti si sice někteří přivezli materiální vybavení pro hospodaření v zemědělství, ale nebylo možné jej plně využít. Přestože dosídlili

¹⁰⁸ Zpráva o současném postavení chorvatské menšiny v České republice

¹⁰⁹ Zpráva o současném postavení chorvatské menšiny v České republice

na hospodářství s většími polnostmi než měli na jižní Moravě, tak bonita půdy byla ve srovnání s jihomoravskou půdou velmi nízká. Mnozí Chorvati získali informace, kam budou vystěhováni a podle toho se také zařídili. Někteří v místě svého původního domova prodali téměř všechno zařízení k obdělávání pole a vinohradnictví a ponechali si pouze to, co mělo širšího uplatnění. Nakonec jim nezbývalo nic jiného, než se drsnějšími podmínkami na střední a severní Moravě přizpůsobit a začít od začátku. Například ve Skřípově na Konicku byly Chorvatům přiděleny usedlosti, které byly v katastrofálním stavu a čeští pamětníci udávají, že je Chorvaté zachránili před úplnou zkázou.¹¹⁰ Po počátečních problémech a přizpůsobení se staly chorvatské zemědělské usedlosti těmi nejproduktivnějšími v okolí.

V chorvatských rodinách se dodržovaly křesťanské svátky, což měly na starosti hlavně starší generace a chorvatské ženy. S odchodem starší generace a se změnami materiálních a společenských podmínek zanikla postupně kontinuita chorvatských hodnotových norem a Chorvati se začali vyrovnávat většinovému českému obyvatelstvu. V prvním a zčásti i ve druhém roce po osídlení existoval jakýsi společenský odstup mezi Chorvaty a českými obyvateli. Ti totiž věděli, že jejich noví spoluobčané byli ze svých původních domovů vyhnáni, a proto si mysleli, že provedli něco špatného, za což byli potrestáni právě vystěhováním. Někteří je považovali za kolaboranty nebo za Němce a to možná proto, že Chorvaté navazovali s místními Němci lépe první společenské styky. Znali svůj jazyk, někteří Němci znali chorvatské osady na jižní Moravě a navíc pociťovali společný pocit křivdy. To všechno je spojovalo a mnohdy docházelo také k uzavírání sňatků mezi Chorvaty a Němci, přestože Chorvaté v prvních letech prosazovali tzv. čisté sňatky, to znamená, pouze Chorvata s Chorvatkou.

První styky a přiblížení se k české společnosti byly umožněny prostřednictvím kostela, neboť Chorvati navštěvovali české mše. Největší zásluhu na omezení izolovanosti měla hlavně mládež a děti. Například na Konicku byli Chorvaté přijati až po dvou letech od osídlení, kdy osvědčili svou hospodářskou schopnost a úroveň životního stylu.¹¹¹

Zatímco starší zachovali vzpomínku na rodný kraj a snažili se udržovat neustálé napojení na ostatní Chorvaty a jejich minulost, mladí si zvykli na nový domov, usadili se v českém okolí a začali se s Čechy družít, uzavírat sňatky a tak ještě více rozvolňovat už tak rozbitou chorvatskou menšinu a oslabovat její vědomí a samostatnost. Přesto ještě starší

---

¹¹⁰ Melzer, M: Osídlování bývalého německého jazykového ostrova na Dražanské vrchovině moravskými Charváty. In: Dorovský, I.: Charváti ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

¹¹¹ Melzer, M: Osídlování bývalého německého jazykového ostrova na Dražanské vrchovině moravskými Charváty. In: Dorovský, I.: Charváti ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

generace, která zažila vystěhování z jižní Moravy, mluví dnes mezi sebou chorvatsky, ale se svými dětmi česky. Ti sice chorvatštině rozumí, ale nemluví jí.¹¹²

Po první demokratické změně v Československu, pádu komunismu a vzniku Československé republiky roku 1989 došlo k demokratickým pohybům také mezi moravskými Chorvaty, hlavně v Rakousku, ve Vídni.

Po pádu komunismu došlo k uvolnění poměrů, lidé mohli volně cestovat a někteří se podívali zpět na svá původní místa bydliště. Objevila se i otázka možností vrácení do svých sídel a navrácení svých pozemků. První zpráva o tomto problému se objevila 25.10. 1991 v Hrvatských novinách pod názvem: Němci, Chorvati a Maďaři v ČSFR – mají naději na odškodnění po bilaterální dohodě mezi Němci a ČSFR – moravští Chorvati očekávají reparaci.¹¹³ Hrvatske noviny jsou vydávány Sdružením Hrvatsko štamparsko društvo, které je chorvatskou obdobou českého Sdružení občanů chorvatské národnosti. Sídlí v Eisenstadtu a jeho hlavním cílem je informovat národ o burgenlandských Chorvatech a pomoci udržovat jejich jazyk a tradice.¹¹⁴

Po podpisu dohody mezi Německem a ČSFR se v představitelích moravských Chorvatů pohnula otázka odškodnění a tajemník Sdružení občanů chorvatské národnosti Jan Fabek roku 1991 odešel do Prahy, aby o tom pohovořil s vládními představiteli. Fabek se obrátil na prezidenta ČSFR a podal žádost, zda by Frelišovci mohli dostat svůj majetek zpět. Dostali na to krátkou odpověď, že česká vláda o tom nemohla jednat, protože pro takové rozhodnutí ještě není zákon.

Mnozí Chorvati a Němci, dnes žijící mimo Česko, vlastně jižní Moravu, projevovali také zájem o navrácení bývalého soukromého majetku, který jim stát násilně vzal. Ačkoliv ne jeden z nich má rakouské, německé, kanadské nebo nějaké jiné občanství a cestovní pas toho státu, mnozí z nich si ještě ponechali státní příslušnost českou.¹¹⁵ To značí, de facto, že mají dvojí občanství a tím i právo na odškodnění, které platí pro uprchlíky.

Aby se získal objektivní obraz o vystěhování Chorvatů z jižní Moravy, je nutné, aby se důkladně prostudovaly archivní materiály a znovu zhodnotil tehdejší postup správních orgánů. Některá tvrzení chorvatských pamětníků nelze brát totiž jako zcela věrohodná. Například pan František Větrovec bez jediného argumentu tvrdí, že „většina Chorvatů se poněmčila, mnozí byli členy NSDAP a jiných nacistických organizací a značná část jich

---

¹¹² Vzpomínky moravských Charvátů In: Dorovský, I.: Charvátí ještě žijí mezi námi. Brno, 1996

¹¹³ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

¹¹⁴ www.hrvatskenovine.at

¹¹⁵ Pavličević, D.: Moravski Hrvati: povijest, život, kultura. Zagreb, 1994

volila Henleina už v roce 1935.“¹¹⁶ Nelze také souhlasit s urážlivým označením „kolaboranti“ jen proto, že v uvedených obcích většinou nevolili komunisty, ale lidovce.

5.5. Další příchod Chorvatů do ČR

Dalším obdobím, kdy k nám přicházeli Chorvaté, jsou šedesátá a sedmdesátá léta 20. století. Mnoho jugoslávských firem se tehdy zúčastnilo výstavby průmyslových podniků u nás a s tím souvisel i příchod dělníků a techniků z tehdejší Jugoslávie. To vše proběhlo na základě mezistátních dohod mezi ČSSR a SFRJ a podle dat z fondů Ministerstva práce a sociálních věcí k nám v roce 1974 přišlo pracovat 6 500 jugoslávských pracovníků.¹¹⁷

České hospodářství mělo v 70. letech problémy s nedostatkem pracovních sil a řešilo to tedy najímáním zaměstnanců ze zahraničí. Například občanů SFRJ přišlo do naší země každý rok několik tisíc. Velká část z nich byla mladého věku a svobodná. Časem si tu našli ženy Češky a oženili se. Situace tu byla pro mnohé výhodnější, nehrozila jim tak velká nezaměstnanost a jako cizinci měli velkou řadu výhod. Ještě větším impulzem pro emigraci Chorvatů z vlasti byla 80. léta, kdy v chorvatském státě vyvrcholila hyperinflace a silně vzrostla nezaměstnanost. Zůstali u nás především lidé, kteří pocházeli z chudších poměrů, a kteří si chtěli setrváním v Československu zlepšit svou životní situaci. K těm patřili mimo jiné také obyvatelé chorvatského vnitrozemí.

Zcela jinak tomu bylo po vypuknutí válečného konfliktu na Balkáně v roce 1991. Začala nová migrační vlna, která představovala jediný únik před válkou. Ze země byli vyháněni především mladí a vzdělaní lidé, kteří hledali útočiště v jiných státech Evropy, také u nás. V Chorvatsku sice panovaly příjemnější poměry než v ostatních zemích SRJ, ale i tam se ekonomika potýkala s mafiánskými praktikami, rostla nezaměstnanost a odcházeli odtud mladí a vzdělaní lidé, kteří měli u nás příbuzné nebo lidi, kteří u nás chtěli začít podnikat. Pro většinu z nich byla naše země zemí cílovou, pro některé spíše jenom zemí přestupní, ze které chtěli pokračovat dál na západ. Zatímco se Chorvati, kteří k nám přišli za prací v 60. a 70. letech usídlili v místě zaměstnání, jinak tomu bylo u Chorvatů, kteří k nám emigrovali v době válečného konfliktu po roce 1991. Ti se koncentrovali přímo do velkých měst, zejména do Prahy, především z ekonomicko-právního důvodu.

---

¹¹⁶ Dorovský, I.: *Poválečné osudy jihomoravských Chorvatů*. Brno, 1996

¹¹⁷ Otčenášek, J.: *Imigranti z vybraných zemí bývalé Jugoslávie po roce 1990-Chorvaté, Srbové, Muslimové a Makedonci*. Etnologický ústav AV ČR, Praha, 200–2001

6. CHORVATÉ V ČESKÉ REPUBLICE PODLE STATISTICKÝCH ÚDAJŮ

Statistické údaje o Chorvatech v České republice se dají čerpat ze dvou hlavních zdrojů. Prvním je Český statistický úřad, který má oficiální potvrzené údaje o občanech chorvatské národnosti na našem území získané při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001. Druhým zdrojem je Ministerstvo vnitra, které získává data od Cizinecké a pohraniční policie. Jejich nejaktuálnější data se vztahují k roku 2006 a 2007. Ovšem rozdílem mezi těmito dvěma zdroji je nejen časová odlišnost, ale především to, že Český statistický úřad vyhodnocuje základní data u občanů chorvatské národnosti, zatímco Cizinecká a pohraniční policie sleduje občany s chorvatským státním občanstvím. A proto budou v této části vyhodnoceny a srovnány údaje o Chorvatech podle národnosti, ale v závěru i podle státního občanství

Obě skupiny Chorvatů se částečně prolínají a spolu souvisí, ale nejsou totožné. Obyvatelé s chorvatským občanstvím jsou Ti, kteří se k nám přistěhovali a ti, kteří mají chorvatskou národnost, ale české občanství patří mezi Chorvaty, kteří na našem území žijí od narození a jsou zřejmě ve většině případů potomky jihomoravských Chorvatů.

Podle posledního sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 bylo zjištěno, že se v České republice nachází 1 585 občanů chorvatské národnosti.

6.1. Obyvatelé chorvatské národnosti podle SLDB 2001

6.1.1. Chorvaté podle věku a pohlaví

Věková struktura je jedním ze základních charakteristik obyvatelstva, která se zjišťuje při různých demografických a jiných průzkumech a anketách. Věková struktura občanů chorvatské národnosti byla zjištěna při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001.

V následné tabulce je jejich věková struktura zpracována do kategorií v rozmezí 5 let. Podle pohlaví je více Chorvatů než Chorvatek, přesně o 187 osob. Což je zcela opačná situace než u ostatních „autochtonních“ menšin v České republice, kde převažuje počet žen nad počtem mužů. Je to možná důsledek důkaz toho, že za prací migrují spíše muži než ženy a také toho, že mezi Chorvaty v průběhu 70. – 90. let převážili migranti z Jugoslávie a Chorvatska nad původními „moravskými“ Chorvaty. Nejedná se ale jen o rozdíl mezi českou a chorvatskou částí obyvatelstva České republiky, ale stejně tomu je

i u ostatních menšin žijících na našem území, kde početně převažují ženy nad muži. Chorvaté jsou v tomto případě tedy výjimkou.

Věková struktura ukazuje, kolik Chorvatů a v jakém věku se u nás nachází. Nejvíce Chorvatů, pokud nebudeme rozlišovat pohlaví, je ve věku 30-34, 35-39 a 40-44 let. Jedná se o nejaktivnější skupinu chorvatské populace, jak z hlediska ekonomického, tak rodinného. Zajímavé je, že vysoký počet Chorvatů představují také důchodci ve věku nad 65 let, kteří tvoří celou pětinu všech Chorvatů. Nejvíce z nich je v kategorii 75-79 let. Chorvaté v důchodovém věku představují zřejmě většinou jihomoravské Chorvaty vysídlené na severní a střední Moravu.

Počet dětí do 15 let je ale bohužel nižší než počet Chorvatů v důchodovém věku. Děti je pouhých 10 % a důchodců ve věku 65+ dokonce 20 %. Což je opačná situace, než jaká panuje ve věkovém složení české populace. V rámci českých občanů totiž převažují děti do 15 let, kteří tvoří 16,5 %, na rozdíl od lidí v důchodovém věku 65 +, kteří představují 11,5 %.

Tab. č. 7: Obyvatelstvo podle pohlaví a věkové struktury v roce 2001

věk	muži	ženy	celkem
0-4	29	29	58
5-9	29	19	48
10-14	32	32	64
15-19	36	31	67
20-24	48	32	80
25-29	57	39	96
30-34	97	45	142
35-39	86	56	142
40-44	98	43	141
45-49	94	36	130
50-54	84	33	117
55-59	57	34	91
60-64	47	34	81
65-69	41	42	83
70-74	19	46	56
75-79	20	109	129
80+	12	39	51
celkem	886	699	1 585

Zdroj: čsú

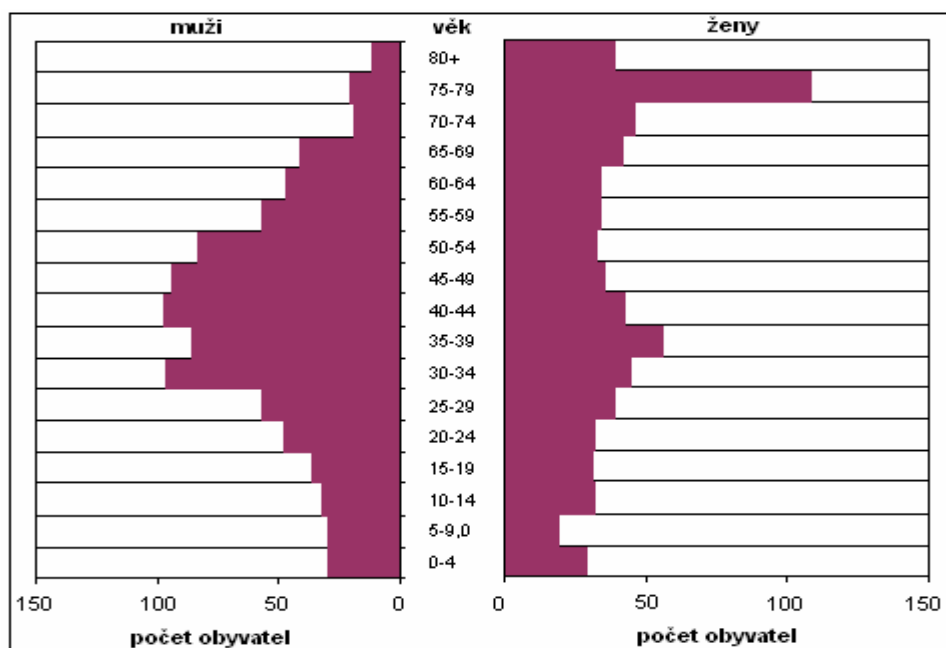
Pokud by se srovnali muži a ženy podle věkové struktury, došlo by se k několika překvapivým rozdílům. Například jedním z nich je počet mužů a žen v letech 30-34, 35-39, 40-44, 45-49 a 50-54. V těchto kategoriích je počet mužů většinou dvojnásobný oproti počtu žen, což způsobuje zřejmě vysoký počet migrantů-mužů. Ale opačná situace

je u Chorvatů v důchodovém věku. V této věkové skupině totiž převládají počty žen, nejvýrazněji v kategorii 70-74 let, ale hlavně v kategorii 75-79, kdy je počet mužů pouhých 20 a počet žen 109.

Zřejmými příčinami takových velkých rozdílů v počtu mužů a žen v jednotlivých věkových kategoriích jsou zřejmě historické události a příčiny přistěhovalectví do naší země v poslední době. Je totiž zřejmé, že se na našem území nachází mnohem více mužů v produktivním věku, což může znamenat, že se jedná o Chorvaty, kteří k nám emigrovali v posledních desetiletích především za prací. Zatímco vysoký podíl žen v důchodovém věku svědčí o tom, že během historie došlo k velkému snížení počtu mužů v populaci zejména jako důsledek světových válek, jejich účasti v armádě a tím pádem jejich vysoké úmrtnosti. Je tedy pravděpodobné, že tyto ženy starší generace jsou původními obyvateli jihomoravských chorvatských obcí, či jejich potomky.

Věková pyramida občanů chorvatské národnosti vytvořená podle údajů SLDB v roce 2001 názorně ukazuje již zmíněné rozdíly v počtu mužů a žen chorvatské populace. Pokud bychom ji srovnaly s věkovou pyramidou pro občany české národnosti z roku 2001, došli bychom k závěru, že věkové pyramidy pro obě národnosti se vesměs shodují v rozložení počtu mužů i žen, dokonce i v případě tak velkých rozdílů jako ve věkové kategorii 75-79 let, pouze se více vyrovnávají počty mužů a žen v ostatních věkových kategoriích, než je tomu u Chorvatů.

Obr. č. 4: Věková pyramida obyvatel chorvatské národnosti v roce 2001

Ve srovnání s ostatními významnými menšinami na našem území dochází k obdobné situaci. Přestože tyto menšiny, jako jsou třeba Slováci, Němci či Poláci, mají mnohem větší podíl na celkovém počtu obyvatel České republiky, struktura věkového složení obyvatelstva odpovídá zhruba struktuře obyvatel chorvatské národnosti. Všechny tři národnosti se s chorvatskou shodují v tom, že počet žen v důchodovém věku je vyšší než počet mužů a že důchodci tvoří značnou část obyvatelstva. U Slováků a Poláků se jedná o 20 % z celkového počtu obyvatel a u Němců dokonce o 32 %. V případě německé menšiny převažují v důchodovém věku výrazně ženy, které tvoří 43 % celkového počtu německých žen. V případě německé menšiny se asi ale jednat spíše o důchodce, kteří se k nám stěhují na penzi a usazují se hlavně v pohraničí.

Nejvíce ze všech tří menšin se od chorvatské odlišuje menšina německá. A to hlavně tím, že počet mužů zhruba do 50 let je dvojnásobně vyšší než počet žen stejného věku. U všech ostatních menšin je jejich počet relativně vyrovnaný a tím se německá menšina více podobá menšině chorvatské.

6.1.2. Chorvaté podle druhu pobytu

Cizinci mohou získat na našem území trvalý pobyt, dlouhodobý přechodný pobyt, krátkodobý pobyt nebo mohou být držiteli víza. Povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu je nutné hlavně pro ty, kteří chtějí pracovat nebo začít legálně podnikat.

Krátkodobý pobyt nepřekračující 180 dnů umožňuje volný pohyb cizinců za účelem turistiky za splnění podmínek pro udělení víza nebo sjednaných v tzv. bezvízových dohodách. Dlouhodobý pobyt cizince je vázán na prokázání účelu pobytu (zaměstnání, podnikání, studium, léčení, stáž atp.). Pobyt se povoluje na dobu potřebnou k dosažení účelu, nejdéle však na dobu jednoho roku. Trvale pobývat na území České republiky je oprávněn cizinec na základě povolení k trvalému pobytu, které lze udělit zejména za účelem sloučení rodiny, pokud manžel, příbuzný v pokolení přímém nebo sourozenec cizince má trvalý pobyt na území České republiky, v jiných humanitárních případech nebo pokud to je odůvodněno zahraničně politickým zájmem České republiky.

Při SLDB v roce 2001 se rozlišovaly dvě kategorie, pobyt trvalý a dlouhodobý (více než 90 dnů). Oba dva typy byly ještě rozděleny na dvě kategorie, pobyt přítomný a dočasně nepřítomný. Bylo zjištěno, že z celkového počtu 1 585 obyvatel chorvatské národnosti má 1 060 pobyt trvalý přítomný, což představuje 67 %. Ostatní typy pobytu jsou celkem

zanedbatelné, možná až na dlouhodobý přítomný, ke kterému s přihlásilo 22 %, tedy o něco málo více než 1/5 všech dotázaných občanů s chorvatskou národností.

Tab. č. 8: Chorvaté podle druhu pobytu v ČR v roce 2001

Druh pobytu	Počet obyvatel
trvalý - přítomný	1060
trvalý - dočasně nepřítomný	133
dlouhodobý - přítomný	354
dlouhodobý- dočasně nepřítomný	38
celkem	1 585

Zdroj: čsú

6.1.3. Chorvaté podle státního občanství

Při sčítání se zjistilo, že lidé s chorvatskou národností mají různá občanství. Nejvíce z nich k chorvatskému, pak následuje občanství České republiky, republiky Bosna a Hercegovina, Jugoslávie a také někteří udávají občanství jak české tak i chorvatské. Jen malá část osob uvedla občanství nějakého jiného státu.

Chorvaté s českým občanstvím představují zhruba třetinu, jedná se o 507 občanů, ale největší část Chorvatů představují ti, kteří mají chorvatské občanství. Těch je podle sčítání 903, tedy více než 56 %. Zbytek tvoří zhruba necelá 1/5 všech Chorvatů. Mezi ty, kteří udali občanství České republiky, se tedy musí zákonitě počítat Chorvaté z jižní Moravy, protože oni v Chorvatsku ani v jiné zemi nikdy nežili a proto by nemohli získat jiné občanství než české.

Počet Chorvatů s chorvatským občanstvím či občanstvím jiné země udává množství těch, kteří se k nám přistěhovali ze zahraničí a proto mají občanství země, odkud pochází. Nejedná se ale samozřejmě o všechny, protože české občanství může cizinec získat po určité době pobytu a nebo dítě narozením na našem území. Nejvíce z nich je pochopitelně z Chorvatska, menší část z Bosny a Hercegoviny, kde žije také chorvatská část obyvatelstva. 24 občanů chorvatské národnosti uvedlo při sčítání občanství jak české, tak i chorvatské. Bude se zřejmě jednat o lidi, kteří se k nám přistěhovali z Chorvatska či jiné balkánské země, a po určité době pobytu u nás získali české občanství.

Tab. č. 9: Chorvaté v ČR podle občanství v roce 2001

Občanství	Počet osob
Česká republika	507
Bosna a Hercegovina	78
Chorvatsko	903
Jugoslávie	42

ČR+Chorvatsko	24
jiné	31
celkem	1 585

Zdroj: čsú

Pokud bychom srovnali údaje ze SLDB 2001 a údaje, kterými disponuje Ministerstvo vnitra, zjistili bychom, že je zde propastný rozdíl mezi celkovým počtem osob s chorvatským občanstvím. Podle ministerstva bylo ke konci roku 2007 na našem území 2 323 Chorvatů s chorvatským státním občanstvím, ale při sčítání v roce 2001 si zapsalo jako chorvatské občanství 1 245 obyvatel České republiky. Pokud bychom z těch 1 245 obyvatel s chorvatským občanstvím odečetli Chorvaty s chorvatským občanstvím i národností, zjistili bychom, že 318 obyvatel mělo sice chorvatské občanství, ale jinou národnost. To znamená, že se svou národností nehlásili ani k Chorvatsku, ani k České republice, ale ke zcela jinému státu, zřejmě některému z bývalé Jugoslávie.

Věková struktura obyvatel s chorvatským státním občanstvím podle SLDB 2001 je zhruba podobná věkové struktuře obyvatel s chorvatskou národností, jen zde nemá tak velký počet obyvatel důchodového věku, který se vyrovnává počtu dětí do 18 let.

Tab. č. 10: Věková struktura Chorvatů s chorvatským občanstvím

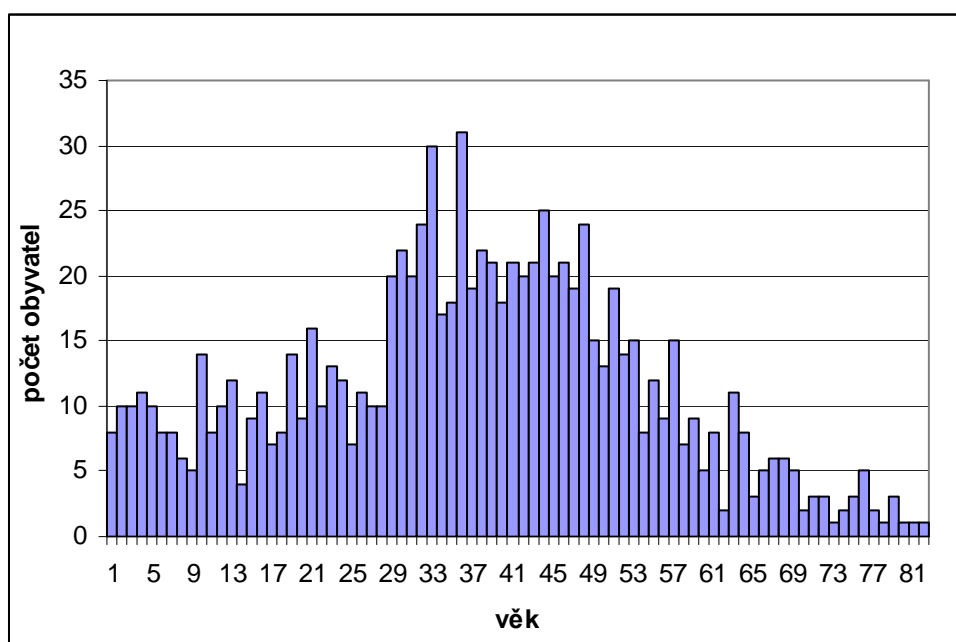
Celkem	v tom ve věku					
	- 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60+ vč. nezj.
1 245	236	179	298	266	166	100

Zdroj: čsú

Nejvíce je obyvatel ve věkové kategorii 30-39 a 40-49 let, což je také důkazem toho, že nejvíce k nám jezdí migranti zejména za prací, popřípadě kvůli jiným účelům.

V případě počtu Chorvatů s chorvatskou národností i občanstvím, kterých bylo v roce 2001 podle oficiálních údajů 927, tak největší podíl mají bez rozlišení pohlaví osoby ve věku 30-35 let a také ve věku 40-45 let. Obyvatel v důchodovém věku je celkem málo, což znamená, že ti, kteří mají chorvatské občanství i národnost patří do skupiny migrantů, kteří přišli do naší země v poslední době zřejmě za prací, a proto převažují relativně mladí lidé nad počtem starších lidí a dětí.

Obr. č. 5: Věková struktura obyvatel s chorvatskou národností i občanstvím v roce 2001

Zdroj: čsú

Dětí do věku 15 let bylo 133, tedy 14 % z celkového počtu 927, což převyšuje hodnotu v případě věkové struktury u všech občanů chorvatské národnosti, kdy bylo zjištěno, že děti do 15 let tvoří jen 10 %. Lidí s chorvatským občanstvím i národností v důchodovém věku je pouhých 50, čili 5 % z celkového počtu. Což je mnohem nižší číslo než jaké bylo zjištěno v populaci obyvatel chorvatskou národností, kde lidé v důchodovém věku tvořili pětinu chorvatské populace.

6.1.4. Chorvaté podle rodinného stavu

Občanů chorvatské národnosti starších 15 let bylo v roce 2001 na našem území celkem 1 415, z celkového počtu 1 585. Takže dětí bylo pouhých 170, což představovalo jenom 10 % veškeré chorvatské populace v České republice. Podle rodinného stavu představovali největší část Chorvaté s uzavřeným manželským svazkem, byla jich nadpoloviční většina, téměř 60 %. Další část tvořili svobodní Chorvaté a jejich podíl na celkové chorvatské populaci 15+ byl zhruba pětinový. Zbytek tvoří rozvedení nebo ovdovělí Chorvaté. Například z 319 Chorvatů nad 65 let, tedy důchodců, je 182 ovdovělých.

Tab. č. 11: Chorvaté podle rodinného stavu v roce 2001

Rodinný stav	Chorvaté 15+	%
svobodný(á)	308	21,6
ženatý,vdaná	817	58
rozvedený(á)	101	7
vdovec,vdova	182	13
nezjištěno	7	0,4
Celkem	1 415	100

Zdroj: čsú

Rodinný stav úzce souvisí s věkovou strukturou, ale bohužel nejsou dostupné údaje, které by ukázaly rodinný stav v jednotlivých věkových kategoriích, zvláště u mužů a žen. V České republice převažuje mírně počet ženatých a vdaných tvořící 46 % z celkového počtu obyvatel nad svobodnými, kteří tvoří 37 % všech obyvatel. V porovnání s chorvatskou menšinou je tedy v České republice více svobodných než u chorvatské menšiny, ale zase méně těch, kteří žijí v manželském svazku. Rozvedení a ovdovělí tvoří shodný podíl a to každý zhruba 8 % z celkového počtu, stejně jako u rozvedených Chorvatů. V případě ovdovělých je více žen než mužů, v celkovém součtu ale pořád méně, než u zjišťované menšiny, ve které je ovdovělých 13 % ze všech Chorvatů starších 15 let.

6.1.5. Chorvaté podle náboženského vyznání

Další z hlavních charakteristik zjišťovaných při SLDB 2001 bylo náboženské vyznání. K převažujícím náboženstvím v Chorvatsku patřila v roce 2001 římskokatolická církev, ke které s tehdy hlásilo 88 % Chorvatů. Mezi další, v již menší míře existující církve, patřili pravoslavná církev, islám, Adventisté a Svědci Jehovovy, ale všechny byly zastoupeny méně než 1 % obyvatel.¹¹⁸

Podobně tomu bylo v roce 2001 i v České republice. Chorvaté se hlásili především k římskokatolické církvi, skoro celá polovina všech občanů s chorvatskou národností. Ale velký počet udalo, že jsou bez vyznání, téměř 40 %, což jen dokazuje fakt, že se v tomto případě chorvatská menšina pomalu přibližuje české společnosti, ve které je většina bez vyznání, takže se k žádnému náboženství nehlásí nebo se při sčítání k tomuto bodu nevyjádřili. K dalším, již méně významným církvím pro chorvatské osoby na našem území, patří pravoslavná církev v českých zemích a islám. Zbývající, jen velmi malá část

¹¹⁸ Chorvatský statistický úřad-sčítání lidu 2001

Chorvatů uvedla jako náboženské vyznání nějakou jinou církev, popřípadě tato skutečnost nebyla zjištěna.

Tab. č. 12: Chorvaté podle náboženského vyznání v roce 2001

Náboženské vyznání	počet Chorvatů
Bez vyznání	588
Církev římskokatolická	784
Pravoslavná církev v českých zemích	15
Islám	15
ostatní a nepřesně určené	70
nezjištěno	113
celkem	1585

Zdroj: čsú

Nicméně, přestože se chorvatská menšina v otázce náboženského vyznání chová podobně jako česká, ve srovnání s ostatními menšinami na našem území je tomu trochu jinak. V případě slovenské menšiny převažuje počet věřících Slováků nad těmi bez vyznání a s velkým přehledem se hlásí především k římskokatolické církvi 37 809 z celkového počtu 45 771 věřících, to znamená více než 82 %. Mezi ostatní náboženství, která vyznávají patří řeckokatolická církev, českobratrská církev evangelická a náboženské společenství Svědci Jehovovi. Podobný trend je pozorovatelný i u Poláků, u kterých je římskokatolická církev v naprosté většině a ostatní církve jsou téměř zanedbatelné. Celkem bylo k roku 2001 při sčítání na našem území 21 571 Poláků a 16 527 věřících (77 %), z čehož 11 046 vyznávalo římskokatolickou církev, téměř 70 % ze všech věřících Poláků. Podobně je tomu i v případě menšiny německé. Té se na našem území nacházelo v roce 2001 celkem 18 391 a více než polovina, 9 227, byla věřících. Z nich 86 %, tedy 7 985 obyvatel patřilo k římskokatolické církvi. Lze tedy říci, že přestože se všechny menšiny nachází v ateistickém státě, tak u jejich obyvatel neustále převažuje počet věřících nad těmi bez vyznání, čímž se odlišují od české společnosti, ale lze předpokládat, že se bude počet věřících s pokračujícím vývojem společnosti snižovat i u menšin.

6.1.6. Chorvaté podle místa narození

Zde se zabýváme otázkou, zda Chorvaté žili v místě svého narození nebo někde jinde, což by bylo způsobeno odstěhováním se na jiné místo během svého života. Ovšem žádný z důvodů odlišnosti místa narození a místa trvalého pobytu nám není znám.

Tab. č. 13: Chorvaté podle místa narození v roce 2001

Místo narození	Počet Chorvatů
ve stejné obci, ve které máte trvalý pobyt	148
jinde	1397
nezjištěno	40

Zdroj: čsú

Ze sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 bylo zjištěno, že většina občanů chorvatské národnosti (88 %) udává svoje místo narození odlišné od místa současného trvalého pobytu. Pouhých 148 chorvatských občanů se narodilo tam, kde v roce 2001 bydlelo a u 40 nebylo místo narození zjištěno. To vše je zřejmě důsledkem nejenom stěhování za prací či rodinou, ale u starší generace asi i důsledek násilného vystěhování z domovů na jižní Moravě po roce 1948. Což se zcela odlišuje od stavu v České republice, kde více než polovinu všech obyvatel (52,5 %) představují ti, kteří se narodili v obci svého tehdejšího trvalého pobytu. Ti, kteří se narodili v jiné obci okresu tvoří pouhých 15 % a vůbec nejmenší podíl mají narození v jiném okrese kraje (8 %). Relativně velkou část obyvatel (18 %) představují ti, jejichž místo narození se nachází v jiném kraji, než kde mají trvalý pobyt.

6.1.7. Chorvaté podle mateřského jazyka

Chorvaté na našem území byli po celou dobu jejich existence v obložením jak německy tak i česky mluvící společnosti. Ke změně došlo až při jejich vystěhování z jižní Moravy, kdy se dostali do čistě českého prostředí. Za svůj rodný mateřský jazyk ale považují jihomoravští Chorvati většinou čakavský dialekt chorvatštiny. Při SLDB v roce 2001 udávali Chorvaté jako svůj mateřský jazyk buď němčinu, češtinu, ostatní jazyky nebo jejich mateřský jazyk zjištěn nebyl.

Celkem 178 občanů chorvatské národnosti považuje za svůj mateřský jazyk češtinu a pouhých 8 němčinu. Ale téměř 90 % všech s chorvatskou národností zařadilo svůj mateřský jazyk do kategorie „ostatní“, kam bezesporu patří i chorvatština, popřípadě srbština, srbo-chorvatština nebo chorvatsko-srbština. Lze tedy předpokládat, že většina z nich udala jako svůj mateřský jazyk jazyk země, odkud pochází.

Tab. č. 14: Mateřský jazyk u občanů chorvatské národnosti podle SLDB 2001

mateřský jazyk	muži	ženy	celkem
český	93	85	178
německý	6	2	8
ostatní	785	608	1393

nezjištěno	2	4	6
Česká republika	886	699	1585

Zdroj: čsú

V případě dalších menšin v České republice je situace podobná. Většina příslušníků dané menšiny se hlásí především k jazyku země, odkud pochází. Necelých 8 % Poláků udává jako svůj mateřský jazyk češtinu, v případě Němců a Slováků se jedná o mnohem větší podíl. Překvapivě mnohem více procent z celkového počtu obyvatel dané menšiny udává češtinu jako svůj mateřský jazyk právě menšina Němců, a to až skoro 30 %, zatímco u slovenské menšiny považuje češtinu jako svůj rodný jazyk jen 16 % Slováků.

6.1.8. Chorvaté podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Při zjišťování úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání se zjišťují všechny možné kategorie, kterých lze v České republice dosáhnout. Dosažené vzdělání velmi silně ovlivňuje další životní postup a kariéru každého člověka a u chorvatské menšiny je důležitý především pro mladou i střední generaci. Ale je důležité brát také v úvahu možnosti, které byli každému zvlášť poskytnuty v době, kdy mohl navštěvovat vzdělávací instituce a zda tato možnost nebyla ovlivněna příslušností k dané národnosti a vládnoucí stranou.

Z občanů chorvatské národnosti bylo v roce 2001 nejvíce těch, kteří dosáhli úplného středního vzdělání s maturitou. Překvapivé je, že další vysoký počet Chorvatů dosáhlo pouze základního vzdělání, a to 293 občanů, zřejmě většinou těch, kteří jsou dnes již v důchodovém věku. Dalším zajímavým faktem, je počet vysokoškolsky vzdělaných Chorvatů, kterých bylo při sčítání celkem 259.

Dosažené vzdělání u mužů se výrazně odlišuje od nejvyššího získaného vzdělání u žen. Například mezi muži chorvatské národnosti není ani jeden muž bez vzdělání a pouze jeden má neukončené základní vzdělání. Zatímco u žen je bez vzdělání 7 osob a 5 základní vzdělání vůbec neukončilo. Dokonce i dosažení pouhého základního vzdělání je mnohem vyšší u žen než u mužů a tím pádem je proto vyšší počet mužů, kteří dosáhli jakékoliv úrovně středního vzdělání. Také v rámci vysokoškolského vzdělání jsou na tom muži lépe. Lze tedy říci, že mužská část chorvatské populace je teoreticky vzdělanější než ženská část jejich populace.

Tab. č. 15: Nejvyšší ukončení vzdělání u Chorvatů v roce 2001

nejvyšší ukončené vzdělání	muži	ženy	celkem
bez vzdělání	-	7	7
neukončené zákl. vzdělání	1	5	6
základní vzdělání	87	206	293
vyučení bez maturity	114	40	154
střední odborné bez maturity	72	48	120
učební obory s maturitou	45	14	59
úplné střední všeobecné s maturitou	56	54	110
úplné střední odborné s maturitou	205	111	316
nástavbové studium	7	10	17
vyšší odborné vzdělání	32	15	47
vysokoškolské bakalářské	23	12	35
vysokoškolské	136	88	224
vědecká příprava	8	3	11
nezjištěno	10	6	16
děti do 15 let	90	80	170
celkem	886	699	1585

Zdroj: čsú

V české společnosti je situace trošku jiná. Ale lze najít i společné znaky s chorvatskou menšinou, například to, že v kategorii bez vzdělání a s dosaženým základním vzděláním převyšují počty žen počty mužů, jako je tomu i v případě dosažení středního vzdělání s maturitou. Více mužů zase představuje vyučené bez maturity, ale také ty, kteří mají vysokoškolský titul či jsou absolventy vědecké přípravy. Proto tedy nelze přímo říci, zda jsou mezi Čechy vzdělanější muži či ženy, jak je tomu v případě chorvatské menšiny.

Chorvatská menšina je na tom mezi jinými menšinami u nás ovšem lépe v počtu osob zcela bez vzdělání nebo bez ukončeného základního vzdělání, neboť např. slovenská menšina má velmi velký počet takových osob a představují mnohem větší podíl z celé menšiny, než je tomu v případě Chorvatů, Poláků či Němců. V rámci středního vzdělání je situace podobná u všech menšin, až na jednu výjimku. Tou je dosažení úplného středního vzdělání s maturitou, kde kromě Chorvatů, vždy dosahují vyšších počtů ženy. Stav nejvyššího dosaženého vzdělání je u všech 4 národů vyrovnaný, stejně jako u Chorvatů tak i u ostatních je více žen, které dosáhly základního vzdělání, než mužů a zase na druhou stranu je více mužů, kteří mají vysokoškolské vzdělání či absolvovali vědeckou přípravu.

6.1.9. Chorvaté podle ekonomické aktivity

Ekonomická aktivita je jedním z ukazatelů, kteří charakterizují populaci podle získávání finančních příjmů na život. Naše statistika považuje za ekonomicky aktivní všechny

osoby zaměstnané nebo hospodářsky činné, v současnosti nezaměstnané hledající práci, dále ženy na mateřské dovolené, pracující důchodce a tzv. osoby zdržené od povolání (např. vojáci základní služby). Podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel charakterizuje úroveň ekonomické aktivity.

Zatímco ekonomicky neaktivní jsou lidé, kteří již nejsou schopni nebo jim ještě není dovoleno zákonem pracovat a vydělávat tak peníze. Patří sem ale také lidé, kteří mají vlastní zdroj obživy. Obyvatelstvo ekonomicky neaktivní bývá často dále členěno na osoby nezávislé a závislé na živiteli. Nezávislé osoby jsou především důchodci s různou formou důchodu. Mezi závislé osoby řadíme zvláště děti do 15 let, ženy v domácnosti, které nemají žádný zdroj příjmu a také učně a studenty.

Ekonomická aktivita a neaktivita u občanů chorvatské národnosti je vesměs vyrovnaná. Ekonomicky aktivních bylo v roce 2001 celkem 849 osob a neaktivních 722 osob. Z ekonomicky aktivních Chorvatů převažují zaměstnaní, zaměstnavatelé, popřípadě samostatně činní, kteří představují téměř 90 % všech ekonomicky aktivních a téměř 50 % všech občanů s chorvatskou národností. Nezaměstnaných kupodivu mnoho není, pouhých 74 osob, což zřejmě svědčí o dobrých zkušenostech zaměstnavatelů s Chorvaty, také o schopnosti využít jejich vzdělání a dovedností a možná také o určitém podvědomí, které pramení z minulosti, kdy museli Chorvaté pracovat, aby mohli uživit svou rodinu za každých podmínek a na různých místech a mají tak v sobě zakořeněnou myšlenku, že nedostanou nic zadarmo a na všechno si musí vydělat sami.

Víc než polovinu ekonomicky neaktivních občanů chorvatské národnosti představují nepracující důchodci. Dále jsou početní žáci, studenti, učni a ostatní závislé osoby.

Tab. č. 16: Ekonomická aktivita Chorvatů v roce 2001

Ekonomická aktivita		muži	ženy	celkem	%
ekonomicky aktivní		599	250	849	53,5
v tom:	zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, sam. činní	544	202	746	47
	pracující důchodci	10	8	18	1
	pracující studenti a učni	1	3	4	0,2
	ženy na mateřské dovolené	-	7	7	0,4
	nezaměstnaní	44	30	74	5
ekonomicky neaktivní		277	445	722	46
v tom:	nepracující důchodci	129	290	419	26
	s vlastním zdrojem obživy	14	9	23	1,5
	žáci, studenti, učni	95	84	179	11
	ostatní závislé osoby	39	62	101	6,3
nezjištěná ek. aktivitou		10	4	14	0,8
úhrnem		886	699	1585	100

Zdroj: čsú

Ekonomicky aktivnější jsou muži, kterých je samozřejmě více, ale oproti 250 ženám je ekonomicky aktivních 599 mužů. Je to zřejmě důsledek toho, že muži jsou v chorvatské populaci prostě vzdělanější a mají větší možnosti k práci než ženy. U ekonomicky neaktivních převažují zase ženy, ale je to tím, že v důchodovém věku je mnohem více žen než mužů. Podobné je to i u Čechů, kde v případě ekonomické aktivity převažují muži a ekonomicky neaktivních je více žen. Celkově tvoří ekonomicky aktivní 52 % všech obyvatel, z čehož je 43 % v pozici zaměstnaných, zaměstnanců a samostatně činných. U ekonomicky neaktivních není žádná výrazná dominance mezi jednotlivými kategoriemi, skoro všechny se podílejí 20 %, až na ostatní závislé osoby tvořící jen 7 %.

Podobně je tomu i v případě Slováků, Poláků a Němců na našem území. Při sčítání byly zjištěny podobné skutečnosti, a to třeba to, že u slovenské a polské menšiny převažuje počet ekonomicky aktivních nad ekonomicky neaktivními osobami, ale v případě německé menšiny je tomu právě naopak. A pokud by se rozlišovala aktivita podle pohlaví, došlo by se k závěru, že mnohem více je ekonomicky aktivních mužů než žen, ale zase je jedna výjimka, a tou jsou Poláci. U nich převažuje více ekonomicky aktivních žen. Pokud bychom chtěli chorvatskou menšinu přiblížit k některé jiné uvedené menšině podle ekonomické aktivity, bylo by to velmi těžké, protože s žádnou nemá podobné ukazatele ve všech charakteristikách, vždy se v něčem liší od jedné a shoduje s druhou menšinou a naopak.

6.1.10. Chorvaté podle postavení v zaměstnání

Ekonomická aktivita Chorvatů představená v předchozím odstavci je rozdělena ještě do několika kategorií podle toho, v jaké pozici a v jakém odvětví se daná osoba nachází. Postavení v zaměstnání bylo rozděleno do několika skupin a to, zaměstnavatelé, zaměstnanci, ostatní zaměstnanci, samostatně činní, členové produkčních družstev, pomáhající rodinní pomocníci a děti do 15 let. Zaměstnání byla rozdělena do několika základních odvětví, jako jsou zemědělství, průmysl, stavebnictví, obchod, pohostinství, doprava, peněžnictví, činnost s nemovitostmi, výzkum a vývoj, veřejná správa, školství, zdravotnictví a ostatní veřejné služby.

Nejvíce ekonomicky aktivních Chorvatů se nachází v pozici zaměstnanec, popřípadě v pozici samostatně činné osoby. Samotných zaměstnavatelů je 133, nejvíce v odvětví obchodu a pohostinství. Nejvíce Chorvatů pracuje v obchodě a průmyslu, ale také například ve stavebnictví, pohostinství, dopravě a ostatních veřejných službách. Nejméně

občanů s chorvatskou národností bychom našli ve vědě a výzkumu, což zřejmě souvisí s nedostatečným vzděláním a schopnostmi, které jim chybí. Jejich postavení v zaměstnání odpovídá situaci, která je v celé České republice, kde je nejvíce lidí zaměstnáno v průmyslu, který výrazně dominuje nad ostatními odvětvími. Mezi významná odvětví z hlediska počtu zaměstnanců patří ještě stejně jako u chorvatské menšiny obchod, opravy a stavebnictví a vůbec nejmenší podíl má věda a výzkum.

Tab. č.17: Postavení Chorvatů v zaměstnání podle odvětví v roce 2001

Postavení v zaměstnání podle odvětví	zemědělství	průmysl	stavebnictví	obchod	pohostinství	doprava
zaměstnavatelé	2	11	9	52	22	4
zaměstnanci	5	92	40	72	22	39
ostatní zaměstnanci		7	3	3	3	2
samostatně činní	2	29	26	69	16	11
členové produkčních družstev	1	-	-	-	-	-
pomáhající rodinní pomocníci	-	2	-	6	1	1
nezjištěno	-	2	-	1	2	
celkem	10	143	78	203	66	57

Zdroj: čsú

Tab. č. 17: Postavení Chorvatů v zaměstnání podle odvětví v roce 2001 (pokračování tabulky)

Postavení v zaměstnání podle odvětví	peněžnictví	čin. nemovitosti	výzkum a vývoj	veřejná správa, obrana	školství
zaměstnavatelé	7	9			
zaměstnanci	15	25	4	12	15
ostatní zaměstnanci	1	2		1	1
samostatně činní	4	25	-	--	1
členové produkčních družstev	-	-	-	-	-
pomáhající rodinní pomocníci	-	-	-	-	-
nezjištěno	-	-	1	-	1
celkem	27	61	5	13	18

Zdroj: čsú

Tab. č. 17: Postavení Chorvatů v zaměstnání podle odvětví v roce 2001 (pokračování tabulky)

Postavení v zaměstnání podle odvětví	zdravotnictví, veterina	ostatní veř.sluzby	nezjištěno	celkem
zaměstnavatelé	4	6	7	133
zaměstnanci	12	30	13	396
ostatní zaměstnanci	3	4		30
samostatně činní	2	14	11	210
členové produkčních družstev	-	-	-	1
pomáhající rodinní pomocníci	-	1	2	13
nezjištěno	1	3	55	66
celkem	22	58	88	849

Zdroj: čsú

Podobné je to i u ostatních větších menšin u nás. Stejně tak jako Chorvaté pracují ostatní cizinci především v průmyslu, méně potom ve stavebnictví a obchodě. Někteří Slováci se dobře uplatňují také v oblasti veřejné správy, dopravy, školství a zdravotnictví. To pravděpodobně souvisí s větší možností lepší komunikace v českém jazyce a tolerance používání slovenštiny, což není případ ostatních cizinců u nás, ani Chorvatů.

6.1.11. Chorvaté podle vyjížděky do zaměstnání

Je samozřejmé, že ne všichni obyvatelé mají své zaměstnání popřípadě vzdělávací zařízení v místě svého bydliště a musí tedy dojíždět. Proto i u občanů chorvatské národnosti se sledovala při SLDB v roce 2001 dojížděka, ale jen za prací. Nejčastějšími typy vyjížděky může být vyjížděka v rámci obce, bývalého okresu, kraje a nebo dokonce do jiných krajů a ve výjimečných případech i do jiných států.

Celkový počet vyjíždějících za prací je 835, včetně těch, u kterých to nebylo zjištěno. Nejvíce Chorvaté vyjíždějí za prací v rámci své obce a do jiné obce svého kraje. Jedná se o 75 % všech, kterých se vyjížděka týkala. Do obcí ve svém bývalém okrese dojíždělo 71 obyvatel a 46 vyjíždělo za prací dokonce do jiného kraje. Zvláštností je, že 27 osob uvedlo, že pracuje v jiném státě než je Česká republika.

Tab. č. 18: Chorvaté podle vyjížděky do zaměstnání v roce 2001

Typ vyjížděky	počet	%
vyjíždějící v rámci obce	352	42
vyjíždějící v rámci okresu	71	9
vyjíždějící v rámci kraje	280	34
vyjíždějící do jiného kraje	46	5
vyjíždějící do jiného státu	27	3

vyjíždějící s nezjištěným místem dojíždky	41	5
nezjištěno	18	2
celkem	835	100

Zdroj: čsú

Tato dojíždka je jistě dána tím, že většina Chorvatů pracuje v průmyslu, obchodu a stavebnictví a to jsou odvětví, která často nemají stálé místo pracoviště. Důvodem dojíždky, především v rámci kraje, může být také nedostatek pracovních sil v těsné blízkosti jejich bydliště, přestože v roce 2001 skoro polovina všech obyvatel s chorvatskou národností měla trvalý pobyt v Praze. Ve srovnání s občany české národnosti je situace rozlišná. Sice stejně jako u chorvatské menšiny vyjíždí za prací zhruba polovina všech ekonomicky aktivních obyvatel, ale podíl vyjíždky do okresů kraje a do jiných krajů je relativně vyrovnaný, zatímco u Chorvatů převažuje vyjíždka v rámci svého kraje. Navíc je více Chorvatů zaměstnáno v zahraničí, kde jsou to zhruba 3 % z celkového počtu ekonomicky aktivních Chorvatů., ale v případě Čechů se jedná o pouhých 1,4 %. Může to být zapříčiněno například koncentrací chorvatských obyvatel v příhraničních okresech a tím pádem ne tak velkou vzdáleností do zaměstnání.

6.1.12. Počet žen podle rodinného stavu, pořadí manželství a podle počtu dětí chorvatské národnosti

Zvláštní ale zajímavou charakteristikou, která se při SLDB zjišťuje, je počet žen podle rodinného stavu, podle počtu dětí a také podle toho, v kolikátém manželství bylo dítě narozeno. Jak již bylo napsáno dříve, počet žen s chorvatskou národností je 699, z toho 619 je straších 15 let a tím pádem mohou být potencionálními matkami.

Budeme nyní uvažovat tedy pouze ženy věkové kategorie 15+. Svobodných žen je 122, což je necelá 1/5 žen. To je celkem dost a část z nich má dokonce děti. Ovšem větší část, 74 svobodných žen, žádné dítě nemá. Na rozdíl od nich, 37 svobodných žen má dokonce více než 4 děti. Což je celkem překvapivé zjištění a otázkou je, zda se jedná o svobodné matky nebo pouze ženy, které žijí se svým partnerem v jedné domácnosti, ale bez uzavření sňatku.

U vdaných, rozvedených či ovdovělých žen se určovalo ještě pořadí manželství, ve kterém se dítě narodilo. Chorvaty v České republice můžeme řadit k lidem, jejichž náboženským vyznáním je katolická církev, což může také ovlivnit počet rozvodů a tím pádem i počet manželství a v nich narozených dětí.

Vdaných Chorvatek je z celkového počtu žen s chorvatskou národností nejvíce což je společné i pro českou společnost, kde více než 53 % tvoří vdané ženy, a také nejvíce z nich při sčítání udalo, že je vdaných pouze jednou. A právě v těch prvních, mnohdy jediných manželstvích, bylo narozeno u vdaných žen nejvíce dětí. Narození dětí v druhých či třetích manželstvích jsou spíše výjimečná.

Rozvedených žen bylo 43, což je relativně nízké číslo. A také většina z nich, 29 žen, porodilo své děti hned v prvním manželství. Ovdovělých žen je dá se říci hodně, celkem 164, což je více, než těch svobodných. Samozřejmě je to dáno vysokým počtem žen v důchodovém věku. Z nich převažuje znatelně počet těch, které měly jen jedno manželství a v nich se jim narodily také děti. U pouhých 19 žen se narodilo dítě v dalších manželstvích. V české populaci tvoří ovdovělé a rozvedené ženy společně asi 26 % všech žen nad 15 let. Je jich tedy také více než svobodných, jako je tomu v případě Chorvatek. Bohužel, ale nejsou k dispozici data zvlášť k ovdovělým a zvlášť ke rozvedeným českým ženám.

Tab. č. 19: Ženy podle rodinného stavu, pořadí manželství a počtu dětí v roce 2001

rodinný stav	pořadí manželství	počet dětí					ženy 15+
		0	1	2	3	4+	
svobodná	nezjištěno	74	5	5	1	37	122
vdaná	první	21	55	131	31	17	255
	druhé	3	3	10	1	3	20
	třetí	1	-	-	1	-	2
	nezjištěno	3	1	2	1	3	10
rozvedená	první	1	12	9	4	3	29
	druhé	-	3	1	1	2	7
	třetí	-	-	-	-	1	1
	nezjištěno	-	1	4	-	1	6
vdova	první	7	35	54	29	16	141
	druhé	1	5	5	1	5	17
	třetí	-	-	2	-	1	3
	nezjištěno	1	-	1	-	1	3
nezjištěno	první	1	-	-	-	-	1
	druhé	-	1	-	-	-	1
	nezjištěno	-	-	-	-	1	1
celkem		113	121	224	70	91	619

Zdroj: čsú

Při hodnocení počtu dětí u žen chorvatské národnosti je znát, že 113 žen neporodilo ještě žádné dítě. Ale nesmí se zapomenout na to, že chorvatských žen ve věku 15-29 let je 147 a tudíž je možné, že stejně jako v celé populaci v České republice, tak i u Chorvatek se projevuje trend odkládat mateřství na pozdější věk, protože u obou národnostních

skupin je podíl bezdětných žen stejný. Nejvíce chorvatských rodin, nebo spíše matek, má většinou 2 děti, ale podle tabulky lze vyvodit, že mají Chorvaté rádi i velmi početné rodiny, protože část z nich, dokonce 91 žen, má více než 4 děti. Také české matky mají nejčastěji jen dvě děti, následují rodiny s třemi dětmi. Ale v případě početných rodin to nelze říci o českých matkách, které mají více než 4 děti v pouhých 4 % případů, narozdíl od 15 % u chorvatských matek. Z údajů o ekonomické aktivitě se zjistilo, že pouze 7 žen bylo v době sčítání v roce 2001 na mateřské dovolené, což by ukazovalo na skutečnost, že v té době měla drtivá většina žen děti starší již 4 let.

6.1.13. Censovní domácnosti občanů chorvatské národnosti

Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 byl zjišťován také stav domácností, počet jejich členů, vybavení, typy domácností a další charakteristiky. Bohužel analýzy domácností z hlediska přítomnosti osoby chorvatské národnosti nebyly nijak zvlášť zpracovány a ani tyto data nejsou nijak dostupné. Proto nejsou známy podrobnosti o vybavenosti, stavu a vlastnostech chorvatských domácností v současnosti.

Mezi jediné informace, které jsou o domácnostech Chorvatů dostupné, jsou ty, ve kterých se uvádí počet domácností s přítomností člena chorvatské národnosti. Celkový počet domácností, v jejichž čele stojí osoba chorvatské národnosti, byl tedy při sčítání 900. Jedná se zde alespoň o jednoho člena v domácnosti. V případě přítomnosti manželky chorvatské národnosti v domácnosti se jedná o 286 domácností. A 149 domácností má děti s chorvatskou národností. Z tohoto stručného přehledu lze soudit, že je mnohem více domácností, kde má chorvatskou národnost pouze manžel a manželka a děti mají národnost jinou, většinou zřejmě českou. A pokud se porovná počet domácností, kde je Chorvatka matka i děti, je zřejmé, že chorvatští rodiče nechají zapsat svým dětem častěji českou národnost než chorvatskou. Proto se možná mladá generace Chorvatů nepovažuje za Chorvaty, ale za Čechy.

6.2. Cizinci v ČR s chorvatským státním občanstvím

Cizinecká a pohraniční policie spadající pod Ministerstvo vnitra ČR zjišťuje data a informace o cizincích na našem území v několika časových obdobích. Všechny charakteristiky jsou zjišťovány každý rok a některé dokonce ještě čtvrtletně nebo měsíčně.

Mezi čtvrtletně a měsíčně zjišťovaná data patří počet cizinců na našem území, azylové řízení a azylanti a ekonomická aktivita cizinců.

Následující kapitola se bude zabývat cizinci s chorvatským státním občanstvím evidovanými na našem území většinou v letech 2006 a 2007, kdy byly zjišťovány v současnosti nejaktuálnější informace.

6.2.1. Počet cizinců s chorvatským občanstvím v ČR podle druhu pobytu

Občanství Jugoslávie ještě před rokem 1989 představovalo pro Chorvaty a ostatní cizince z bývalé Jugoslávie jakousi výhodu, protože západní země přistupovaly k Jugoslávii poněkud mírněji a liberálněji než k ostatním státům východní Evropy. Pokud by se tedy stali českými občany, ztratili by tak možnosti volně a bez problémů cestovat bez víz po Evropě a složitější by pro ně bylo i cestování do Jugoslávie.

Údaje o cizincích na našem území získává a vyhodnocuje Cizinecká a pohraniční policie Ministerstva vnitra České republiky každý rok. Nejaktuálnější údaje se vztahují k datu 31.12.2007, popřípadě k 31.12.2006.

Údaje, které se vztahují k 31.12.2006, vyjadřují počet obyvatel na našem území s chorvatským státním občanstvím. Celkem se jich zde nacházelo 2 228, z čehož mělo 2 147 osob povolení k pobytu. Největší podíl představoval opět trvalý pohyb, celých 75 %.

Tab. č. 20: Počet Chorvatů podle druhu pobytu v ČR k 31. 12. 2006

Druh pobytu	Počet obyvatel
trvalý	1 686
dlouhodobý	458
víza nad 90 dní	81
azyl	3
celkem povolení k pobytu	2 147
celkem	2 228

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Pokud se ovšem podíváme na data k 31.12.2007, zjistíme určitý rozdíl nejenom v celkovém počtu Chorvatů, ale také v počtu těch, kteří získali trvalý pobyt. Oba dva údaje se zvýšily. Celkový počet Chorvatů ke konci roku 2007 představoval 2 323 osob, což je o 95 osob více a Chorvatů, kteří u nás mají trvalý pobyt bylo 1 826, což představuje nárůst o 140 osob.

Tab. č. 21: Počet Chorvatů podle druhu pobytu v ČR k 31.12.2007

Druh pobytu	Počet cizinců
trvalý – muži	1 189
Trvalý – ženy	637
Trvalý – celkem	1 826
Ostatní typy pobytu – muži	378
Ostatní typy pobytu – ženy	119
Ostatní typy pobytu – celkem	497
Chorvati celkem	2 323

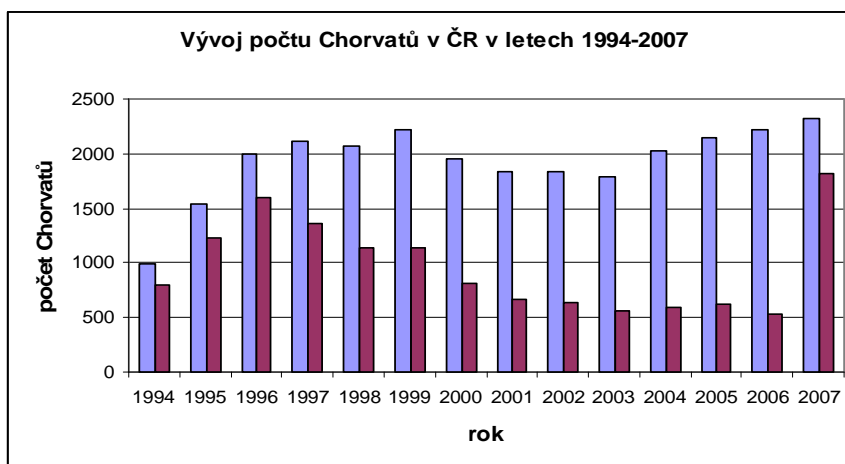
Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Pokud bychom rozlišovali ještě počet Chorvatů v případě trvalého pobytu a ostatních typů pobytů podle pohlaví, zjistili bychom, že muži tvoří 65 %, respektive 76 %, tedy nadpoloviční většinu všech Chorvatů.

Jedná se o přehled celkového počtu Chorvatů a podle druhu pobytu, ale pro jednotlivá období byly v tomto vývoji uváděny jiné typy pobytu, v letech 1994–1999 se z celkového počtu Chorvatů vyděloval pouze počet těch s dlouhodobým pobytem, v letech 2000–2003 zase počet držitelů víz nad 90 dnů a v období let 2004–2007 český statistický úřad odděloval z celkového počtu dlouhodobé pobytu nad 90 dní. Vychází se z dat Cizinecké a pohraniční policie, která takhle rozdělila Chorvaty na našem území s trvalým pobytem. Bohužel jiné časové řady, které by ukazovaly vývoj počtu Chorvatů podle druhu pobytu na našem území nejsou dostupné.

Od roku 1994, kdy bylo na našem území zaznamenáno 988 obyvatel s chorvatským občanstvím se jejich počet více než dvojnásobně zvýšil na 2 323 v roce 2007.

Obr. č. 6: Vývoj počtu Chorvatů v ČR v letech 1994 - 2007

Zdroj: čsú

Vývoj počtu Chorvatů od roku 1994 nepředstavuje souvislý růst, ale od roku 1999 docházelo k mírnému snížení jejich počtu, což se změnilo v roce 2003, kdy se počet Chorvatů na našem území začal opět zvyšovat.

6.2.2. Vzdělání Chorvatů

Cizinci na území České republiky navštěvují vzdělávací zařízení na všech úrovních. Co se týká Chorvatů, tak není v ČR zřízena žádná chorvatská škola, popřípadě alespoň třída, kde by se vyučovalo chorvatsky. Proto všechny chorvatské děti navštěvují české školy, kde se vyučuje českým jazykem. Navíc studium chorvatštiny je pouze v Praze na Karlově univerzitě, což mnozí Chorvaté považují za jeden z důvodů, proč jejich děti a rodinní příslušníci nemluví již chorvatsky. Nemají prý dostatečné možnosti, aby byli v jejich rodném jazyce kvalitně vzděláváni.

Ve školním roce 2006/2007 navštěvovalo české školy celkem 211 dětí chorvatské státní příslušnosti. Nejvíce jich samozřejmě navštěvovalo školy základní(120) a střední (57), ale zajímavý je také počet dětí, které navštěvovaly školy mateřské. Těch je totiž celkem 30 a to všechno může vypovídat o tom, že Chorvaté u nás zakládají rodiny a budují nový rodinný život. Mezi další školy, které byly navštěvované chorvatskými studenty, patří konzervatoře s jedním chorvatským studentem a vyšší odborné školy, kam chodili tři studenti s chorvatským občanstvím.

Počet Chorvatů na vysoké škole v pozici studentů se rok od roku zvyšuje. Zatímco ve školním roce 2003/2004 byl celkový počet studujících Chorvatů na českých vysokých školách 40, tak ve školním roce 2006/2007 je jejich počet skoro dvojnásobný a činí 75 studentů. V letech 2004/2005 došlo ke snížení jejich počtu na 39, ale v následujícím školním roce se zvýšil na 68 studentů.

Samozřejmě že ne všichni mají své rodiny na našem území, z velké části se jedná určitě i o studenty na tzv. výměnném zahraničním pobytu.

6.2.3. Zaměstnanost Chorvatů

Velká část Chorvatů, kteří přijdou do České republiky, přichází většinou za prací a lepším životním stylem. Mnozí z nich si budují pracovní kariéru a když si zde najdou lepší a stabilní pracovní místo, přijede za nimi jejich rodina. Někteří zde pracují určitou dobu, vydělají si nějaké peníze a pak odjíždějí zpátky domů.

Již podle sčítání v roce 2001 je zjistilo, že polovina občanů s chorvatskou národností představuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo a pracují především ve stavebnictví,

průmyslu a obchodu. Ale jak je tomu podle údajů Cizinecké a pohraniční policie k 31.12.200 a 2007? Podle jejich údajů bylo v České republice v roce 2006 zaměstnáno celkem 527 cizinců chorvatského občanství, u nichž 209 bylo evidováno na úřadu práce a 318 mělo živnostenský list. Ovšem k celkovému počtu Chorvatů, kterých bylo zjištěno 2 225, je zaměstnaných velmi málo, pouhých 24 %. Což vůbec neodpovídá údajům, které byly zjištěny v roce 2001.

Ve srovnání s rokem 2005 můžeme pozorovat mírný nárůst, jak celkového počtu Chorvatů, tak i těch evidovaných na úřadě práce. Zatímco počet držitelů živnostenského oprávnění se zmenšil.

Tab. č. 22: Zaměstnaní a evidovaní Chorvaté na úřadech práce v roce 2005 a 2006

2005			2006		
Zaměstnaní cizinci celkem	v tom		Zaměstnaní cizinci celkem	v tom	
	evidovaní na úřadech práce	s platným živnostenským oprávněním		evidovaní na úřadech práce	s platným živnostenským oprávněním
525	140	385	527	209	318

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Ovšem nemůžeme říct, že ostatní u nás nepracují. Je možné, že velká část z nich pracuje v České republice tzv. „na černo“, což je výhodnější nejenom pro ně jako zaměstnance, ale také pro jejich zaměstnavatele. Je totiž jisté, že nějaký příjem obživy mít musí a že jen malá část z evidovaných cizinců jsou turisté nebo studenti.

Tab. č. 23: Věková struktura zaměstnaných Chorvatů v roce 2006

Zaměstnaní celkem	věková skupina						
	-19	20-24	25-39	40-54	55-59	60-64	65+
527	3	28	208	240	32	13	3

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Věková struktura všech zaměstnaných Chorvatů z roku 2006 ukazuje, že nejvíce oficiálně pracujících je ve věku 25-39 a 40-54 let. Jedná se tedy o relativně mladé lidi, což potvrzuje trend, že z Chorvatska odcházeli v době válek a ekonomických problémů země a možná i teď ještě odcházejí především mladí a vzdělaní lidé, kteří našli v zahraničí mnohem lepší uplatnění a ohodnocení své práce než by se jim dostalo v jejich vlasti. Ale je samozřejmé, že k migraci za prací se více přiklánějí mladí lidé, než ti, kteří již mají téměř svůj život za sebou nebo ti, kteří mají za dlouhá léta vybudovanou kariéru doma.

Tab. č. 24: Vývoj počtu Chorvatů evidovaných na úřadech práce

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
muži	74	75	63	59	94	142	142
ženy	32	26	26	33	46	67	71
celkem	106	101	89	92	140	209	213

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Z celkového přehledu od roku 2001 je patrné, že počet evidovaných Chorvatů na úřadech práce se snižoval až do roku 2003, ale v roce 2004 došlo ke zvyšování jejich počtu. Nejvíce se jich na úřadech práce hlásilo v roce 2007, a to 213. Z nich bylo 71 žen a platné povolení k zaměstnání mělo 109 osob. Vývoj počtu mužů a žen je vyrovnaný s celkovým vývojem a nedochází zde k žádným velkým výkyvům, ale k postupnému navyšování počtu.

6.2.3.1. Cizinci s živnostenským oprávněním

Značná část cizinců v naší zemi je držiteli živnostenských oprávnění a mají tak možnost samostatně podnikat a figurovat v roli zaměstnavatelů, nikoliv jen jako zaměstnanců.

Také Chorvaté jsou častými držiteli živnostenského listu, přestože třeba ne všichni ho využívají ke své práci. K roku 2006 bylo v ČR 318 Chorvatů, kteří byli držiteli živnostenského oprávnění, z toho 265 bylo mužů a jen 53 žen. Vydaných živnostenských oprávnění bylo v roce 2006 celkem 473, a tím pádem jich bylo více než kolik již bylo držitelů. To znamená, že počet žadatelů o živnostenské oprávnění stoupá, což může třeba souviset i s vyššími ambicemi Chorvatů v rámci zaměstnání a podnikání.

Přestože byly v roce 2006 vydáno celkem velké množství živnostenských oprávnění, nic to nemění na tom, že z hlediska časového vývoje se počet chorvatských držitelů živnostenského listu snižuje. Nejvyšší počet držitelů byl podle ministerstva vnitra v roce 2001, kdy 480 cizinců s chorvatským občanstvím mělo na našem území oprávnění živnostenského listu. Pokud bychom tedy srovnali rok 2001 a poslední aktuální údaj z roku 2006, zjistili bychom, že počet držitelů se snížil o 162, což představuje celou třetinu počtu držitelů z roku 2001.

Tab. č. 25: Vývoj počtu držitelů živnostenského oprávnění

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Index 06/05
Muži	404	367	366	352	314	265	0,84
ženy	76	74	75	78	71	53	0,75
celkem	480	441	441	430	385	318	0,73

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie

Co se týká počtu držitelů a držitelek živnostenského oprávnění, tak nutno říct, že jejich počet také soustavně klesá, společně s celkovým vývojem. Největší pokles lze sledovat především v letech 2005 až 2006, do té doby se snižoval relativně vyrovnaně a postupně.

6.2.4. Kriminalita cizinců

Přítomnost cizinců na území České republiky se neodráží jenom na trhu práce, ale také v oblasti trestných činů, kde se sleduje stíhání, obžalování, zkrácení řízení, navržení na potrestání a konečné odsouzení.

Co se týká kriminality cizinců, tak mají největší podíl na trestných činech především Ukrajinci a z občanů bývalé Jugoslávie bylo nevíce trestaných v roce 2004 z bývalého Srbska a Černé Hory. Ministerstvo spravedlnosti, které čerpá data ze statistických listů státních zastupitelství a soudů udává, že za rok 2006 bylo stíháno 15 Chorvatů, 14 jich bylo obžalováno a 19 jich bylo toho roku odsouzeno.

Podle generálního ředitelství vězeňské služby byl k 31.12.2006 v českých věznicích pouze jeden muž chorvatského občanství, který byl obviněn z trestného činu a 6 mužů, kteří byli již odsouzeni k odnětí svobody. Ve věznicích nebo vazebních věznicích nepobývala v roce 2006 žádná žena chorvatského občanství.

Z celkového pohledu nepředstavují cizinci s chorvatským občanstvím potencionální nebezpečí z hlediska konání trestných činů, neboť kriminalita v jejich populaci je na velmi nízké úrovni ve srovnání s občany jiných evropských států. V množství kriminálních činů jsou na tom mnohem hůře již výše zmiňovaná Ukrajinci, dále Slováci, Poláci, Srbové, Němci, Bulhaři a Rusové. Z asijských zemí je u nás nejvíce kriminálně postižených především Vietnamců a Číňanů.

6.3. Rozmístění občanů chorvatské národnosti v ČR

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, tak první koncentrace Chorvatů na našem území byla na jižní Moravě na Břeclavsku a Mikulovsku. Pak po roce 1945 nastala změna a Chorvaté byli přesídleni do vnitrozemí, konkrétně do oblastí na střední a severní Moravě.

Současný výskyt občanů chorvatské národnosti je na našem území podle SLDB 2001 celkem rovnoměrný po téměř všech krajích České republiky. Je tedy zřejmé, že Chorvaté se nesoustřeďují tam, kde jich za dob komunismu přebývalo nejvíce, ale spíše tam, kde mají větší možnosti získat práci. Jedná se tak o větší města a průmyslová centra.

V České republice se v roce 2001 nacházel alespoň jeden Chorvat ve 294 obcích, z toho 170 v Čechách a 124 na Moravě, což svědčí o jejich rozptýlu. Například pouhý jeden Chorvat byl zapsán ve 169 obcích a více než 5 Chorvatů bylo zjištěno v pouhých 50 obcích. Nejvíce Chorvatů žilo v době sčítání v Praze (604), dále v Brně (87) a v dalších městech, ale to už v mnohem menším počtu. Jedná se většinou o krajská města, popřípadě o města v průmyslových oblastech, jako jsou Karlovy Vary (47), Ostrava (44), Plzeň (31), České Budějovice (20), Pardubice (20) a Teplice (18). Na střední a severní Moravě, kam byli po roce 1945 Chorvaté vysídleni, se jich nejvíce nacházelo v Olomouci (23), Šternberku (18), Uničově (15), v Huzové (10), Novém Jičíně (9) a Opavě (6). V jihomoravských obcích se nacházeli v roce 2001 Chorvaté v největším počtu v Mikulově (10), Břeclavi (9), Hrušovanech nad Jevišovkou (8) a v Jevišovce (6).

Z celkového přehledu obcí (viz příloha), ve kterých v roce 2001 žil alespoň jeden obyvatel chorvatské národnosti, lze zjistit, že z jihomoravských chorvatských obcí je jen jedna, která má ve svém obyvatelstvu obyvatele s chorvatskou národností a tou obcí je Jevišovka. Což je důkazem toho, že se Chorvaté od pádu komunismu na jižní Moravu nevrátili, a pokud se tam vyskytují, tak hlavně v těch větších městech. Ale to nemůžeme považovat za navrácení na svá rodná místa.

Obce, kam byli Chorvaté vysídleni po roce 1945, měly v roce 2001 velmi malé zastoupení chorvatského obyvatelstva. Zachovalo se jen v několika větších městech, ale v malých obcích už téměř žádného Chorvata nenajdeme a když ano, tak většinou pouhé jednotlivce. Z těch početnějších a významnějších v Olomouckém kraji se jedná o obce Olomouc, Hlubočky, Jívová, Uničov, Šternberk, Šumperk a Jeseník. V Moravskoslezském kraji se vyskytovali v roce 2001 hlavně v obcích Huzová, Vítkov, Radkov, Opava, Odry,

Heřmanice a Nový Jičín. To svědčí o tom, že se buď přestěhovali jinam nebo že už zemřeli a nebo že dnešní potomci Chorvatů nemají zapsanou národnost chorvatskou, nýbrž českou a v tom případě nebyli v tomto sčítání zohledněni jako Chorvaté, přestože chorvatské předky mají.

Například v obcích Radkov a Německá Huzová, do kterých bylo vysídleno nejvíce Chorvatů, bylo v roce 2001 při sčítání 6 respektive 10 občanů hlásících se k chorvatské národnosti. Což je velmi malý podíl, když si uvědomíme, že do obce Radkov bylo nastěhováno 24 chorvatských rodin a do obce Německá Huzová 22 rodin. Bohužel nelze srovnat počet vysídlených Chorvatů a současný počet (z roku 2001), protože podrobné údaje o počtu Chorvatů při vysídlení nejsou bohužel k dispozici, zaznamenány jsou pouze počty rodin.

Při porovnání 159 adres, které získal pan Trojan při zpracování své diplomové práce, kdy rozeslal mezi Chorvaty vystěhované z jižní Moravy dotazník, s obcemi ze SLDB 2001, zjistíme, že obce 24 osob dotazovaných panem Trojanem při sčítání nebyly zaznamenány. Byly to vesměs obce na severní Moravě, do kterých byli Chorvaté vysídleni (Kaménka, Melč, Budišov a Dětrichov) a také obce na jižní Moravě (Březí, Dobré Pole a Vlasatice). Jedná se tedy o starší lidi, kteří zřejmě již zemřeli, protože přestěhování do jiných obcí je málo pravděpodobné. Samozřejmě je možné, že od roku 2001 mohlo dojít k dalším změnám.

Při SLDB 2001 byly zpracovány výsledky o největší koncentraci v rámci tehdejších okresů. Největší počet Chorvatů se nacházel v okrese Brno-město (87) a posléze v jednotlivých částech v Praze. Ta rozdělena na městské části má největší koncentraci Chorvatů v části Praha 13 (67) a Praha 4 (63). Také jiné kraje a okresy byly pro Chorvaty přitažlivé. V každém kraji je Chorvaty nejvíce zastoupeno krajské město a dá se říci, že téměř ve všech okresech jejich hlavní okresní města a další větší města většinou s průmyslovou historií a tím pádem dobrými podmínky pro práci.

Na Moravě byl s největší koncentrací na prvním místě okres Brno-město a za ním následovaly okresy Olomouc (79), Břeclav (39), Ostrava-město (44), Nový Jičín (26), Bruntál (22), Zlín (21), Šumperk (20) a Znojmo (19).

Největší podíl Chorvatů je tedy v Praze, kde se jedná zřejmě o nové přistěhovalce posledních let či desetiletí a v případě výskytu Chorvatů na Moravě se dá usuzovat, že se bude jednat o ty Chorvaty, kteří se u nás narodili a jejichž rodiny pocházejí z jižní Moravy. Ve všech okresech moravských krajů, včetně kraje Vysočina, žilo v roce 2001 podle SLDB 479 občanů chorvatské národnosti. Zbytek, tedy, 1 106 připadá na okresy

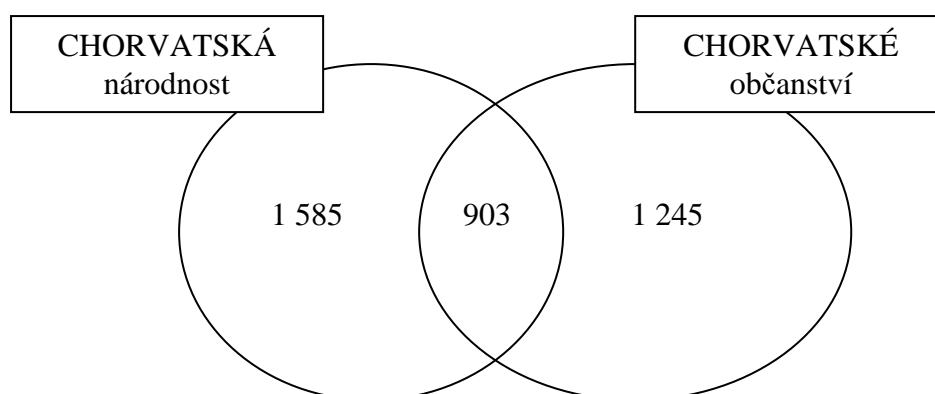
v krajích v Čechách. Rozložení chorvatských obyvatel je tedy 1:2 ve prospěch českých okresů.

Z Moravských krajů mají Chorvaté největší zastoupení v kraji Jihomoravském (177 občanů chorvatské národnosti), což ale zkresluje významný podíl města Brna. Na pomyslném druhém místě je Moravskoslezský kraj, kde žilo při sčítání 128 občanů chorvatské národnosti a na třetím Olomoucký kraj se 108 Chorvaty. Ostatní moravské kraje mají již menší zastoupení chorvatské menšiny. V Čechách je situace obdobná. Nejvíce Chorvatů je v kraji Praha, a to 604, následuje Ústecký kraj se 113 Chorvaty a Středočeský kraj, který má 87 Chorvatů. Významným z hlediska počtu Chorvatů je ještě i Karlovarský kraj s celkovým počtem 81 Chorvatů a Pardubický, kde žilo 66 občanů s chorvatskou národností. Ostatní české kraje mají každý méně než 50 Chorvatů. Podle tohoto rozložení lze potvrdit, že se Chorvaté opravdu koncentrují v takových oblastech, kde je rozvinutý průmysl a tím pádem i větší možnost pracovních příležitostí.

Podle velikostních kategorií obcí Chorvaté nejvíce preferují obce do 5 000 obyvatel, v Čechách se jedná o 79 obcí a na Moravě o 71 obcí, celkem tedy o 150 z celkového počtu 294, což je více než polovina všech obcí. Dále se nejvíce občanů Chorvatské národnosti nachází v obcích s počtem 5 000 – 10 000 obyvatel, kterých je s chorvatskou menšinou celkem 45, 18 na Moravě a 27 v Čechách. Což je také důsledek relativně vysoké dojížděky do zaměstnání v rámci daného kraje. Chorvaté nejenom osídlili menší a střední obce, ale nachází se i ve velké většině obcí nad 50 000 a ve všech městech nad 100 000 obyvatel. Nejmenší obcí v Čechách s přítomností chorvatské národnosti je obec Doubravička v okrese Mladá Boleslav s celkovým počtem 88 obyvatel a z čehož jeden je Chorvat. Na Moravě je takovou obcí Lipina v okrese Olomouc s celkovým počtem 117 obyvatel, z toho jeden je Chorvat.

7. SOUČASNÉ PRÁVNÍ POSTAVENÍ CHORVATSKÉ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE, JEJÍ MENŠINOVÉ AKTIVITY

Podle oficiálních údajů ze SLDB z roku 1991 nejsou žádné přesné informace o počtu a výskytu Chorvatů u nás, protože chorvatská národnost byla zařazena mezi kategorii „Ostatní“ nebo „Nezjištěná“. Podle neoficiálních odhadů by se tehdy ale k chorvatské menšině přihlásilo asi 600 Chorvatů. Jinak tomu bylo při dalším sčítání v roce 2001, kdy bylo na našem území 1 245 obyvatel s chorvatským státním občanstvím a 1 585 obyvatel se hlásilo k chorvatské národnosti.

O konkrétních vztazích a charakteristikách obyvatel s chorvatskou národností či chorvatským občanstvím na našem území pojednává předchozí kapitola, která vychází ze statistických údajů o chorvatské menšině a vzájemně srovnává jak obyvatele s chorvatskou národností i občanstvím. Navíc se věnuje také rozmístění Chorvatů v České republice.

7.1. Právní postavení menšiny

Ochranu práv národnostních menšin v České republice stanovují ústavní zákony – Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod. Práva příslušníků národnostních menšin podrobněji upravuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (tzv. „menšinový

zákon“), který nabyl účinnosti dne 2. srpna 2001, jakož i další zákony upravující dílčí oblasti práv příslušníků národnostních menšin.

Česká republika také přistoupila k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin (ETS 157) a dokument ratifikovala 18. prosince 1997, ale v obecnou platnost pro Českou republiku vstoupil až 1. dubna 1998. Vláda České republiky rovněž podepsala Evropskou chartu regionálních a menšinových jazyků (ETS 148), a to 9. listopadu 2000.

V rámci těchto platných právních předpisů je garantována příslušníkům chorvatské, ale také všem ostatním menšinám, zvláštní právní ochrana a podpora mezinárodní bilaterální smlouvy, kterou je Česká republika vázána, nebo mezivládní dohody. Vztah k chorvatské národnostní menšině stanovuje Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství a vědy a v článku 8 doplňuje závazek o zajišťování podmínek pro uchování jejich kulturního a historického dědictví, rozvíjení vlastní kultury a jejich různých aspektů.¹¹⁹

V závislosti na stále se zvyšujícím počtu cizinců na našem území a tím pádem také zvyšováním početnosti národnostních menšin, přijala vláda opatření, podle kterých se řídí integrace cizinců na našem území a jejich právní postavení. Vláda ČR přijala dva strategické dokumenty zpracované Ministerstvem vnitra - Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR a Koncepci integrace cizinců na území ČR, které specifikovaly východiska a cíle politiky integrace cizinců a rozvoje vztahů mezi komunitami, včetně opatření na podporu integrace cizinců v praxi. Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR byly přijaty usnesením vlády ČR ze dne 7. července 1999 č. 689. Vycházejí z mezinárodních závazků ČR, mezinárodně uznávaných principů, standardů, zkušeností a doporučení odborných orgánů Rady Evropy a Evropské unie. Koncepce integrace cizinců na území ČR byla přijata usnesením vlády ČR ze dne 11. prosince 2000 č. 1266. Vychází ze Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR, vnitrostátní právní úpravy postavení cizinců v jednotlivých oblastech integrace cizinců a z mezinárodních dokumentů v dané oblasti. Konkretizuje zejména opatření na podporu integrace cizinců, určuje cílovou skupinu k níž tato opatření směřují, formuluje možnosti, požadavky a úkoly cíleného působení příslušných ministerstev a dalších příslušných orgánů i institucí v oblasti podpory integrace cizinců na území ČR. Za cílovou skupinu v rámci Koncepce integrace cizinců na území ČR jsou obecně považováni dlouhodobě legálně usazení cizinci, kteří žijí na území ČR nejméně po dobu jednoho roku. Uvedené skupině cizinců

---

¹¹⁹ Informace o aktuální situaci německé národnostní menšiny a o vybraných otázkách chorvatské a polské národnostní menšiny v ČR

by měl být umožněn přímý a plnohodnotný přístup k opatřením na podporu jejich integrace, uplatňovaným vládou ČR v rámci Koncepce integrace cizinců na území ČR.

7.2. Účast v Radě vlády pro národnostní menšiny

Rada pro národnosti vlády ČR byla původně formálně zřízena v souvislosti s přijetím ústavního zákona č. 144/1968 Sb., o postavení národností v Československé socialistické republice. Po listopadu 1989, v podmínkách tehdejší československé federace, schválila vláda ČR usnesením ze dne 13. března 1991 č. 72, k návrhu Statutu Rady pro národnosti vlády České republiky, nový Statut Rady. Jeho platnost zrušilo usnesení vlády ze dne 11. května 1994 č. 259, o schválení Statutu Rady pro národnosti vlády České republiky. Platnost tohoto Statutu Rady zanikla usnesením vlády ČR ze dne 10. října 2001 č. 1034, o zřízení Rady vlády pro národnostní menšiny.

Rada je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná Rada je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Aktuálně platný Statut Rady schválila vláda usnesením ze dne 15. června 2005 č. 746. Celkem má Rada 30 členů, které jmenuje usnesením vláda a jsou jimi zástupci orgánů a organizací – zástupci ministerstev na úrovni náměstka vnitra, zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce kanceláře Veřejného ochránce práv a zmocněnec vlády pro lidská práva. V souladu se Statutem Rady vlády pro národnostní menšiny jsou členy tohoto poradního orgánu vlády pro záležitosti národnostních menšin ještě i zástupci dvanácti menšin, mezi něž patří také menšina chorvatská. Zástupci těchto menšin se podle zájmu účastní práce v poradních nebo výkonných orgánech veřejné správy, jejichž činnost se týká naplňování národnostně menšinových práv. Zástupce chorvatské menšiny představoval do roku 2005 pan Herwig Sitek, který je také předsedou Sdružení občanů chorvatské národnosti. Ten se už odmítá zúčastnit jednání Rady pro národnostní menšiny a aktivně v ní působit, protože dle jeho názoru „je to zbytečné a nic se pro ně (myslí tím chorvatskou menšinu) neudělalo.“ Od té doby, do roku 2007, kdy byl opět zástupce chorvatské menšiny jmenován členem Rady, byl podle statutu Rady zván tento zástupce, tedy pan Sitek, na jednání Rady jako její stálý host.

V současnosti je zástupcem chorvatské menšiny pan Ladislav Furiš, který je ve svém prvním funkčním období. Pan Furiš je od roku 2006 členem obecního zastupitelstva obce

Jevišovka a v něm předsedou Komise životního prostředí a Inventární komise pro obecní úřad a místní knihovnu.

7.3. Sdružení občanů chorvatské národnosti

Sdružení občanů chorvatské národnosti vzniklo po roce 1989. Původně bylo založeno jako sdružení Českoslovenští Chorvaté a po rozdělení Československa v roce 1993 se rozštěpilo na dvě sdružení působící odděleně na Slovensku a v České republice. Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR má asi kolem 50 členů především starší generace. Sdružení nemá vlastní sídlo, neboť jeho členové jsou rozptýleni po celé střední a severní Moravě a jen velmi obtížně by se pravidelně někde scházeli. Sdružení nevyvíjí žádnou systematickou činnost a nemá ani žádného zaměstnance. Předsedou sdružení je pan Herwig Sitek z Grygova u Olomouce, který byl také jako někteří jiní Chorvaté se svou rodinou násilně vysídlen z Frélichova. Navíc má Sdružení v každé vesnici, kde bydlí více Chorvatů, svého vlastního mluvčího. Cílem Sdružení je uchování zvyků, krojů a hlavně chorvatského čakavského nářečí. Sdružení občanů chorvatské národnosti je členem Chorvatského kongresu se sídlem v USA a Asociace na záchranu jazyků.

Sdružení nevydává žádný vlastní časopis, ani nemá žádný pořad v televizi či v rozhlasu. Zcela opačná situace je u Chorvatů v sousedním Rakousku. Ve Vídni bylo zřízeno Chorvatské centrum a jednou týdně vysílá rakouská televize pořad v chorvatštině, zatímco v České republice probíhá uchování čakavského jazyka pouze v rovině soukromí příslušníků chorvatské menšiny. Také proto je Sdružení v kontaktu s Chorvaty z Rakouska, kteří vydávají týdeník Hrvatske novine, kde jsou publikovány čas od času články o Chorvatech na Moravě. Sdružení se ale podílí například na vytvoření Česko-chorvatského, Chorvatsko-českého a Chorvatsko-německého slovníku, do kterých by měly být zahrnuty také výrazy z čakavské chorvatštiny.

Podle slov předsedy Sdružení pana Siteka by byli Chorvati velmi rádi, kdyby se o nich ostatní obyvatelé České republiky dověděli více, například prostřednictvím nějakých pořadů nebo programů v televizi, ve kterých by byla menšina představena a možná by pak česká společnost méně trpěla rasovými předsudky. Ale zřejmě k tomu podle něj chybí dobrá vůle vůdčích pracovníků České televize.

Sdružení působí v oblasti uchování a rozvoje tradic a kultury. Nejvýznamnější a vlastně jedinou akcí, kterou sdružení pořádá, je Chorvatský kulturní den v Jevišovce. Tato akce má za úkol oživit staré chorvatské tradice, folklor a umožnit setkání členů vysídlených

chorvatských rodin. První Chorvatský kulturní den se konal v roce 1991 při vzpomínce 450 let od dosídlení Chorvatů na jižní Moravu. Jednalo se o setkání Chorvatů moravských, rakouských, slovenských, českých a maďarských a bylo organizováno nejenom Sdružením občanů chorvatské národnosti, ale také místním zastupitelstvem ve Frélichově a Chorvatským kulturním svazem na Slovensku. Při této příležitosti došlo k obnovení památníku padlým ve válce v letech 1914–1918. Součástí Kulturního dne byla také bohoslužba v chorvatštině a místní pouť, nazývaná tzv. chorvatský „kiritof“. Další Chorvatské kulturní dny pak byly podniknuty každý další rok, vždy první týden v září, na svátek sv. Kunhuty, které je zasvěcen kostel ve Frélichově. Chorvatský folklór představuje a oživuje národopisný soubor Pálava z Břeclavi, chorvatské soubory z Rakouska, Slovenska i Chorvatska. Akce je navíc podporována Ministerstvem kultury. Ovšem není to až tak významná akce pro místní obyvatele, kteří se podle pana Sitka při Kulturním dnu zavírají do svých domovů a s touto akcí, ani s Chorvaty nechtějí mít nic společného. Neochotu a nezájem pociťuje i ze strany místního zastupitelstva. Podle tvrzení ostatních účastníků však oslavy probíhají v přátelském duchu a proto musíme počítat s ovlivněním výroků pana Sitka jeho negativními zkušenostmi s českou vládou a obyvatelstvem z minulosti i současnosti.

Kromě Kulturního dne se Sdružení občanů chorvatské národnosti společně s Regionálním muzeem v Mikulově podílelo také na vybudování stálé muzejní expozice o kulturních tradicích chorvatské národnostní menšiny na jižní Moravě, která byla otevřena v prosinci roku 2002. Expozice se nachází v budově bývalé měšťanské školy v Jevišovce, kde dnešní majitelka budovy, paní MUDr. Hana Tomášová, vybuodovala hospic a jednu místnost bezplatně zapůjčila pro tuto výstavu.

Stálá expozice má dvě části. První představuje „chorvatskou jizbu“ s trojrozměrnými i dvojrozměrnými exponáty, instalovanými v oddělené místnosti. Druhá část využívá prostor vstupní haly budovy a přilehlé chodby, kde jsou instalovány obrazy Othmara Růžičky s náměty Chorvatů při práci doma, na poli, v kostele, dětí při hrách apod., které nám ukazují Chorvaty zejména ve slavnostní dny ve svátečních krojích. Kopie obrazů a studijních fotografií malíře jsou ze sbírky Josefa Lawitschky, rodáka z Jevišovky.

I když je tato stálá muzejní expozice o chorvatské národnostní menšině na jižní Moravě instalována v malém prostoru výstavní síně, z hlediska národnostně menšinové politiky státu je velmi významná. V kontextu historických souvislostí na jedné straně přibližuje širší veřejnosti kulturní tradice sice počestěné národnostní menšiny, na druhé straně je pro

příslušníky chorvatské národnostní menšiny výrazem potvrzení jejich historické identity a přítomnosti v naší společnosti.

Pan Sitek říká, že je velmi rád, že tato expozice existuje, ale na druhou stranu tvrdí, že Chorvaté tuto školu vybudovali, věnovali na její výstavbu peníze i pozemek a pronajmutí této místnosti je tedy nedůstojné, jelikož by jim měl stát vrátit celou budovu nebo jim poskytnout nějakou jinou. Muzeum by podle něj nemělo být zřízeno na základě iniciativy Chorvatů, ale především z iniciativy vlády a obce.

Sdružení navíc spolupracuje s Chorvatským kulturním svazem na Slovensku, který má sídlo v Bratislavě- Děvínské Nové Vsi. A ti zase spolupracují s chorvatskými kulturními spolky v Burgenlandu a tak jsou propojeny všechny chorvatské organizace.

7.4. Společnost přátel jižních Slovanů

Společnost přátel jižních Slovanů je sdružení, které vzniklo v roce 1990 a založilo svou pobočku v Praze a Brně. Je pokračováním činnosti česko-slovensko-jihoslovanských kulturních styků, které mají více než staletou tradici. Od příchodu soluňských Konstantina a Metoděje, přes politickou spolupráci s Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců v rámci tzv. Malé dohody až po pestrou kulturní činnost Československo-jihoslovanské ligy, která byla založena v roce 1921 a která se zasloužila o podepsání deklarace o československo-jugoslávských kulturních stycích. Na tuto tradici navázal v roce 1969 Svaz přátel Jugoslávie, jehož činnost byla ovšem ukončena v roce 1970. A možná také proto došlo v polovině roku 1990 k vytvoření Společnosti přátel Jihoslovanů, která vydávala spolkový časopis Pro přátele, ve kterém uveřejňovala informace politického, kulturního i turistického charakteru. V roce 1992 při příležitosti sjezdu valné hromady došlo ke změně názvu na Společnost přátel jižních Slovanů. Její současná činnost se zaměřuje především na publikační činnost, pořádání besed, přednášek a diskusních večerů, organizaci výstav a kulturních dnů v Brně. Kromě toho se ale také zabývá otázkou vystěhovaných Chorvatů po roce 1945 a proto v roce 1995 vypracovala projekt shromažďování, třídění a zpracování všech informací, archivních pramenů a osobních vzpomínek o poválečném životě moravských Chorvatů. Spolupracuje s Ministerstvem zahraničí ČR a v roce 2006 získala finanční prostředky ve výši 80 000 jako dotaci pro nevládní neziskové organizace, které závisí na definitivní výši přidělených finančních prostředků do rozpočtu ministerstva v rámci schváleného státního rozpočtu.

7.5. Postoj vlády k chorvatské menšině v ČR

Jedním z prvních pokusů o získání omluvy či nějakého odškodnění za politicky motivované násilí a perzekuční akt po únoru 1948 na obyvatelích chorvatské národnosti tří jihomoravských obcí je Memorandum vládě České republiky o Chorvatech z Dobrého Pole, Frélichova a Nového Přerova ze dne 21.1.1991 podepsané Hermínou Opluštilovou a Milanem Jelínkem. Memorandum upozorňuje na lichou záminku státní nespolehlivosti a kolektivní viny kolaborace s nacisty, na základě které byli Chorvaté ze svých domovů vysídleni. Chorvaté proto požádali tehdejší českou vládu, aby učinila projev morální rehabilitace, omluvu za křivdy spáchané orgány komunistické moci na příslušnících chorvatské menšiny v ČR. V memorandu byl vysloven požadavek, aby násilný akt vysídlení byl napraven tím, že těm Chorvatům, kteří takové přání vysloví, bude umožněn návrat do rodných obcí, přičemž by neměla náprava způsobit žádnou újmu současným obyvatelům bývalých chorvatských obcí. Na bezpráví vůči Chorvatům reagovala česká vláda až v roce 1999 usnesením č. 1048, kdy projevila morální rehabilitaci a omluvila se za křivdy, které byly spáchány na chorvatské menšině komunistickou mocí. V prohlášení vlády z 6. října 1999 se uvádí: „...Vystěhování chorvatských obyvatel tří jihomoravských obcí Dobré Pole, Jevišovka a Nový Přerov po únoru 1948 z jejich domovů pod lichou záminkou státní nespolehlivosti jejich rozptýlení do různých obcí na Moravě, bylo aktem politicky motivovaného násilí, při němž se uplatnil princip kolektivní viny, který je v rozporu se základními lidskými a občanskými právy. Vláda České republiky považuje uvedený perzekuční akt za nehumánní a vyjadřuje politování nad křivdami a bezprávím, které postihlo chorvatskou menšinu v našich zemích. Podpora vlády na výstavbu pomníku chorvatským rodinám – bývalým obyvatelům Jevišovky je výrazem morální rehabilitace chorvatské menšiny v České republice.“¹²⁰

V rámci Chorvatského kulturního dne 5. září 1999 byl tedy odhalen pomník bývalým chorvatským rodinám v Jevišovce. Na pomníku jsou vytesána pouze příjmení chorvatských rodin, které žily v minulosti v Jevišovce, nikoli jména a příjmení konkrétních osob, jejichž politické aktivity v minulosti mohly být sporné. Odhalení pomníku hodnotila chorvatská strana velmi kladně. Nápis na pomníku je v chorvatštině, němčině a češtině. Hlavním iniciátorem Kulturního dne a s ním spojeného odhalení pomníku byl Josef Lawitschka, původní obyvatel Jevišovky, dnes žijící v Rakousku. Akce se zúčastnila oficiální delegace Chorvatské republiky: chorvatský velvyslanec v Praze

---

¹²⁰ Pichová, H.: Analýza činnosti národnostních menšinových občanských sdružení v ČR. 2005

Zoran Pičuljan, náměstkyně chorvatského ministerstva zahraničních věcí Mira Matincová, ředitelka Úřadu pro národnostní menšiny Mila Šimičová, ředitel Matice chorvatské Mladen Dolenc a veřejnoprávní chorvatská televize. Přítomen byl i zmocněnec vlády pro lidská práva Petr Uhl a ředitel sekretariátu Rady pro národnostní menšiny Andrej Sulitka. Ve svém projevu Petr Uhl požádal chorvatskou menšinu, aby bylo jeho vystoupení přijato jako výraz morální rehabilitace. Ovšem předseda Sdružení pan Sitek dodává, že se česká vláda omluvila jenom morálně, ale také jen formálně, protože o tom nikdo kromě Chorvatů v celé ČR neví.

Kromě navrácení do míst jejich rodiště požádali Chorvaté v rámci restitučního řízení také o navrácení majetku nebo finanční kompenzace za jeho ztrátu. Ovšem finanční náhrada za zabavený majetek je vypočítávána na základě hodnoty nemovitostí a pozemků v době nuceného odchodu, která je s dnešními peněžními relacemi nesrovnatelná a odmítnutí kompenzace je považováno za zřeknutí se náhrady. Je možné se proti takovému jednání soudně bránit a v krajním případě podat žalobu k Evropskému soudu pro lidská práva. Ze slov předsedy Sdružení pana Sitka vyplývá, že Chorvaté se cítí být „vnitřně vyhnáni“ a jedinou nápravou by bylo vrátit se do svých domovů do jihomoravských obcí. A co se týká restitučních průtahů a komplikací, tak dodává, že neochota a předsudky k chorvatské menšině přetrvávají i dnes, téměř 20 let po revoluci, a že se doba nezměnila, soudy jsou komunistické a majetek chorvatským příslušníkům vrátit nechtějí.

Dne 30.1.2002 odeslalo Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR petici s ohledem na požadavek možnosti návratu do rodných vesnic, navrácení veškerého majetku a zveřejnění událostí nuceného odchodu a následné státní omluvy. Adresovaná byla předsedovi petičního výboru Poslanecké sněmovny, předsedovi podvýboru pro národnostní menšiny petičního výboru Poslanecké sněmovny a předsedkyni podvýboru pro aplikaci Listiny základních práv a svobod petičního výboru sněmovny a také velvyslanci Chorvatské republiky v Praze. Dokument rozšiřuje a konkretizuje původní text memoranda, přičemž je v úvodu komentováno prohlášení vlády ČR k usnesení ze dne 6.10.1999 č. 1048, o současném postavení chorvatské menšiny v České republice. Kromě již zmíněných požadavků usilují Chorvaté o postavení nových obydlí, aby se tak zabránilo křivdám proti novým obyvatelům. Požadují také jako morální satisfakci, aby veřejnoprávní média věnovala pozornost problematice násilného vysídlení Chorvatů z jejich domovů, bezpráví spáchaném z důvodu národnostní příslušnosti po únoru 1948.

Ještě v roce 2007 nedostali zpět žádnou odpověď a podle předsedy Sdružení se jí asi ani nikdy nedočkají.

Je ovšem nutno říct, že odmítavý postoj k působení v Radě vlády pro národnostní menšiny a odmítání státní pomoci ve formě dotací je poněkud neopodstatněné. Objektivně jsou totiž Chorvaté s českým občanstvím z právního hlediska příslušníky chorvatské menšiny, rovnoprávnými občany, mají právní ochranu českého státu vyplývající z českého občanství a v rámci své příslušnosti k národnostní menšině požívají tzv. menšinových práv, které jim umožňují rozvíjet svou vlastní kulturu a identitu.

Představitel chorvatské menšiny tedy svým odmítavým postojem spíše chorvatskou menšinu poškozují a je možné, že tím, že sdružení nevyvíjí žádnou činnost, její kulturní život nakonec uhasne. Ovšem musíme brát v potaz také osobní postoj pana Sitka, který na vlastní kůži zažil násilné vystěhování z Frélichova a zřejmě mu negativní pohled na české vládní představitele nezměnilo ani působení v politice v Radě pro národnostní menšiny a ve spolupráci s Ministerstvem kultury, spíše naopak. Má totiž pocit, že došlo ke změně jenom v názvu státu, ale komunismus vládne pořád dál a všude, jen v mírně pozměněné podobě. Sám pocítil vládu komunismu v minulých dobách, kdy mu například odmítli uznat chorvatskou národnost a přepsali mu ji na českou a jen s vypětím všech sil a zbytečnými nepotřebnými pochůzkami a vyřizováním dospěl k tomu, že mu byla chorvatská národnost nakonec uznána. To je jen jeden z případů, se kterými se setkal. Sám říká, že pokud se nezmění personální složení na nejvyšších místech institucí a úřadů v České republice, tak do té doby nemá cenu o něco se dál snažit, protože ti, kteří nějakou žádost zamítli jednou, ji zamítnou i podruhé.

8. SHRnutí

Moravští Chorvatí tvoří nevelkou skupinu chorvatského národa, jejichž potomci dodnes žijí v České republice, ale usídlili se i v Rakousku, Německu, Slovensku a Maďarsku. Jejich předkové se na toto území dostali během 16. století ze středního Chorvatska, na ústupu před tureckou expanzí. Usídlili se na jižní Moravě a nejdéle se udrželi v obcích Frélichov (dnes Jevišovka), Dobré Pole a Nový Přerov. Přestože byli v obklíčení německou a později českou menšinou, neztratili svoji řeč, kroj, tradice, zvyky a udrželi tak chorvatskou diasporu na jižní Moravě až do konce 2. světové války. Po roce 1945 se totiž začalo s násilným vystěhováním chorvatské menšiny do okresů na severní a střední Moravě. Do roku 1953 bylo vystěhováno zhruba 99 % chorvatského obyvatelstva z jižní Moravy a jejich rodiny se dostaly do oblastí, které byly zcela odlišné od těch na jižní Moravě. Byl jim odebrán movitý i nemovitý majetek, který se někteří snaží získat od státu zpět. Žádné vyrovnání, odškodnění či navrácení majetku ale vlastně nebylo ještě uskutečněno. Pouze se Chorvaté v roce 1991 dočkaly od vlády morální omluvy za křivdy spáchané bývalým režimem při jejich vystěhování.

Přesto se počet Chorvatů na našem území nesnižuje, právě naopak. Při sčítání v roce 1991, kdy se chorvatská národnost zařazovala do kategorie „ostatní“ nebo „nezjištěné“ se odhadoval počet Chorvatů na 600 osob. V roce 2001 již bylo zjištěno, že se na našem území nachází 1 585 osob chorvatské národnosti a 1 245 cizinců s chorvatským občanstvím. Chorvatů z jižní Moravy a jejich potomků je u nás asi už jen třetina obyvatel s chorvatskou národností. Zbytek tvoří ti, kteří k nám přijeli hlavně za prací. To dokazuje i věková struktura Chorvatů, kdy převažují na našem území ti, kterým je kolem 30 a 40 let. Podle rodinného stavu převažují hlavně Chorvaté v manželském svazku a vyznávají nejvíce římskokatolickou církev. Polovina z těch, co u nás pobývají je ekonomicky aktivní a pracují zejména v obchodě, stavebnictví a průmyslu.

Chorvaté se u nás (podle SLDB 2001) nacházejí nejvíce v průmyslových oblastech a velkých městech. V bývalých jihomoravských obcích se nacházejí pouze v Jevišovce. Dokonce ani v obcích na severní Moravě jich v roce 2001 nebylo mnoho. Celkem se nacházeli ve 294 obcích.

V současnosti mají Chorvaté Sdružení občanů chorvatské národnosti, v jehož čele stojí pan Herwig Sitek. Ten byl do roku 2005 také členem Rady vlády pro národnostní menšiny. Sdružení každoročně pořádá Kulturní den v jevišovce, kdy se všichni Chorvaté a jejich příbuzní a přátelé scházejí v jevišovce a ožívují chorvatské tradice, kroj a písně. Starší generace Chorvatů se snaží o nějakou nápravu od státu a navrací se do rodných obcí, mladší generace se už ale za Chorvaty většinou ani nepovažuje a historii chorvatské menšiny moc neřeší.

Chorvatská menšina má u nás bohatou historii a proto by se na ni nemělo zapomínat, ale spíše by mely být ze strany vlády větší snahy o to, aby se o ní lidé dozvěděli a dokázali pochopit jejich osudy.

Klíčová slova: chorvatská menšina, Jevišovka, Dobré Pole, Nový Přerov, vysídlení v letech 1947–1951, Sdružení občanů chorvatské národnosti

SUMMARY

The Moravian Croations create rather small group of croatian people, which descendants live in the Czech republic to this day, but they settled in Austria, Germany, Slovakia and Hungary. Their forefathers taken on this area from central Croatia during 16. century, on retreat of turkish expansion. They settled in south Moravia and kept in the municipalities Frélichov (today Jevišovka), Dobré Pole a Nový Přerov at longest time. Although they were in surrounding of germanen and rather czech mention, they did not lost their language, national costume, tradition, customs and they kept the croatian dispersion in south Moravia until the Second world war. After 1945 the croatian mention was moved to the districts in north and central Moravia. Until 1953 99 percent of croatian population was deported from south Moravia and their families took to the areas difficult of that in south Moarvia. Movable and immovable property was taken and somebody try to get it back today. Never any compensation or return of property was to be real. Only in 1991 the czech goverment apologized for injustice maked former goverment with their moving.

Alhough number of Croatians isn't lower, but it's exactly opposite. In 1991, when the population census was made, the croaiton mention was include in the category „other“ or „undetected“ and number of Croation was estimate on 600 persons. In 2001 was establish 1 585 persons with croatian nationality and 1 245 persons with croatian citizenship in the Czech republic. Croatian from south Moravia and their descendants make one third of total number of peple with croatian nationality. Age structure demonstrated this trend, when people 30 or 40 years old are predominate. According to marital status, marriage Croatians are predominate and they profess the Roman Catolic Church. Half of them, which live in our republic, works mainly in business, building industries and industry.

In the most Croations in our republic (in according to population census in 2001) lives in the industry areas and in the large cities. The are in Jevišovka from the former south-moravian croatian municipalities only. In 2001 small number of Croatians was in the municipalities in north Moravia. They was in the 294 municipalities total.

Today, they have The Union of citizens of croatian nationality and Herwig Sitek is its leader.

Until 2005 he was member of Government council for national minorities. Every year, the union organized Cultural day in Jevišovka, when every Croatian and their relatives and friends go to the Jevišovka and make to be live croatian traditons, national costumes and croation songs.

The older generation tries to obtain apologize and compensations and they returned to the native villages. But junger generation wasn't consider themself as Croatians.

The croation mention was rich history therefore we should not forget about it. The czech goverment should be have bigger endeavour to inform czech population about croation story because of we will able to understand their fate.

Key words: croation mention, Jevišovka, Dobré Pole, Nový Přerov, displacement in 1947–1953 , The Union of citizens of croation nationality

9. POUŽITÉ ZDROJE

- Spisy OA Mikulov

1. Literatura

- Almanach moravských Charvátů (1584–1934) z dob dávných a přítomných, Brno 1934, 16 s.
- Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960: okresy: Znojmo, Moravský Krumlov, Hustopeče, Mikulov, 1984
- Bojkić, V.: Moravski Hrvtai još očekuju obeštćenje za imovinu oduzetu nakon 1948. Sedam dana, Nejedeljni Vjestnik. 2.10.2001, str. 10
- Daniel. M.: Stalin na Moravě. Literární noviny č. 42, 22.9.2003
- Daňková I.: Nedobrovolná cesta, z které není návratu. Lidové noviny, 24. 11. 2001, str. 17
- Dorovský, I.: Charvátí ještě žijí mezi námi. Společnost přátel jižních Slovanů, Brno, 1996, 127 s.
- Informace o aktuální situaci německé národnostní menšiny a o vybraných otázkách chorvatské a polské národnostní menšiny v České republice. Jednání vlády ČR 12. 2. 2003 (č.j. 138/03)
- Informace o stálé expozici k historii chorvatské národnostní menšiny na jižní Moravě v obci Jevišovka, Rada vlády pro národnostní menšiny
- Jeřábek R.: Moravští Charvátí, dějiny a lidová kultura (Antologie). Ústav evropské etnologie Masarykovy univerzity, Brno, 1991, 292 s.
- Klvaňa J.: Moravští Chorvátí. Časopis Moravské Slovensko, kapitola XIII, 1922

- Malec, A.: Moravští Hrváti. Český Lid, č. VII, 1898, str. 186-191, 272-277, 381-383, 456-459
- Malec, A.: Chorvatské osady na Moravě. Český Lid, č. VIII, 1899, str. 232-237
- Malec, A.: Kroj moravských Hrvátů. Český Lid, č. IX, 1900, str. 15-28, 413-418
- Malec, A.: O moravských Hrvátech. Český lid, č. XIX, 1900, str. 383-386
- Otčenášek, J.: Imigranti z vybraných zemí bývalé Jugoslávie (po roce 1991) – Chorvaté, Srbové, Muslimové a Makedonci. Etnologický ústav AVČR, 2000–2001
- Pavličević, D.: Moravski Hrvati: Povijest, život, kultura. Hrvatska sveučilišna naklad, Záhřeb, 1994, 376 s.
- Pichová H.: Analýza činnosti národnostních menšinových občanských sdružení v ČR. Rada vlády pro národnostní menšiny, 2005
- Sitek, H.: Chorvati v České republice. Sborník příspěvků ze semináře o implementaci zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin v ČR. Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny a Sekretariát Poradního výboru pro Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin Rady Evropy, Praha, 2004, str. 36-38
- Šembera, A. W.: Osady chorvatské v Moravě. Týdeník, listy poučné a zábavné, č. 1, Brno, 1848, s. 2-3 a 10-12
- Školl, J.: Nové osídlení okresu Břeclav po roce 1945. Břeclav, 1983
- Školl, J.: Vývoj obyvatelstva okresu Břeclav v letech 1938–1947. Břeclav, 1983

- Trojan, V.: Osudy moravských Chorvatů po roce 1945. Diplomová práce, Masarykova univerzita Brno, 1992
- Turek, A.: Charvátská kolonisace na Moravě. Časopis Matice moravské, č. 61, 1937
- Večerková, E.: Obřady životního cyklu moravských Chorvatů. Moravské muzeum - Etnographické muzeum 23/24, 1989–1990
- Večerková, E.: Etnosociální charakter charvátské diaspory na jižní Moravě z hlediska sňatkových vztahů. Moravské muzeum - Folia Etnographica, 1995
- Zpráva o současném postavení chorvatské menšiny v České republice. Usnesení vlády z 6. 10. 1999, č. 1048

2. Internetové zdroje:

- Český statistický úřad, Cizinci v ČR: Azylové řízení a azylanti [citace 14.1.2007]
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl
© Český statistický úřad, 2008
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR: Ekonomická aktivita [citace 14.1.2007]
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_ekonomicka_aktivita
© Český statistický úřad, 2008
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR: Kriminalita [citace 14.1.2007]
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_kriminalita
© Český statistický úřad, 2008
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR: Počet cizinců v ČR [citace 14.1.2007]
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu
© Český statistický úřad, 2008

- Český statistický úřad, Cizinci v ČR: Vzdělávání [citace 14.1.2007]
Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani
© Český statistický úřad, 2008
- Český statistický úřad, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 v datech – Pramenné dílo, obyvatelstvo [citace 7.11.2007]
Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/kapitola/4132-05--3002>
© Český statistický úřad, 2007
- Chorvatsko Luksoft - Národní parky, Plitvická jezera, Krka, chorvatský slovník, letoviska - chorvatština, srbochorvatština [citace 9.3.2008]
Dostupné z: <http://chorvatsko.luksoft.cz/srbochorvatstina.html>
© copyright 2007 Luksoft.cz
- Internetové stránky Josefa Lawitschka. [citace 11.2.2008]
Dostupné z: <http://www.lawitschka.at>
© 2003 designed by WebwaveDesign
- Ministerstvo vnitra ČR, Statistiky-Migrace [citace 14.1.2007]
Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/statistiky/migrace/cpp2007.html#1231>
(c) 2005 - Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Dotace OKKV nevládním neziskovým organizacím v ČR na rok 2006 [citace 29.11.2006]
Dostupné z: <http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=15911>
- Národopisný spolek Pálava [citace 2.1.2008]
Dostupné z: <http://www.palava.wz.cz/index2.php?page=uvod>
© 2006
- Oficiální stránky Chorvatského statistického úřadu, Crostat- Državni závod za statistiku, Croatian Bureau of Statistics [citace 8.4.2008]
Dostupné z: <http://www.dzs.hr/>
© 2006 Republika Hrvatska - Državni zavod za statistiku

- Oficiální stránky obce Dobré Pole [citace 12.2.2007]
Dostupné z: <http://www.dobrepole.cz/index.php?IdKat=2>
Copyright © 1999-2008 CDC Data s.r.o
- Oficiální stránky obce Jevišovka [citace 12.2.2007]
Dostupné z: <http://www.obec-jevisovka.cz/>
- Oficiální stránky regionu Slovácko- Pálava a Nové Mlýny, obec Nový Přerov [citace 12.2.2007]
Dostupné z: <http://www.slovacko.cz/obec/obec.py?idobce=OBC62>
(c) 2003-2004, Region Slovácko
- Oficiální stránky sdružení Hrvatsko štamparsko družstvo [citace 5.3.2007]
Dostupné z: www.hrvatskenovine.at
- Oficiální stránky Vlády ČR – Poradní a pracovní orgány, Rada vlády pro národnostní menšiny [citace 17.10.2007]
Dostupné z: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=3778>
(c) 2007 - Úřad vlády České republiky

10. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Fotografie chorvatských krojů

Příloha č. 2: Seznam okresů a obcí, do kterých byli Chorvaté vysídleni

Příloha č. 3: Koncepce výstavy v Jevišovce

Příloha č. 4: Výskyt Chorvatů v krajích v Čechách podle SLDB 2001

Příloha č. 5: Výskyt Chorvatů v krajích na Moravě podle SLDB 2001

Příloha č. 6: Mapa výskytu Chorvatů v obcích ČR podle SDLB 2001

Příloha č. 7: Stanovisko vydané 3. července 1956 Odborem pro věci národních
výborů Ministerstva vnitra o návratu vysídlených Chorvatů do svých domovů
adresované ministru vnitra

Příloha č. : Projev zmocněnce vlády pro lidská práva Petra Uhla při Odhalení pomníku
Chorvatům v jevišovce den 5. září 1999

Příloha č. 1: Fotografie chorvatských krojů

Příloha č. 2: Seznam okresů a obcí, do kterých byli Chorvaté vysídleni

1. Vysídlení z Jevišovky

okres, kam vysídlili	počet rodin	obec	počet rodin
Rýmařov	45	Německá Huzová	42
		Dětrichová	3
Vítkov	39	Radkov	24
		Vítkov	6
		Hartmanice	4
		Budišov	2
Šternberk	31	Jívová	6
		Domašov	5
		Sedm Dvorů	3
		Paseky	3
Litovel	24	Skřípov	17
		Benkov	1
Svitavy	20	Moravská Lačnová	8
		Javorník	6
		Opatov	4
		Svitavy	2
Mikulov	14	Brod nad Dyjí	4
		Drnholec	3
		Mikulov	2
Židlochovice	13	Vlasatice	7
		Vranovice	2
		Rajhradice	1
Olomouc	12+14 osob		
Třebíč	6		
Uničov	6		
Opava	5		
Přerov	5		
Velké Meziříčí	4		
Brno-venkov	3		
Šumperk	2		
Bruntál	1		
Bystřice pod Pernštejnem	1		
Jeseník	1		
Jihlava	1		
Moravská Třebová	1		
Moravský Krumlov	1		
Velká Bíteš	1		
Vyškov	1		
Znojmo	1		
Zábřeh	1+ 16 osob		
Celkem	239		

2. Vysídlení z Nového Přerova

okres kam vysídlili	počet rodin	obec	Počet rodin
Šternberk	21	Dětřichov	4
		Domašov	4
		Paseky	3
		Hraniční Petrovice	2
		Horní Loděnice	2
Šumperk	15	Vojtíškov	12
Rýmařov	13	Německá Huzová	13
Litovel	8	Skřípov	7
Vítkov	6		
Zábřeh	4		
Brno	4		
Bruntál	4		
Opava	3		
Boskovice	2		
Mikulov	2		
Přerov	2		
Blansko	1		
Brno-venkov	1		
Břeclav	1		
Hustopeče	1		
Moravský Krumlov	1		
Nové Město na Moravě	1		
Polička	1		
Třebíč	1		
Židlochovice	1		
Celkem	93		

3. Vysídlení z Dobrého Pole

okres kam vysídlili	počet rodin	obec	Počet rodin
Vítkov	27	Heřmanice	7
		Kaménka	6
		Melč	4
		Odry	2
		Vítkov	2
		Véska	2
		Rychartice	8
Bruntál	9		
Nový Jičín	3		
Židlochovice	3		
Brno-město	1		
Brno-venkov	1		
Břeclav	1		
Hodonín	1		
Hustopeče	1		
Kyjov	1		
Moravský Krumlov	1		
Olomouc	1		
Šternberk	1		
Celkem	51		

4. Vysídlení ze všech tří vesnic celkem

okres kam vysídlili	počet rodin
Vítkov	72
Rýmařov	58
Šternberk	53
Litovel	32
Svitavy	20
Šumperk	17
Židlochovice	17
Mikulov	16
Bruntál	14
Olomouc	13
Opava	8
Třebíč	7
Přerov	7
Uničov	6
Brno-město	5
Zábřeh	5
Velké Meziříčí	4
Brno-venkov	4
Nový Jičín	3
Moravský Krumlov	3
Boskovice	2
Břeclav	2
Hustopeče	2
Blansko	1
Bystřice pod Pernštejnem	1
Hodonín	1
Jeseník	1
Jihlava	1
Kyjov	1
Moravská Třebová	1
Nové Město na Moravě	1
Polička	1
Velká Bíteš	1
Vyškov	1
Znojmo	1
celkem	382

Příloha č. 3: Koncepce výstavy, instalace v oddělené místnosti

Panel č. 1: sídla jihomoravských Chorvatů, jejich usídlení v oblasti Břeclavi a Mikulova

Panel č. 2: historicko demografické údaje o Chorvatech v Jevišovce od roku 1530

Panel č. 3: lidové kroje Chorvatů, historické prameny a současné rekonstrukce krojových součástí

Panel č. 4: prezentace výroby chorvatských lidových krojů (dokumentace Moravského zemského muzea v Brně z let 1932 a 1934)

Panel č. 5: ukázky lidových krojů na příkladu svatebních párů z Jevišovky

Panel č. 6: prezentace díla vídeňského akademického malíře Othmara Růžičky, jehož celoživotní tvůrčí období je spojeno s jeho životem v Jevišovce. Ve svém díle zobrazil všední i sváteční život Chorvatů jižní Moravy

Panel č. 7: prezentace aktivit Sdružení občanů chorvatské národnosti v České republice, spolupráce s občanským sdružením Společnosti přátel jižních Slovanů v ČR se sídlem v Brně, zvláště pak s Národopisným spolkem Pálava v Mikulově, v rámci kterého působí národopisná skupina zaměřená na záchranu a ožívování lidové kultury moravských Chorvatů

Příloha č 4: Výskyt Chorvatů v krajích v Čechách podle SLDB 2001

1. Kraj Středočeský + kraj Praha

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Praha	Praha	604	1 160 118
Husinec	Praha východ	1	866
Klečany	Praha-východ	1	1 954
Měšice	Praha-východ	1	1 031
Šestajovice	Praha-východ	1	1 346
Úvaly	Praha-východ	1	4 699
Říčany	Praha-východ	2	11 019
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	Praha-východ	6	15 219
Roztoky	Praha--západ	1	5 775
Řevnice	Praha-západ	2	2 964
Hostivice	Praha-západ	8	4 699
Stochov	Kladno	1	5 435
Unhošť	Kladno	1	3 587
Kladno	Kladno	5	70 702
Slaný	Kladno	6	15 159
Velký Borek	Mělník	1	844
Kralupy nad Vltavou	Mělník	2	17 459
Mělník	Mělník	3	19 219
Neratovice	Mělník	3	16 364
Benátky nad Jizerou	Mladá Boleslav	1	6 688
Žďár	Mladá Boleslav	1	1 169
Josefův Důl	Mladá Boleslav	1	455
Doubravička	Mladá Boleslav	1	88
Luštěnice	Mladá Boleslav	2	1 421
Kosmonosy	Mladá Boleslav	2	3 873
Židněves	Mladá Boleslav	3	227
Mladá Boleslav	Mladá Boleslav	9	43 841
Poděbrady	Nymburk	1	13 204
Jestřábí Lhota	Kolín	1	359
Velký Osek	Kolín	1	2 125
Kolín	Kolín	3	30 095
Tupadly	Kutná Hora	1	532
Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	1	4 998
Benešov	Benešov	1	16 262
Bystřice	Benešov	1	3 887
Vracovice	Benešov	1	378
Votice	Benešov	5	4 458
Milín	Příbram	1	2 036
Příbram	Příbram	2	35 710
Křivoklát	Rakovník	1	668
Slabce	Rakovník	1	709
celkem		691	

2. Kraj Jihočeský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Dobrá Voda u Českých Budějovic	České Budějovice	1	2 368
Týn nad Vltavou	České Budějovice	1	8 061
České Budějovice	české Budějovice	20	96 742
Lužnice	Jindřichův Hradec	1	372
Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	3	22 728
Malonty	Český Krumlov	1	1 108
Český Krumlov	Český Krumlov	5	14 345
Planá nad Lužnicí	Tábor	1	3 032
Soběslav	Tábor	1	7 266
Sezimovo Ústí	Tábor	2	7 474
Tábor	Tábor	4	36 595
Písek	Písek	1	29 773
Milevsko	Písek	1	9 472
Husinec	Prachatice	1	1 303
Strakonice	Strakonice	1	23 653
Vodňany	Strakonice	1	6 585
celkem		45	

3. Kraj Plzeňský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Domažlice	Domažlice	1	11 003
Zahořany	Domažlice	1	923
Plzeň	Plzeň	31	164 336
Dobřany	Plzeň jih	1	5 652
Tymákov	Plzeň-jih	1	665
Zbůch	Plzeň-sever	1	1 841
Lhota pod Radčem	Rokycany	1	261
Rokycany	Rokycany	2	14 303
Klatovy	Klatovy	1	22 988
Dlažov	Klatovy	1	423
Železná ruda	Klatovy	1	2 036
Nýrsko	Klatovy	3	5 113
Tachov	Tachov	1	3 948
Bor	Tachov	1	12 685
celkem		47	

4. Kraj Karlovarský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Nejdek	Karlovy Vary	1	8 575
Ostrov	Karlovy Vary	6	17 398
Karlovy Vary	Karlovy Vary	47	52 906
Březová	Sokolov	1	2 665
Horní Slavkov	Sokolov	1	5 955
Nové Sedlo	Sokolov	1	2 634
Oloví	Sokolov	1	1 900
Sokolov	Sokolov	3	24 968
Luby	Cheb	1	2 489
Františkovy Lázně	Cheb	3	5 246
Aš	Cheb	4	12 582
Mariánské Lázně	Cheb	5	14 613
Cheb	Cheb	7	32 991
celkem		81	

5. Kraj Ústecký

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Jirkov	Chomutov	2	20 786
Vejpřty	Chomutov	2	3 309
Klášteřec nad Ohří	Chomutov	3	15 700
Kadaň	Chomutov	6	17 532
Chomutov	Chomutov	7	50 795
Litvínov	Most	1	27 254
Meziboří	Most	1	4 963
Polerady	Most	2	216
Most	Most	8	68 090
Bystřany	Teplice	1	1 852
Krupka	Teplice	1	13 382
Bílina	Teplice	6	15 773
Dubí	Teplice	6	7 540
Teplice	Teplice	18	51 039
Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	10	94 871
Velké Chvojno	Ústí nad Labem	2	673
Chlumeč	Ústí nad Labem	2	4 137
Libouchec	Ústí nad Labem	1	1 703
Jílové	Děčín	1	5 272
Šluknov	Děčín	1	5 654
Děčín	Děčín	4	52 333
Varnsdorf	Děčín	7	15 984
Postoloprty	Louny	1	4 847
Louny	Louny	2	19 547
Žatec	Louny	2	19 797
Čížkovice	Litoměřice	1	1 318
Hoštka	Litoměřice	1	1 398
Lovosice	Litoměřice	1	9 278
Martiněves	Litoměřice	1	689

Podsedice	Litoměřice	1	597
Terezín	Litoměřice	1	2 953
Žitenice	Litoměřice	1	1 293
Bohušovice nad Ohří	Litoměřice	1	2 551
Litoměřice	Litoměřice	2	24 762
Třebívlice	Litoměřice	2	794
Kdyně nad Ohří	Litoměřice	4	1 908
celkem		113	

6. Kraj Liberecký

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Dubá	Česká Lípa	1	1 757
Stráž pod Ralskem	Česká Lípa	1	4 044
Cvikov	Česká Lípa	2	44 72
Nový Bor	Česká Lípa	2	12 288
Česká Lípa	Česká Lípa	8	39 218
Hrádek nad Nisou	Liberec	3	7 237
Liberec	Liberec	5	98 308
Tanvald	Jablonec nad Nisou	1	6 984
Jablonec nad Nisou	Jablonec nad Nisou	7	45 031
Semily	Semily	1	9 207
Jilemnice	Semily	1	5 764
Libštát	Semily	1	971
celkem		33	

7. Kraj Královehradecký

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Nový Bydžov	Hradec Králové	1	7 215
Smiřice	Hradec Králové	2	3 137
Hradec králové	Hradec Králové	9	96 408
Nemyčeves	Jičín	1	272
Náchod	Náchod	1	21 260
Broumov	Náchod	1	8 358
Červený Kostelec	Náchod	1	8 435
Nové Město nad Metují	Náchod	1	10 102
Jaroměř	Náchod	3	12 892
Kostelec nad Orlicí	Rychnov nad Kněžnou	1	6 171
Opočno	Rychnov nad Kněžnou	1	3 152
Solnice	Rychnov nad Kněžnou	1	2 085
Voděrády	Rychnov nad Kněžnou	1	632
Rtyně v Podkrkonoší	Trutnov	1	3 052
Trutnov	Trutnov	5	31 859
celkem		30	

8. Kraj Pardubický

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Chvaletice	Pardubice	1	3 304
Ráby	Pardubice	6	544
Pardubice	Pardubice	20	90 171
Hlinsko	Chrudim	1	10 452
Prosetín	Chrudim	1	798
Slatiňany	Chrudim	1	3 985
Třemošnice	Chrudim	1	3 371
Chrudim	Chrudim	3	23 861
Jaroměřice	Svitavy	1	1 277
Městečko Trnávka	Svitavy	1	1 527
Osík	Svitavy	1	980
Jevíčko	Svitavy	2	2 831
Litomyšl	Svitavy	2	10 263
Moravská Třebová	Svitavy	3	11 599
Svitavy	Svitavy	7	17 583
České Heřmanice	Ústí nad Orlicí	1	522
Choceň	Ústí nad Orlicí	1	9 029
Lanškroun	Ústí nad Orlicí	1	9 864
Těchonín	Ústí nad Orlicí	1	641
Česká Třebová	Ústí nad Orlicí	2	16 876
Vysoké Mýto	Ústí nad Orlicí	2	12 105
Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	7	15 074
celkem		66	

Příloha č. 5: Výskyt Chorvatů v krajích na Moravě podle SLDB 2001

1. Kraj Jihomoravský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Brno	Brno	87	373 272
Bratčice	Brno-venkov	1	624
Holasice	Brno-venkov	1	855
Ivančice	Brno-venkov	1	9 393
Kuřim	Brno-venkov	1	9 004
Sobotovice	Brno-venkov	1	473
Viničné Šumice	Brno-venkov	1	1 030
Zbýšov	Brno-venkov	1	30 907
Želešice	Brno-venkov	1	1 170
Lažánky	Brno-venkov	2	640
Babice u Rosic	Brno-venkov	4	518
Střelice	Brno-venkov	4	2 543
Tišnov	Brno-venkov	6	8 299
Letovice	Blansko	1	6 664
Šebrov-Kateřina	Blansko	1	632
Velké Opatovice	Blansko	2	4 173
Dryšice	Vyškov	1	521
Slavkov u Brna	Vyškov	1	5 893
Vyškov	Vyškov	4	22 433
Hodonín	Hodonín	1	27 085
Bzenec	Hodonín	1	4 179
Dubňany	Hodonín	1	6 662
Mikulčice	Hodonín	1	1 870
Mutěnice	Hodonín	1	3 674
Vnorovy	Hodonín	1	3 078
Hlohovec	Břeclav	1	1 399
Hustopeče	Břeclav	1	5 902
Kostice	Břeclav	1	1 834
Novosedly	Břeclav	1	1 150
Zaječí	Břeclav	1	1 412
Brod nad Dyjí	Břeclav	2	496
Perná	Břeclav	2	759
Pohořelice	Břeclav	2	4 375
Lednice	Břeclav	3	2 368
Jevišovka	Břeclav	6	560
Břeclav	Břeclav	9	26 321
Mikulov	Břeclav	10	7 680
Jiřice u Miroslavi	Znojmo	1	420
Hevlín	Znojmo	2	1 348
Hostěradice	Znojmo	2	1 454
Znojmo	Znojmo	3	35 691
Šanov	Znojmo	3	1 211
celkem		177	

2. Kraj Vysočina

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Třebíč	Třebíč	4	39 022
Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	5	24 171
Hamry nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	1	1 203
Velké Meziříčí	Žďár nad Sázavou	1	11 796
Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	2	24 327
celkem		13	

3. Kraj Zlínský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Brumov-Bylnice	Zlín	1	6 072
Napajedla	Zlín	1	7 605
Vlachovice	Zlín	1	1 538
Oldřichovice	Zlín	1	372
Otrokovice	Zlín	3	19 206
Zlín	Zlín	14	80 581
Bystřice pod Hostýnem	Kroměříž	1	8 795
Hulín	Kroměříž	1	7 592
Lubná	Kroměříž	1	431
Morkovice-Slížany	Kroměříž	1	2 808
Osíčko	Kroměříž	1	473
Počenice-Tetětice	Kroměříž	2	804
Hluk	Uherské Hradiště	1	4 395
Huštěňovice	Uherské Hradiště	1	993
Uherské Hradiště	Uherské Hradiště	2	26 722
Valašské Meziříčí	Vsetín	2	27 544
Vsetín	Vsetín	3	28 983
Celkem		37	

4. Kraj Olomoucký

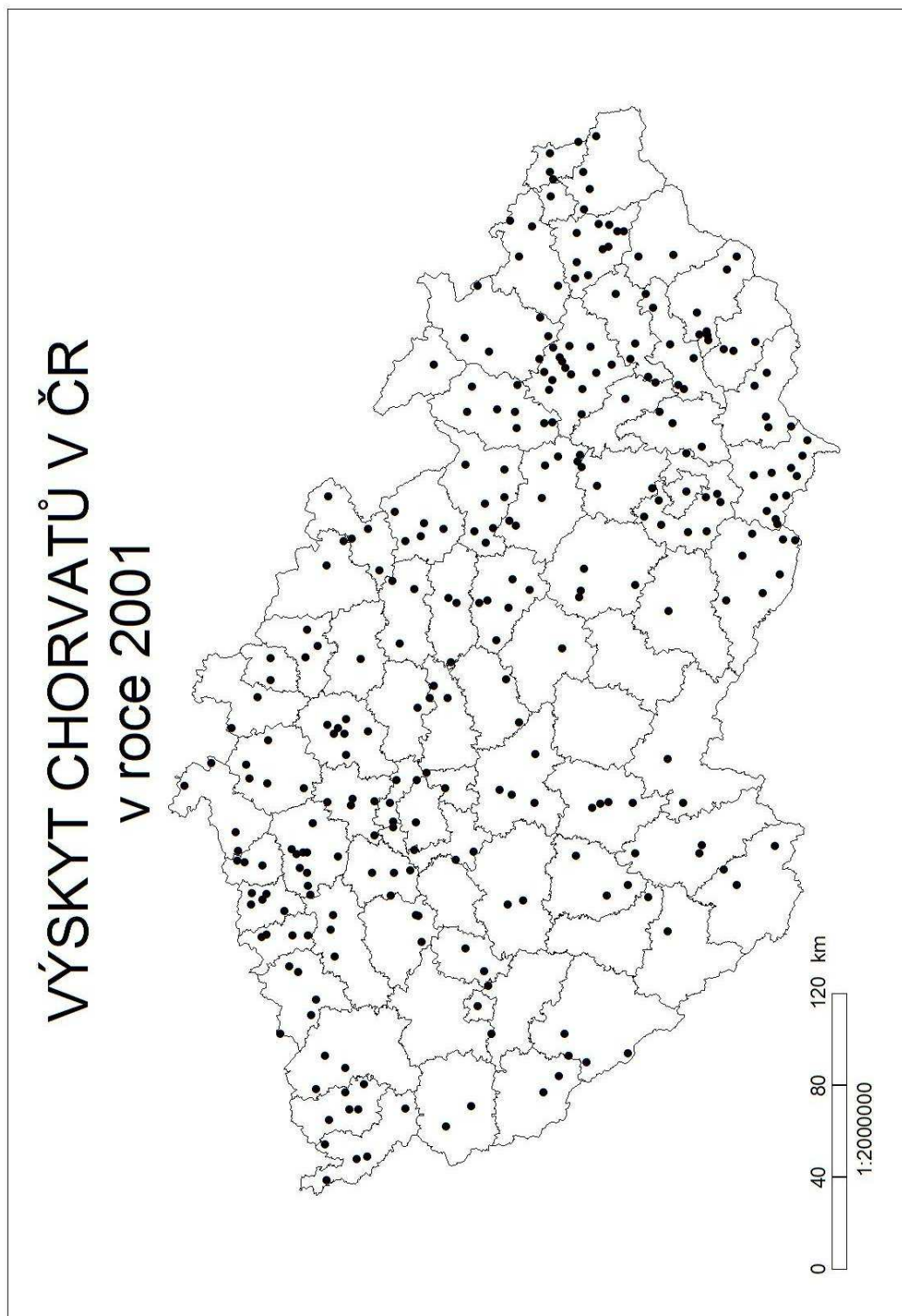
Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Lužice	Olomouc	1	354
Vilémov	Olomouc	1	480
Liboš	Olomouc	1	566
Lipina	Olomouc	1	117
Hlubočky	Olomouc	1	4 545
Příkazy	Olomouc	1	1 203
Újezd	Olomouc	1	1 328
Grygov	Olomouc	2	1 384
Horní Loděnice	Olomouc	3	340
Paseka	Olomouc	4	1 142
Jívová	Olomouc	6	541
Uničov	Olomouc	15	12 390
Šternberk	Olomouc	18	14 095
Olomouc	Olomouc	23	102 246

Prostějov	Prostějov	6	48 027
Hruška	Prostějov	1	260
Císařov	Přerov	1	290
Přerov	Přerov	1	47 988
Hranice	Přerov	1	19 655
Polkovice	Přerov	1	484
Zábřeh	Šumperk	1	14 511
Oskava	Šumperk	1	1 678
Loštice	Šumperk	1	3 070
Loučná nad Desnou	Šumperk	1	1 916
Brníčko	Šumperk	1	610
Mohelnice	Šumperk	2	9 812
Hanušovice	Šumperk	2	3 595
Šumperk	Šumperk	9	29 318
Jeseník	Jeseník	1	12 617
celkem		108	

5. Kraj Moravskoslezský

Obec	okres	počet Chorvatů	celkový počet obce
Ostrava	Ostrava	44	315 442
Krnov	Bruntál	1	25 713
Dvorce	Bruntál	2	1 539
Vrbno pod Pradědem	Bruntál	2	6 170
Malá Morávka	Bruntál	2	753
Moravský Beroun	Bruntál	7	3 401
Huzová	Bruntál	10	653
Chuchelná	Opava	1	1 314
Háj ve Slezsku	Opava	1	3 334
Vítkov	Opava	3	6 281
Radkov	Opava	6	504
Opava	Opava	6	61 145
Veřovice	Nový Jičín	1	1 937
Ženkla	Nový Jičín	1	856
Petřvald	Nový Jičín	1	1 712
Fulnek	Nový Jičín	1	6 049
Kopřivnice	Nový Jičín	1	23 687
Odry	Nový Jičín	1	7 469
Příbor	Nový Jičín	1	8 785
Studénka	Nový Jičín	1	10 443
Heřmanice u Oder	Nový Jičín	4	337
Šenov u Nového Jičína	Nový Jičín	6	1 961
Nový Jičín	Nový Jičín	9	26 812
Brušperk	Frýdek-Místek	1	3 619
Lučina	Frýdek-Místek	1	1 161
Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	3	61 018
Třinec	Frýdek-Místek	4	38 880
Český Těšín	Karviná	1	26 309
Orlová	Karviná	2	34 697
Karviná	Karviná	4	64 653
celkem		128	

Příloha č. 6: Mapa výskytu Chorvatů v obcích ČR podle SDLB 2001

Příloha č. 7: Stanovisko vydané 3. července 1956 Odborem pro věci národních výborů Ministerstva vnitra o návratu vysídlených Chorvatů do svých domovů adresované ministru vnitra

- K přestěhování chorvatských rodin došlo skutečně bez zákonného podkladu a zejména u těch osob, které se proti našemu státu nijak neprovinily, nebylo přesídlení opodstatněné. Rovněž vykoupení jejich majetku podle zákona č. 46/48 Sb. nebylo správné. Přes tyto závady jsem však toho názoru, že by návrat neměl být Chorvatům povolen vzhledem ke komplikacím, které by vyvolal (útěk dosídlenců do vnitrozemí, přestěhování reemigrantů z Bulharska, stav zanechaných usedlostí, které nebyly po léta udržovány a některé z nich byly zbourány a tak pod.).
- Se všemi vysídlenými Chorvaty by mělo být provedeno řádné majetkoprávní vyrovnání bez ohledu na to, zda je odmítají nebo nikoliv. Rovněž je nutno proplatit jim nájemné za užívání jejich majetků ode dne vystěhování do dne výkupu.
- Je nezbytně nutné vyřešit otázku správy zanechaných usedlostí, které jsou nyní národním majetkem ve správě zemědělského odboru rady ONV bezplatně užívaným reemigranty z Bulharska. Tento majetek není udržován a značně chátrá. Nejlepším řešením by bylo, převést jej do správy státního statku vzhledem k tomu, že v něm bydlí jeho zaměstnanci
- Přesídlencům je třeba dát náhradu za vinařské nářadí a sudy, jejichž odvoz jim byl znemožněn.
- Celkovou náhradu, kterou by bylo nutno přesídlencům proplatit, odhadujeme na cca 15 000 000 Kč.
- Vzhledem k tomu, že s záležitostí a jakékoliv rozhodnutí v ní dotýká větší skupiny obyvatelstva a je tudíž třeba posoudit ji především z hlediska politického, domníváme se, že by se věci mělo zabývat politické byro ÚV KSČ a k tomu účelu by měl být vypracován návrh příslušného usnesení.

Příloha č. 8: Projev zmocněnce vlády pro lidská práva Petra Uhla při Odhalení pomníku Chorvatům v jevišovce den 5. září 1999

Chorvatsky a česky:

Vaše excelence pane velvyslanče Chorvatské republiky, vážení představitelé chorvatské vlády, vážení shromáždění, především Chorvaté moravští, Chorvaté ze Slovenska a Chorvaté z Hradiška a dalších rakouských zemí. Rád bych Vás pozdravil jménem vlády České republiky a vyjádřil při této příležitosti moravským Chorvatům omluvu za křivdy, perzekuce poúnorovým režimem, který u nás vládl. Přijměte mé vystoupení jako výraz morální rehabilitace. Toho dokladem je i dnešní odhalení jevišovského pomníku.

Česky:

Stát nemá možná dost materiálních prostředků, aby napravil bezpráví minulosti. Musí však najít mravní sílu, aby nezákonnost a zvlí pojmenoval nezákonností a zvlí. Má tedy dnešní odhalení jevišovského pomníku význam netoliko pro chorvatskou menšinu v ČR, ale pro celou českou společnost. Chce-li být česká společnost demokratická, musí se umět omluvit za zločiny nedávné minulosti a pokusit se je napravit.

Je však ještě jeden aspekt dnešní slavnosti – je to rozměr evropský. Integrace ČR do EU patří k prioritám české vlády, a z tohoto pohledu je to úkol číslo jedna. Chorvatská menšina v ČR je, podobně jako česká v okolí Daruvaru a stejně jako další národní menšiny ve všech státech budoucí Evropy, především z hlediska multikulturality významným prvkem naší evropské integrace. I proto si vážíme zájmu chorvatské vlády o moravské Chorvaty a přítomnosti jejich zástupců na dnešní oslavě. Chorvatská menšina na Moravě tak napomáhá rozvoji dobrých styků chorvatsko-českých.